

VOCEA

AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 12-13 (56-57), 2018

SĂ-I DĂM CEZARULUI CE-I AL CEZARULUI! SATELE ȘI ORAȘELE DIN REPUBLICA MOLDOVA SUNT PARTE DIN SPAȚIUL CULTURAL ȘI VALORIC EUROPEAN!!!

CETĂTENII REPUBLICII MOLDOVA SUNT DEJA EUROPENI CU ACTE ÎN REGULĂ, REDOBÂNDINDU-ȘI CETĂTENIA ROMÂNĂ SAU BENEFICIIND DE REGIMUL LIBERALIZAT DE VIZE. A INTERVENIT MOMENTUL ÎN CARE, ALĂTURI DE LOCUIITORII LOR, ȘI LOCALITĂȚILE ȚĂRII NOASTRE TREBUIE SĂ OBTINĂ "REGIM LIBERALIZAT DE VIZE" CU UE ȘI SĂ CUNOASCĂ O APROPIERE ADEVĂRATĂ DE ROMÂNIA! Este chintesența raportului cu genericul: "Colectivitățile locale din Republica Moldova - valori și aspirații culturale comune ca părți integrante și indispensabile ale spațiului cultural românesc și european", prezentat la București de vicepreședintele CALM Constantin Cojocaru. Edilul de Edineț a menționat și faptul că ar fi oportun și necesar de a permite accesul APL din RM, comunităților locale și regionale, în general, la fondurile și programele investiționale /de dezvoltare ale UE în mod direct sau, în caz de anumite incertitudini, cel puțin prin intermediul parteneriatelor cu colectivitățile locale din România și alte țări ale UE.

Conferința „Investițiile și coeziunea în regiunile și comunitățile locale din Europa. Promovarea inovației și moștenirii culturale” a fost organizată de către grupul politic Alianța Europeană din cadrul Comitetului European al Regiunilor de pe lângă Parlamentul European. Evenimentul de anvergură a reunit reprezentanți ai APL din România, Polonia, Lituania, Letonia, Estonia, Marea Britanie, etc. La inițiativa și invitația Asociației Comunelor din România (ACoR), în persoana președintelui ACoR Emil Drăghici, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a fost reprezentat de către directorul executiv Viorel Furdul și primarul municipiului Edineț, vicepreședintele CALM Constantin Cojocaru.

Scopul participării reprezentanților Republicii Moldova

„RM și comunitățile locale de aici sunt cu mult mai aproape de UE, decât alte țări. Toate aceste fapte/premize ne permit să solicităm, pe de o parte, o atenție mai sporită și suport mai mare și pe potrivă pentru APL /colectivitățile locale din RM, în vederea consolidării și dezvoltării lor în calitate de actori, piloni și fundament principal al dezvoltării europene și democratice al RM!”

a fost de a reitera în fața acestei structuri importante a UE că colectivitățile locale din Republica Moldova fac parte dintr-un spațiu cultural, identitar și valoric comun și indispensabil de cel românesc și european. De aceea, comunitățile locale, orașele și satele din Republica Moldova merită o atenție sporită din partea instituțiilor UE, inclusiv prin includerea reprezentanților săi (CALM) în diverse structuri europene responsabile de domeniul APL. Astfel, dezeratul nostru este ca vocea

Continuare în pag. 2

LA MULȚI ANI,
AUTONOMIE
LOCALĂ!

LA MULȚI ANI, PRIMARI!
UN AN NOU PLIN DE NOI SPERANȚE
ȘI MULT CALM!!!

Suntem la un nou început, prilejuit nu numai de faptul că intrăm în forță într-un an nou, dar și de faptul că ne așteptăm în față noi provocări. Vom avea un an în care eforturile pe care le-am depus și unele idei pentru care am pledat vor prinde contur, altele, pentru a fi promovate, va fi nevoie să fim mai insistenți și mai solidari.

În pofida unor ezitări din partea autorităților privind aplicarea politicilor de descentralizare, în anul 2018 am continuat să muncim împreună pentru prosperitatea comunităților noastre, iar acest activism a dus fără îndoială la consolidarea imaginii CALM pe arena internă și externă. Cu siguranță, vocea APL din Republica Moldova a devenit din ce în ce mai distinctă.

În anul 2018, CALM a încercat să reabiliteze dialogul cu instituțiile statului; a adus în atenția autorităților situația inacceptabilă din domeniul salarizării din cadrul APL; s-a focusat pe crearea rețelelor profesionale din cadrul APL și consolidarea comunicării cu membrii CALM, dar și fortificarea relațiilor cu organismele europene în vederea sporirii atenției față de problemele APL, continuării și diversificării programelor de finanțare și dezvoltare cu acces direct pentru APL din Republica Moldova. Pe toate aceste direcții, putem constata rezultate optimiste care urmează a fi consolidate. Astfel, expertiza organizației, care reprezintă majoritatea covârșitoare a comunităților locale din Republica Moldova, a fost solicitată în permanență și pusă în aplicare, chiar dacă nu la cota la care aspirăm în spațiul intern. Totuși, CALM a reușit să devină un nume de referință datorită activismului său și susținerii/implicării Dvs.! Pe care o apreciem și respectăm mult!

În anul 2018, care a marcat Centenarul Unirii, am consolidat relațiile cu asociațiile APL de peste Prut și am înregistrat un număr record de înfrățiri și de proiecte comune de colaborare, care au fost semnate cu reprezentanții APL din România, dar și din alte țări.

Și anul 2019 ne va găsi la posturile noastre, tot în serviciul comunității. CALM vă urează un nou început reușit, o continuitate firească a eforturilor depuse și o finalitate reușită a tuturor proiectelor pe care le nutriți.

Vă dorim multă sănătate, să vă păstrați în continuare demnitatea și optimismul! Să priviți cu încredere în VIITOR!

Vă urăm un sincer "La mulți ani!" și vă mulțumim că faceți parte din echipa CALM!!!

SĂ-I DĂM CEZARULUI CE-I AL CEZARULUI! SATELE ȘI ORAȘELE DIN REPUBLICA MOLDOVA SUNT PARTE DIN SPAȚIUL CULTURAL ȘI VALORIC EUROPEAN!!!

autorităților locale din Republica Moldova să fie auzită și luată în considerație la nivelul UE atunci când sunt elaborate politici și programe de dezvoltare și susținere financiară a Republicii Moldova.

În cadrul discursului pe care l-a susținut, Constantin Cojocaru a subliniat faptul că **Republica Moldova trebuie să fie susținută împreună cu România, ca un singur spațiu cultural și valoric, adevăr ce ar trebui să ofere un statut aparte Republicii Moldova, mai ales în condițiile în care cea mai mare parte din populație deține cetățenia română și a altor țări UE (bulgară, portugheză, italiană, spaniolă etc.) - adică sunt deja și cetățeni ai Uniunii Europene.** Un alt argument adus de vicepreședintele CALM a fost cel legat de aspirațiile și identitatea profund europeană a majorității colectivităților locale din Republica Moldova. Vicepreședintele CALM a accentuat faptul că **ar fi oportun și necesar de a permite accesul APL din RM, comunităților locale și regionale, în general, la fondurile și programele investiționale/de dezvoltare ale UE în mod direct sau, în caz de anumite incertitudini, cel puțin prin intermediul parteneriatelor cu colectivitățile locale din România și alte țări ale UE.**

Întrunirea de astăzi, care are loc anume în capitala românității, este una semnificativă prin faptul că anume spațiul românesc este cel ce a păstrat cel mai bine moștenirea culturală lăsată de predecesorii noștri. Spun lucrul acesta cu referință la spațiul românesc atât din România, cât și cel din Republica Moldova. Ar fi de neînțeles acest lucru pentru oricine din cei ce direct sau indirect cunosc acest spațiu, care, în detrimentul vitregiilor istorice, și-a păstrat identitatea sa. Chiar dacă reperciunile unui pact dureros pentru noi, românii, ne-au rupt țara în bucăți, au făcut ca zeci de ani să fie rupți frate de frate, mama de copii etc., exemplu poate fi un sat de graniță - Sculeni, unde jumătate de sat a rămas în România și jumătate în Republica Moldova, identitatea culturală, moștenirea culturală pe care am luat-o de la strămoși, am păstrat-o, am conservat-o și am dus-o prin timp și peste timp ne-a ajutat, mai ales pe comunitățile din Republica Moldova, să ne menținem coloana noastră vertebrală. Cât de rigid a fost elementul ideologic, dragostea de țară - mamă oricând a dăinuit, chiar peste câteva generații. Cât de tare s-a încercat de moștenirea și demonstrația că suntem o altă națiune, lucrurile oricum au rămas în făgașul lor.

Astăzi, în contextul unei Europe unite, este total nedrept ca unul și același popor, doar în

granițe diferite dictate de anumite incertitudini și documente la care noi am fost lipsiți de a ne expune, să fie tratat de către mama Europa cu duble, triple sau chiar adeseori cvadros-tandarde. **Atunci când deviza Uniunii Europene este UNITATE PRIN DIVERSITATE, partea componentă a acestei diversități - românismul, ar fi cel puțin corect să fie văzut ca formulă identică la nivel de moștenire culturală și patrimonială.** Vorbesc aici în calitate de re-

prezentant al comunităților locale din țara mea, multe dintre ele declarându-și simbolic aderența la acest spațiu. Valorile și aspirațiile culturale și europene comune ale colectivităților locale din Moldova cu cele din România sunt deja un punct de pornire în păstrarea eu-lui cultural. Practic, aproape toate comunitățile din Republica Moldova au semnat acorduri de înfrățire și parteneriate cu comunități similare din România, iar aceasta vorbește despre tendințele firești ale oamenilor. Aceeași tendință este și către alte țări ale Uniunii Europene! Orașul meu are acorduri și contracte de parteneriat cu zeci de comunități din România, multe din punctele axatorii ale acestora fiind moștenirea culturală și patrimonială sub aspect istoric. Suntem conștienți că păstrarea acestor moșteniri este posibilă în mare parte anume la nivelul comunităților locale și regionale. De aici vine și tendința noastră de apropiere de România, de Europa în general. **Valorile naționale și culturale comune ale colectivităților locale din Republica Moldova și cele din România rămân a fi un argument incontestabil pentru apropierea RM și de Uniunea Europeană în același timp.** A ține cont de acest lucru este destul de important. De aici deducem faptul că colectivitățile locale din Republica Moldova rămân a fi o parte indispensabilă și cu drepturi depline

a spațiului cultural românesc, fapt pentru care aducem mulțumiri statului român pentru susținerea pe care o face pentru Republica Moldova pe parcursul anilor. La fel, deducția logică a lucrurilor spune că, fiind un spațiu cultural și identitar comun, e și parte componentă a spațiului european ca atare! **În calitate de vicepreședinte al asociației primarilor din Republica Moldova am împuternicirea de a solicita de la partenerii noștri europeni recunoașterea colectivităților lo-**

cale din Republica Moldova în calitate de parte integrantă a spațiului valoric și cultural românesc și european! Pe această cale chiar considerăm oportun ca una din viitoarele întruniri de acest fel să o organizăm în țara mea, având toată deschiderea către așa activitate din partea Congresului Autorităților Locale (CALM), dar și a comunității locale. Deschiderea comunităților locale către spațiul românesc, iar prin el către cel european este o tendință de ani, care adeseori este privită distant. Colectivitățile locale din Republica Moldova, în marea majoritate a lor, sunt cei mai fideli și stabili promotori ai valorilor democratice și culturale europene. Acest lucru este determinat atât prin faptul identitar românesc, dar și pentru că sunt beneficiarii direcți ai investițiilor europene venite în ultimii ani în țara mea, iar conștientizarea respectivă vine și de la impactul benefic al investițiilor Uniunii Europene în dezvoltarea țării și a comunităților locale. **Anume datorită investițiilor, programelor, proiectelor din partea Uniunii Europene, satele și orașele din RM se schimbă spre bine din punct de vedere al infrastructurii, serviciilor și condițiilor de viață. Iar aceasta și rămâne a fi o oportunitate a noastră, de a ne dori a fi parte componentă a acestui spațiu.**

La fel, remarc faptul că aproape 50% din

populația Republicii Moldova deține cetățenia europeană!!! Prin intermediul României, Bulgariei, Portugaliei, Cehiei, Italiei etc., mulți cetățeni tinzând unilateral să devină parte componentă a acestui spațiu, nemaivorbind de sute de mii de cetățeni ai RM care locuiesc și au permise de ședere/ lucru în țările Uniunii Europene. Poate anume de aceea, și din acest punct de vedere, RM și comunitățile locale de aici și sunt cu mult mai aproape de UE decât alte țări. **Toate aceste fapte/premise ne permit să solicităm, pe de o parte, o atenție mai sporită și suport mai mare și pe potrivă pentru APL / colectivitățile locale din RM, în vederea consolidării și dezvoltării lor în calitate de actori, piloni și fundament principal al dezvoltării europene și democratice a RM.** De asemenea, credem că comunitățile locale din RM, în baza celor menționate anterior, dar și datorită faptului că RM este țară asociată la UE, trebuie să beneficieze de un statut special, inclusiv să le fie acordat dreptul a participa în cadrul diferitor structuri ale Uniunii Europene specializate pe domeniul APL și dezvoltării regionale. Acest lucru poate fi supus analiticului minimum la acordarea așa-numitului drept de vot consultativ.

De asemenea, pornind de la argumentele aduse anterior, accentuez faptul că ar fi oportun și necesar de a permite accesul APL din RM, comunităților locale și regionale în general la fondurile și programele investiționale/de dezvoltare ale UE în mod direct sau, în caz de anumite incertitudini, cel puțin prin intermediul parteneriatelor cu colectivitățile locale din România și alte țări UE.

În concluzie, accentuez repetat faptul că colectivitățile locale din Republica Moldova nu numai că sunt parte integrantă a spațiului cultural românesc și european, dar și cel mai important și sigur partener pe care îl pot avea structurile europene aici! Identitatea europeană și culturală comună a colectivităților locale din Republica Moldova și România sunt și vor rămâne a fi un element distinctiv, fundamental, care ar situa RM mult mai aproape de spațiul UE, spre deosebire de alte țări asociate, fie din țările ce sunt parte componentă a Parteneriatului Estic sau a oricărui alt spațiu geografic, dar și geopolitic. Conștientizarea acestui deciderat ar duce la menținerea unei stabilități sigure geopolitice, dar și de alt ordin, în special la păstrarea, menținerea și perpetuarea în timp a tuturor vestigiilor, moștenirilor culturale păstrate de-a lungul secolelor!"

Directorul executiv al CALM, Viorel Furdui, a menționat că toate aceste propuneri au fost susținute necondiționat de către reprezentanții României, dar și de către colegii din Lituania, Estonia, Polonia, Spania și ai altor țări. „Chiar și Rezoluția Parlamentului European cere redirectionarea suportului financiar, inclusiv către APL. Suntem recunoscători ACoR-ului, președintelui Emil Drăghici, prim-vicepreședintelui Mariana Gâju pentru susținerea CALM-ului, a autorităților locale din Republica Moldova și promovarea intereselor acestora în cadrul instituțiilor europene!", a menționat Viorel Furdui.

PUNCTELE PE "I"

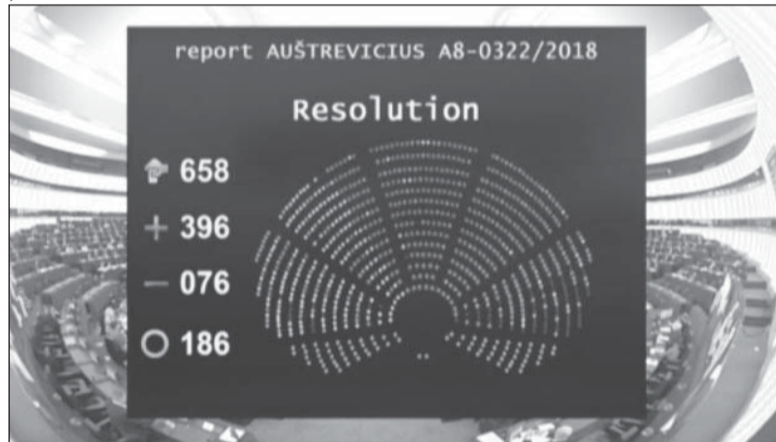
JOHANNES HAHN: „VOM SUSȚINE CETĂȚENII SIMPLI, PRESA, SOCIETATEA CIVILĂ ȘI APL, NU GUVERNAREA!”

Rezoluția Parlamentului European vizând implementarea Acordului de Asociere UE - Republica Moldova a fost votată de eurodeputați. Cu votul 396 de eurodeputați, rezoluția a fost aprobată. Împotriva au votat 76 de deputați, iar 186 de deputați s-au abținut. În cadrul acestei rezoluții, UE vine cu critici dure referitor la mai multe lucruri implementate de către Guvernarea de la Chișinău, printre care, schimbarea sistemului de vot, fără a fi respectate unele cerințe ale Comisiei de la Veneția, dar și anularea alegerilor locale din capitală, din vara acestui an.

”Dorim să continuăm să oferim asistență substanțială pentru a îmbunătăți viața cetățenilor moldoveni și suntem gata să ne implicăm inclusiv cu mijloace financiare dacă situația se va schimba. Vom acorda atenție mai ales cetățenilor de rând!”

Comisarul european pentru politica de extindere și vecinătate, Johannes Hahn, a vorbit despre o recalibrare a relației UE cu Moldova prin reducerea susținerii financiare și redirecționarea suportului financiar de la autorități către oamenii simpli, către societatea civilă și mass media liberă. Potrivit eurodeputaților, Guvernul de la Chișinău nu va mai primi nici un ban de la UE cel puțin până la alegerile parlamentare din februarie 2019, deoare-

ce actuala guvernare se opune valorilor fundamentale ale democrației.

Comisarul Hahn a menționat că la toate întâlnirile de lucru cu oficialii moldoveni i-a atenționat asupra necesității continuării reformelor, recuperării banilor furajați de la cetățeni, asupra necesității urgente de a combate corupția și asupra respectării votului cetățenilor. „Din păcate nu am văzut progrese din partea Republicii Moldova care să răspundă îngrijorărilor noastre. În Moldova s-a produs o deteriorare a statului de drept. (...) UE va oferi în continuare asistență cetățenilor moldoveni. Repet, cetățenilor moldoveni, nu autorităților. (...) Vom recalibra relația cu Moldova și ne vom concentra pe dezvoltarea societății civile și mass media. (...) Uneori am impresia că oamenii pretind că sunt pro-europeni, pro-Occident, dar când vine vorba de fapte - nu văd cum aplică valorile europene. Deci, trebuie să luăm anumite decizii atunci când toate, aproape toate recomandările noastre - și nu doar sfaturile UE, ale Comisiei Europene și ale Parlamentului European, ci și ale Comisiei de la Veneția sunt ignorate. Dimpotrivă, autoritățile moldovene au făcut exact opusul. Și trebuie să luăm măsuri. (...) Dorim să continuăm să oferim asistență substanțială pentru a îmbunătăți viața cetățenilor moldoveni și suntem gata să ne implicăm inclusiv cu mijloace financiare dacă situația se va schimba. Vom acorda atenție mai ales cetățenilor de rând. Cetățenii nu trebuie să sufere din cauza acestor evoluții politice. Deci, fiți siguri că vom face tot ce ne va sta în putere pentru a servi interesele cetățenilor moldoveni”, a menționat Hahn.

Raportul dezbătut în Parlamentul European a fost elaborat în urma întâlnirilor

cu autoritățile de la Chișinău, cu liderii opoziției, membrii societății civile, dar și cu reprezentanții ai Comisiei Europene. Potrivit Comisiei pentru afaceri externe din cadrul Parlamentului European, în R. Moldova au existat evoluții pozitive în mai multe domenii. Sunt subliniate, în special, acțiunile luate pentru îmbunătățirea sectorului financiar, astfel încât să fie micșorate riscurile unei repetări a fraudei bancare. Cu toate acestea, evoluțiile au fost umbrite de mai multe aspecte, printre care se numără anularea rezultatelor alegerilor pentru primăria Chișinău, schimbarea sistemului de vot, presiunea asupra opoziției, dar și monopolizarea instituțiilor mass-media.

În acest context, Parlamentul European își reiterează poziția potrivit căreia orice decizie privind viitoarele plăți ale asistenței macrofinanciare ar trebui să aibă loc numai după alegerile parlamentare programate pentru februarie 2019 și cu condiția ca acestea să fie efectuate în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional și evaluate de organisme internaționale specializate.

Totodată, rezoluția prevede că plata tuturor programelor de sprijin bugetar ar trebui să rămână în așteptare până când vor avea loc progrese semnificative în ceea ce privește standardele democratice, inclusiv reforma sistemului judiciar și acțiunea judiciară împotriva persoanelor responsabile de fraudă bancară. Parlamentul European solicită în același timp continuarea alocării fondurilor pentru sprijinirea societății civile și a mass-mediei independente din Moldova, precum și a autorităților locale, inclusiv prin intermediul unor noi parteneriate și proiecte de dezvoltare.

CALM PARTICIPĂ LA ELABORAREA UNUI INSTRUMENT DE MONITORIZARE A PROCESULUI DE DESCENTRALIZARE ÎN ȚĂRILE DIN SUD-ESTUL EUROPEI!

În perioada 14-15 noiembrie, experții CALM Irina Luncașu și Viorel Gârbu, alături de reprezentanți ai Rețelei de Asociații de Autorități Locale din sud-estul Europei - NALAS au participat la o conferință ce s-a desfășurat în Skopje, Macedonia. Tema abordată a fost definitivarea „Observatorului regional al descentralizării în sud-estul Europei”. Inițiativa a fost lansată în 2017 și are drept obiectiv crearea unui instrument de monitorizare a procesului de descentralizare în țările din sud-estul Europei.

S-a constatat că descentralizarea nu este un deziderat al guvernelor centrale din sud-estul Europei, se atestă chiar o tendință de centralizare, participanții la întrunire fiind de părere că un asemenea instrument de monitorizare a procesului de descentralizare ar putea contribui la negocierile cu autoritățile centrale în vederea obținerii rezultatelor în domeniul descentralizării administrației publice.

Expertul Irina Luncașu a amintit că CALM militează de mai mulți ani pentru monitorizarea descentralizării în Republica Moldova, dar și la nivelul regiunilor comparabile cu statul nostru. „Ideea CALM a fost preluată de către alte țări din regiune, inclusiv de NALAS și de mai bine de un an s-a purces la elaborarea unui set de indicatori ce ar măsura progresele țărilor din sud-estul Europei în domeniul descentralizării. Acesta este al patrulea atelier de lucru și suntem la etapa în care măsurăm care este nivelul de autonomie locală în fiecare țară pentru a putea compara rezultatele Republicii Moldova cu cele înregistrate în celelalte 12 țări. Este vorba de domenii precum calitatea serviciilor, participarea, responsabilitatea și implicarea asociațiilor reprezentative ale autorităților locale în dialogul politic.”

Comparativ cu Slovenia, Croația, România, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Albania și Muntenegru, la capitolul implicarea asociațiilor reprezentative (CALM) în dialogul politic și la capitolul participare și responsabilitate, CALM înregistrează rezultate medii.

Potrivit expertului CALM Viorel Gârbu, CALM efectuează un lucru enorm în vederea promovării intereselor APL. „Așa cum

locale reprezintă statul, doar că la nivel local și trebuie de colaborat strâns pentru a obține rezultate palpabile.”

Irina Luncașu a menționat că la capitolul autonomia locală și calitatea serviciilor suntem la coada clasamentului. „Este o situație reală pe care o bănuiam, dar cu acești indicatori putem demonstra Europei, dar și autorităților centrale din Republica Moldova care sunt ca rețelele la capitolul descentralizare

”Ideea CALM a fost preluată de către alte țări din regiune, inclusiv de NALAS și de mai bine de un an s-a purces la elaborarea unui set de indicatori ce ar măsura progresele țărilor din sud-estul Europei în domeniul descentralizării!”

și implementarea acestui obiectiv. Ne convingem că încă mai este mult de lucru la acest capitol, inclusiv în ceea ce privește finanțele publice locale, deoarece descentralizarea financiară a fost apreciată cu cea mai mică notă.”

Până în 2019, cu participarea experților internaționali urmează ca rezultatele să fie definitive, după care acestea se vor regăsi într-un raport regional ce va fi publicat și transmis instituțiilor vizate, inclusiv celor din Republica Moldova.

Elaborarea „Observatorului regional al descentralizării în sud-estul Europei” este posibilă datorită susținerii OSCE.

CALM este membru al NALAS - o rețea de asociații ale autorităților locale din Europa de sud-est. Rețeaua reunește 16 asociații care reprezintă aproximativ 9000 autorități locale, alese direct de către mai mult de 80 de milioane de cetățeni din această regiune.

PRIMARII DIN ȚĂRILE PARTENERIATULUI ESTIC S-AU REUNIT LA KIEV!

În perioada 22-23 noiembrie, la Kiev, Ucraina s-au desfășurat lucrările Conferinței regionale „Municipalitățile pentru Creștere Durabilă” în țările Parteneriatului Estic. Evenimentul a fost organizat în cadrul proiectelor Uniunii Europene „Primarii pentru creștere economică” și „Convenția Primarilor-Est” și a reunit peste 350 de reprezentanți ai autorităților locale și centrale din Republica Moldova, Georgia, Ucraina, Armenia, Belarus, Azerbaidjan, oficiali din cadrul Comisiei Europene, dar și experți ai Băncii Mondiale.

Una dintre tematicile conferinței a fost dezvoltarea energetică durabilă în țările Parteneriatului Estic, fiind prezentate proiecte implementate de către autoritățile locale, dar și oportunități de finanțare din partea partenerilor din

cadrul Uniunii Europene și Băncii Mondiale.

Primăriile din Ocnița și Cantemir au fost premiate pentru implementarea cu succes a două proiecte în domeniul iluminatului stradal, finanțate de către Uniunea Europeană.

Nina Cereteu, primar de Drochia a menționat că au fost prezentate mai multe bune practici implementate de către colegii din alte state. „Este un stimul pentru noi pentru a pregăti și a depune proiecte în acest domeniu, un exemplu ar fi eficientizarea energetică a blocurilor de locuit. Noi, cei din Republica Moldova, la prima etapă a proiectului ne-am axat pe necesitățile pe care le avem la moment, cum ar fi iluminatul stradal și eficiența energetică a clădirilor instituțiilor publice. Colegii din alte state deja realizează proiecte de o anvergură mai mare.” Potrivit primarului de Drochia, aceste proiecte oferă oportunități reale de a obține finanțări directe, fără intermediul autorităților statului.

„Din păcate, în rezultatul reorganizărilor efectuate de către Guvern, Fondul de Eficiență energetică nu va mai exista anul viitor. În aceste condiții, deși sunt posibilități de a aplica la proiecte mari, nu vom avea posibilitatea să achităm contribuția noastră. Ucraina, de exemplu, are un asemenea fond și asemenea proiecte pot fi cofinanțate. În cadrul „Convenției Primarilor-Est”, Uniunea Europeană finanțează 80% din costurile proiectului și autoritatea publică locală trebuie să contribuie cu celelalte 20%. În cazul proiectelor mari de sute de mii de euro, 20% pentru autoritățile noastre este o sumă imensă. Este ca un cerc închis, deși pare a fi o oportunitate foarte bună,” a afirmat Nina Cereteu.

Expertul CALM Octav Ivanov a declarat că în cadrul programului „Primarii pentru creștere economică”, timp de un an au fost elaborate peste o sută de planuri de activitate, majoritatea fiind avizate de către experții Băncii Mondiale. În a doua zi a evenimentu-

lui, participanții în cadrul acestui program au fost selectați în grupuri cu diverse tematici, cum ar fi agricultura, turismul sau suport afaceri. „Am avut o prezentare despre trecerea la agricultura ecologică. Am descris ce oferă cadrul nostru legal în acest domeniu, care sunt oportunitățile, inclusiv de finanțare a afacerilor. Este important de menționat că proiectul „Primarii pentru creștere economică” nu se oprește aici. Mai sunt două domenii ce urmează a fi relansate, cel privind producerea vinului și IT.

Potrivit lui Octav Ivanov, aceste evenimente permit autorităților publice să-și dezvolte ca-

pacitățile în domeniul dezvoltării economice locale, mai ales că aplicantul este conectat la acest proces nu doar atunci când elaborează planul, dar și în perioada de implementare și monitorizare a acestuia. În afară de aceasta, vor urma vizite de studiu și în alte țări, iar la solicitare, experți de talie internațională pot oferi consultanță în domenii ce interesează autoritățile locale.

Inițiativa „Primarii pentru creștere economică” contribuie la dezvoltarea localităților din punct de vedere economic. „Convenția Primarilor-Est” are ca obiectiv susținerea proiectelor în domeniul eficienței energetice. Ambele programe presupun elaborarea unor planuri de acțiuni ce sunt aprobate de către Banca Mondială sau Uniunea Europeană/Consiliul European, astfel autoritatea locală urmează să realizeze

obiectivele trasate în planul de acțiuni.

Parteneriatul Estic reprezintă o inițiativă de consolidare și aprofundare a cooperării UE cu statele din dimensiunea estică (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova, Ucraina) a Politicii Europene de Vecinătate în vederea sprijinirii și accelerării apropierii graduale a acestora de UE.

Lansat oficial la 7 mai 2009, la baza Parteneriatului Estic sunt valori comune precum democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului, precum și principiile economiei de piață, dezvoltării durabile și bune guvernări.

„Este un stimul pentru noi pentru a pregăti și a depune proiecte în acest domeniu, un exemplu ar fi eficientizarea energetică a blocurilor de locuit. Noi, cei din Republica Moldova, la prima etapă a proiectului ne-am axat pe necesitățile pe care le avem la moment, cum ar fi iluminatul stradal și eficiența energetică a clădirilor instituțiilor publice. Colegii din alte state deja realizează proiecte de o anvergură mai mare.”

PROIECTUL NOULUI SISTEM DE SALARIZARE ESTE NECESAR URGENT DE A FI CORELAT CU PRINCIPIILE CONSTITUȚIONALE ALE AUTONOMIEI LOCALE:

PROPUNERILE CALM EXPEDIAȚE PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul de Lege privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, în continuare Proiect, prin prisma respectării principiilor constituționale de organizare și funcționare a administrației publice locale (APL) și a expedit opinia sa Comisiei Parlamentare Protecție Socială, Sănătate și Familie cu propuneri concrete de îmbunătățire a acestuia.

CALM consideră că, în principiu, noul proiect de lege privind sistemul unitar de salarizare, conține elemente novatorii și pozitive în vederea elaborării unui sistem de salarizare în sectorul bugetar mai modern, motivant și obiectiv.

În rezultatul acestui sistem, o parte din personalul APL își va păstra pozițiile anterioare sau chiar le va consolida într-o anumită măsură (persoanele cu funcții de demnitate publică), o altă parte va simți o îmbunătățire (personalul tehnic și cele mai prost plătite de până acum categorii), iar în privința beneficiilor pentru cea mai mare parte dintre funcționarii publici locali, situația nu este clară și depinde de varianta finală a Legii, inclusiv de luarea în considerație a propunerilor înaintate în procesul actual de avizare de către CALM, sindicate și alți actori. Totodată, datorită neglijării propunerilor CALM la etapa elaborării conceptului noului sistem de salarizare, lipsei unui dialog instituționalizat prealabil între autori și CALM, precum și neimplicării totale a reprezentanților APL/CALM în procesul/grupul de lucru privind elaborarea noii Legi se constată mai multe lacune și probleme fundamentale de ordin conceptual, care dacă nu vor fi soluționate, pot diminua extrem de mult efectele pozitive ale Legii, conduce la apariția unor contradicții cu normele constituționale, precum și la apariția unor conflicte interne, dar și la creșterea nemulțumirilor din partea unor categorii de funcționari.

În acest context CALM reiterează importanța luării în considerare a aspectelor/lacunelor conceptuale invocate anterior la studierea Conceptului privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, aspecte

care rămân valabile și în cazul Proiectului dat de Lege.

Printre cele mai urgente și importante lacune/probleme actuale de ordin conceptual care urmează să fie remediate la etapa dată pot fi menționate:

- 1) Lipsa corelării cu cadrul legal fundamental din domeniul APL, de politici, principiile și normele constituționale și internaționale ale autonomiei locale și descentralizării, recomandările din partea partenerilor de dezvoltare și angajamentele RM asumate față de parteneri prin diferite acorduri/foi de parcurs. Prezentul proiect de Lege, în raport cu APL, este excesiv de centralizat și limitează în totalitate inițiativa locală, dreptul și posibilitățile APL de a avea politici proprii de personal și remunerație, în conformitate cu specificul teritorial și capacitatea financiară a comunităților locale respective.** În fond, proiectul creează o confuzie inadmisibilă și contrară cadrului legal în vigoare, între administrația centrală și locală, fără a ține cont de particularitățile organizării, funcționării și finanțării APL, precum și de gradul de liberate/autonomie de care trebuie să beneficieze autoritățile locale, inclusiv în domeniul stabilirii sistemelor de remunerație. De exemplu, stabilirea limitelor maxime ale salariilor pentru demnitarii/funcționarii din APL și limitarea sporurilor lor la 20% nu este întemeiată și contrară principiilor constituționale ale autonomiei locale. APL, spre deosebire de cele centrale, beneficiază de autonomie organizațională, bugetară și financiară specială. Bugetele locale fiind SEPARATE de cel central, iar APL dispunând de venituri PROPRII, pe care le pot folosi, inclusiv pentru politici proprii de cadre și atragere a specialiștilor. De aceea, Legea în cauză NU poate stabili decât limitele minime ale remunerației în cadrul APL, cele suplimentare fiind de competență exclusivă a APL deliberative și în conformitate cu resursele financiare proprii disponibile.
- 2) Proiectul dat de Lege neglijează un principiu fundamental al dreptului, recunoscut și prin mai multe decizii ale Curții Constituționale – interzicerea de a anula/limita drepturile și avantajele dobândite anterior. Se are în vedere și neadmiterea aplicării retroactive a prevederilor noi în raport cu persoanele care deja au dobândit aceste drept.** În pofida acestor princi-

pii fundamentale ale dreptului, în proiect, funcționarii publici și persoanele cu funcții de demnitate publică de la nivel local sunt lipsite de o serie de drepturi dobândite anterior precum: dreptul la premiul anual în mărime de până la 3 salarii de funcție, dreptul la premiu în mărime de 10%, etc.

- 3) Proiectul dat de Lege stabilește o discriminare neîntemeiată și contrară principiilor de organizare și funcționare a APL între persoanele cu funcții de demnitate publică și funcționarii publici din cadrul administrației centrale și celei locale.** De asemenea, stabilește discriminare și între diferite nivele de administrații publice locale. De exemplu: primarii/viceprimarii orașelor de reședință a raioanelor sunt discriminați vizibil în raport cu conducătorii autorităților publice locale de nivel II (raional). Cea ce nu este admisibil, din punct de vedere a complexității funcției, volumului de muncă și efectului nemijlocit asupra cetățenilor. Primarii orașelor de reședință urmează să fie tratați cel puțin la același nivel ca și conducătorii APL de nivel II. De asemenea, aceleași categorii de funcționari publici care îndeplinesc sarcini similare la nivel central, raional sau local sunt tratați cu o diferențiere mare și total inexplicabilă. Aceiași discriminare există în privința secretarilor preterului, auditorilor interni etc.
- 4) Proiectul dat de Lege, în mare parte, NU îmbunătățește esențial situația funcționarilor publici cu experiență din cadrul APL. O îmbunătățire mai mult sau mai puțin simțită o vor avea personalul tehnic și/sau categoriile de bugetari cu venituri extrem de joase.** Totodată, conform unor calcule cumulative a salariului de bază și sporurilor posibile, funcționarii publici cu experiență din APL vor avea de pierdut, anume din cauza stabilirii unor limite exagerate și anulării mai multor tipuri de premii/stimulente dobândite în perioada anterioară de către APL. Astfel, există riscul unui exod de specialiști calificați, puținii dintre cei care au mai rămas.
- 5) Modul de diferențiere a mărimii salariilor pentru funcționarilor publici din unități administrativ-teritoriale este unul confuz, nejustificat și contradictoriu. Astfel, nu se ține cont de criteriul populației și a numărului de unități administrative administrate.** În rezultat, avem situații discriminatorii și lipsite de logică, când secretarul unei preturi care are în subor-

dine câteva secții și administrează o populație de circa 200000 oameni este discriminat în raport cu secretarii APL 2 din toată republica, dar și în raport cu șefii de secție care sunt în subordinea sa. Aceiași situație este și în cazul funcționarilor care activează în cadrul comunelor/orașelor în care intră mai multe localități (respectiv care administrează un teritoriu mai mare și mai multe instituții publice). Prin urmare, la stabilirea treptelor și coeficienților de salarizare în privința funcționarilor din cadrul APL, este necesar de aplicat criteriul numărului populației și numărului localităților din componența unității administrativ-teritoriale respective.

- 6) Proiectul ține cont într-o măsură foarte mică de un element important cum ar fi vechimea în muncă, element crucial pentru a păstra memoria instituțională, schimbul firesc de experiență și generații, care duce la consolidarea entităților și serviciilor publice.** Respectiv, conform unor calcule, diferența de salariu a unui începător și a unei persoane cu experiență de peste 20 de ani este de doar 500 lei. Plus la acesta, în Proiectul nu este menționat faptul că conform sistemului de cotizare stagiul s-a mărit până la 35 de ani, fapt ce trebuie reflectat.
- 7) Proiectul păstrează elementul de discriminare în salarizare dintre nivelul central și nivelul local, dar chiar și între diferite nivele locale.** De exemplu, cum poate fi explicată diferența de salariu a unui primar și unui vicepreședinte de raion? Considerăm că, în general, stereotipul de a face diferențiere între nivelul central și cel local este absolut incorect. Este vorba de 2 elemente egale ale sistemului administrației publice, fiind dificil să spui care din ele e mai important în privința asigurării interesului public și al cetățeanului. Respectiv, trebuie să fie o corelare deplină cu nivelul central (membrii Guvernului, secretarii de stat și funcționarii publici la nivel central). Chiar dimpotrivă, având în vedere centralizarea excesivă a forței de muncă în capitală, inclusiv din cauza centralizării serviciilor publice, iar în rezultat a depopulării celorlalte localități, salarizarea la nivel local, pentru a compensa alte dezavantaje, ar putea să fie mai mare chiar ca la nivel central. Ar putea fi utilizat doar conceptul de categorie sau complexitate a unității administrativ teritoriale, conceptul de ierarhizare a localităților este deja prevăzut în Anexa nr. 11 din Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova din 27 decembrie 2001.

CALM A ORGANIZAT UN NOU SEMINAR DE INSTRUIRE PENTRU SPECIALIȘTII ÎN PERCEPERE FISCALĂ DIN CADRUL APL!

CALM a invitat la Chișinău circa 80 de specialiști în percepere fiscală din toate raioanele Republicii Moldova pentru a definitiva planul de acțiuni în procesul de creare și dezvoltare a Rețelei profesionale a acestei categorii de funcționari din cadrul APL.

Printre obiectivele CALM se numără promovarea intereselor funcționarilor din cadrul APL, inclusiv a percepților fiscali, îmbunătățirea condițiilor de muncă, eliminarea obstacolelor birocratice, creșterea capacităților acestor angajați, dar și elaborarea inițiativelor legislative ce

ar facilita munca în cadrul administrației locale.

Expertul CALM Viorel Gârbu a afirmat că sunt mai multe probleme ce afectează performanța domeniului dat. „În mare parte bunurile imobile nu sunt evaluate, autoritățile locale nu au prea multe pârghii pentru

a schimba lucrurile iar autoritățile centrale nu au interes să soluționeze această problemă.” Expertul a menționat că migrația masivă a populației produce efecte și la nivel local, iar legislația RM nu este adaptată acestui nou fenomen. „Există și probleme privind nivelul de salarizare a acestor spe-

cialiști, necesitatea de a completa cu pixul foarte multe certificate, accesul la programele IT gestionate de Guvern este restricționat în detrimentul interesului comun, etc.”

Expertul CALM Octav Ivanov a afirmat că acesta este al doilea seminar organizat de CALM pentru această categorie de specialiști. „În cadrul primului seminar a fost elaborat planul de acțiuni, astăzi el este definitivat și urmează ca în următorii doi ani să ne ghidăm de acest document.” Octav Ivanov a specificat faptul că planul este axat pe dezvoltarea capacităților percepților fiscali și pe promovarea intereselor profesionale ale acestora. „Ne dorim să creăm o platformă de comunicare, de dezvoltare a capacităților, de schimb de experiență, transfer de bune practici, dar și să elaborăm un cadru normativ juridic adecvat.”

Diana Rosipanu, specialist principal în cadrul Primăriei municipiului Bălți, Direcția colectare impozite, taxe locale a venit cu inițiativa de a fi efectuate modificări legislative în articolele 277 și 283 din Codul Fiscal și de a fi introduse noi sintagme în legislația fiscală. „Ne dorim ca ceea ce propunem să fie prezentat de către CALM nivelului central, iar ideile noastre să se transforme în acte legislative concrete.”

Vorbind despre impozite, Valentina Cojan, percepător fiscal în satul Colibași, Cahul a spus că oamenii înțeleg că acestea trebuie plătite. „Un sistem electronic de date ne-ar facilita munca. Ne promit de mai mult timp acest lucru, dar deocamdată doar colegii de la oraș au aceste baze de date. Atunci când ar veni contribuabilul am accesa baza de date și nu am fi nevoiți să completăm cu mâna avizul de plată. Trebuie să recunoaștem că metodele cu care lucrăm sunt învechite.”

În altă ordine de idei, Valentina Cojan a afirmat că datorită participării la evenimentele organizate de către CALM, prin decizia Consiliului local din Colibași a fost implementată metoda primăriei Festeștița privind reevaluarea imobilelor, astfel au crescut veniturile la bugetul local.”

Maria Ciocârlan, percepător fiscal în satul Popeștii de Jos, raionul Drochia și Valeriu Coadă, percepător fiscal în satul Popeștii de Sus, raionul Drochia activează de 17 ani în aceste funcții și și-au exprimat speranța că asemenea evenimente vor fi organizate mai des, deoarece nu prea au parte de alte instruiți.

La finalul evenimentului au fost puse în discuție ultimele detalii privind crearea Rețelei profesionale a specialiștilor în percepere fiscală din cadrul CALM. Directorul executiv al CALM Viorel Furduliu a reiterat importanța promovării drepturilor și intereselor diferitelor categorii de specialiști din cadrul APL în mod organizat și unitar, prin intermediul creării rețelelor profesionale - direcție pentru care există toată deschiderea și susținerea CALM.

CALM CONTINUĂ INSTRUIRILE PENTRU MEMBRII SĂI ÎN VEDEREA SCRIERII PROIECTELOR ȘI ATRAGEREA DE FONDURI!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat pentru membrii săi cursul de instruire cu genericul „Inițierea în scrierea de proiecte”. Evenimentul a avut loc la 27 noiembrie curent și a întrunit primari, responsabili de scrierea proiectelor și atragerea de fonduri, dar și alte categorii de funcționari din cadrul administrației publice locale.

Participanții la seminar au constatat că asemenea evenimente nu se fac la nivelul întregii republici, deși sunt foarte utile pentru funcționarii din cadrul APL.

Coordonatorii de programe din cadrul CALM Irina Luncașu și Alexandru Osadci au prezentat oportunitățile de finanțare disponibile pentru APL, cele mai multe fiind din partea Uniunii Europene.

Expertul CALM Victoria Matveev a explicat care sunt modalitățile de scriere a unui proiect, cum se alcătuiește o cerere de finanțare, cum se formulează scopul și obiectivele proiectului, cum elaborăm bugetul, etc.

Potrivit Victoriei Matveev, evenimentul este important atât pentru primari, cât și

proiectelor. Cunoaștem că fluxul de personal este mare în APL și în aceste condiții avem nevoie de mai multe instruiți de bază, nu mai

deschid ochii la multe lucruri.”

Pavel Codreanu, primar la al doilea mandat în satul Ruseștii Noi, Ialoveni a menționat că finanțele de care dispun autoritățile locale nu ajung pentru a realiza ceea ce își doresc oamenii. „Avem noroc de Uniunea Europeană, de finanțatorii externi care ajută Republica Moldova, trebuie doar să nu fim leneși și să aplicăm pentru finanțări. Sunt proiecte care trebuie scrise în altă limbă, la unele este nevoie de contribuția considera-

cadru instituțiilor statului, astfel unica șansă pentru a dezvolta comunitatea este scrierea proiectelor.

Ludmila Colesnic, primarul satului Meneri, Anenii Noi a afirmat că poți aduce proiecte în localitate dacă ai o echipă consolidată. „Nu este cel mai greu să scrii un proiect, importante sunt etapele ce urmează, iar pentru aceasta este nevoie de a atrage oamenii pentru a-l implementa cu succes. Problema noastră este migrația cadrelor.”

pentru ceilalți funcționari din cadrul primăriilor deoarece, din păcate, primăriile nu au posibilitatea să angajeze persoane responsabile de scrierea proiectelor și atragerea fondurilor iar aleșii locali sunt puși în situația de a elabora sau de a delega aceste atribuții altor persoane. „Din cele 40 de persoane prezente la eveniment, doar trei persoane sunt responsabile de scrierea de proiecte și acelea sunt din localitățile urbane. De asemenea, au acumulat experiență în acest

vorbim de cele mai sofisticate.”

În altă ordine de idei, Alexandru Osadci a declarat că la nivelul Uniunii Europene CALM promovează ajustarea anumitor politici de dezvoltare. „Avem și succese în acest domeniu, grație partenerilor noștri de la Bruxelles – APL-urilor din toată Europa și asociațiile lor, accentele în politicile de dezvoltare ale UE au fost revizuite.”

Valentin Cebotari, primar la al patrulea mandat în satului Târnova, Dondușeni

bilă a localității, dar oricum le mulțumim finanțatorilor pentru că au grijă de noi.” Despre CALM, Pavel Codreanu a menționat că aceasta este unica organizație a primarilor. „Noi venim aici pentru că are cine ne ascultă. Acești oameni de la CALM au intuiție sau monitorizează lucrul nostru, pentru că întotdeauna vin cu sfaturile și propunerile de care avem nevoie. Nu am putut să nu vin la acest eveniment, deoarece este o temă foarte importantă pentru noi.”

Liviu Ciubotaru, primarul comunei Ghiduleni, Rezina a venit la seminar fiind de părere că aleșii locali neafiliați politic se confruntă cu probleme la accesarea fondurilor din

Petru Cigoreanu, primar la al doilea mandat în satului Horești, Ialoveni a menționat că are noroc de directoarea Casei de Cultură care are experiență în scrierea de proiecte și ajută autoritățile locale în această privință.

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Irina Luncașu a menționat că acesta este al doilea seminar organizat de CALM pentru funcționarii APL din acest domeniu. „Suntem în procesul de creare a Rețelei CALM pentru responsabilii de scriere de proiecte și atragere de fonduri din cadrul APL, ne dorim să elaborăm și un ghid cu tematici concrete ce ar ușura povara acestor funcționari.”

domeniu primarii care sunt nevoiți să identifice modalități de a aduce investiții. CALM își propune să întărească capacitățile APL în acest domeniu.”

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a afirmat că se planifică desfășurarea mai multor asemenea evenimente pentru membrii CALM, urmează a fi definitivat și planul de acțiuni privind crearea Rețelei acestei categorii de profesioniști din cadrul APL. „Instruirile sunt destul de importante, iar astăzi ne-am convins că foarte puțini oameni au experiență în scrierea

a confirmat că există lipsă de capacități de a scrie proiecte cu respectarea cerințelor cerute de finanțatori, lipsește și personalul specializat în acest domeniu. „Ne conducem de Legea 688 din 2003, acolo este indicat numărul strict de personal care activează în primărie. Nimeni nu are în fișa de post atribuții precum scrierea de proiecte, iar pe angajați trebuie să-i motivezi financiar.” Despre CALM primarul a spus că unor politicieni nu le place această asociație pentru că nu se supune politic. „Sunt de la formarea CALM și prin intermediul acestei organizații ni se

REGISTRUL ACTELOR LOCALE: DEFICIENȚE ȘI SOLUȚII ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE!

La inițiativa Congresului Autorităților Locale din Moldova, 55 de secretari ai Consiliilor locale din cadrul autorităților publice locale au avut o întrevedere cu reprezentanți ai Cancelariei de Stat. Motivul întrunirii a fost obligativitatea APL de a include actele administrative adoptate în Registrul de Stat al actelor locale în termeni restrânși, dar și numeroasele impedimente cu care se confruntă secretarii Consiliilor locale în procesul de implementare a noilor prevederi legislative. De asemenea, ședința a fost o continuare a procesului de constituire a Rețelei Secretarilor din cadrul CALM.

gorii de funcționari sunt puțin mai mari decât minimul de existență.

În afară de aceasta, nu a fost prevăzut care ar fi condițiile plasării actelor în cazul organizării ședințelor extraordinare, dar

”O soluție ar fi ca în cadrul autorităților locale să existe secretarul Consiliului local și secretarul primăriei, iar pentru aceasta este nevoie de mărit statele de personal și de permis autorităților locale să decidă de sine stătător de câți angajați au nevoie!”

Secretarii Consiliilor locale au informat reprezentanții autorităților centrale despre faptul că pentru a include toate actele administrative adoptate de Consiliul local, dar și dispozițiile primarilor este nevoie de foarte mult timp, dar și de cunoașterea avansată a computerului, programul fiind unul destul de sofisticat. De asemenea, la introducerea actelor apar multiple probleme de ordin tehnic, unele primării nu dispun de pagină web, pe timp de iarnă sunt cazuri când unele localități rămân fără energie electrică zile întregi, astfel realizarea noilor sarcini în termenii prevăzuți devine imposibilă. Totodată, sancțiunile prevăzute de către legislație, în cazul în care secretarii nu vor reuși să facă față noilor cerințe îi demoralizează și mai mult, în condițiile în care salariile acestei cate-

restrânși de a include actele în Registrul electronic îi descurajează și mai mult pe funcționari, deoarece în afară de noile atribuții, pe umerii secretarilor sunt multiple responsabilități. Mulți dintre secretari și-au exprimat intenția de a părăsi domeniul de activitate, în cazul în care nu se va ține cont de doleanțele lor. Între altele, secretarii Consiliilor locale au solicitat ca sancțiunile să fie aplicate de la 01 ianuarie 2019, ca să reușescă să se obișnuiască cu implementarea noului sistem.

Autorii Registrul de Stat al actelor locale au instruit secretarii Consiliilor locale în ceea ce privește procedurile de implementare a noilor prevederi.

Viorel Furdui, directorul executiv al CALM a menționat că secretarii au prea multe atribuții, iar salariile derizorii îi determină pe mulți să demisioneze. „Sperăm ca problema să fie înțeleasă, deoarece este mult mai greu să aduci specialiști în APL, iar dacă pierdem oamenii nici nu vom avea pentru cine să creăm sisteme.” Potrivit directorului executiv al CALM, o soluție ar fi ca în cadrul autorităților locale să existe secretarul Consiliului local și secretarul primăriei, iar pentru aceasta este nevoie de mărit statele de personal și de permis autorităților locale să decidă de sine stătător de câți angajați au nevoie.

Vladislav Sîrbu, șef direcție în cadrul Cancelariei de Stat a declarat că au fost înlăturate toate lacunele din sistem, iar celelalte probleme abordate vor fi examinate.

CALM a apreciat reacția rapidă a Cancelariei de stat de a organiza acest eveniment și a venit cu propunerea ca asemenea seminare să fie organizate în parteneriat în fiecare raion și/sau regional, astfel ca de instruire să beneficieze toți secretarii.

CALM amintește că din 28 octombrie, curent a intrat în vigoare Legea nr.161 din 07.07.2016, potrivit căreia autoritățile administrației publice locale sunt obligate să includă actele administrative adoptate în Registrul de stat al actelor locale.

Printre actele administrative ce urmează a fi incluse în Registrul de stat al actelor locale sunt dispozițiile primarilor și ale președintelui raionului, deciziile Consiliilor locale de nivelul I și II, actele semnate de pretorii de sector, ș.a. Ținând cont de legea privind protecția datelor cu caracter personal, actele ce conțin asemenea informații vor constitui o excepție și nu vor fi incluse în Registrul de stat al actelor locale.

și în cazul în care secretarii sunt în concediu, la studii sau în caz de îmbolnăvire. Totodată, există probleme tehnice și la includerea actelor ce trebuie depersonalizate. Secretarii au menționat că în cele mai multe primării sunt trei-patru funcționari și ținând cont de responsabilitatea imensă și sancțiunile prevăzute nimeni nu va dori să suplinească funcția de secretar, iar acolo unde s-ar identifica asemenea persoane nu este clar de către cine vor fi instruite să opereze cu noul program. Termenii

FENOMENUL CORUPȚIEI ÎN APL, DISCUTAT ÎN PARLAMENT!

Deși beneficiază de cea mai înaltă încredere din partea cetățenilor, APL sunt tratate de către instituțiile statului cu suspiciune și neîncredere ! Comisia Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică a desfășurat la 21 noiembrie audieri publice privind fenomenul de corupție în administrația publică locală. La eveniment au participat deputați, membri ai Comisiei, reprezentanți ai CNA, ai Cancelariei de Stat și ai Congresului Autorităților Locale din Moldova.

Potrivit unui raport al CNA, prezentat de directorul-adjunct al instituției Lidia Chireoglo, fenomenul corupției în administrația publică locală are loc, în mare parte, din cauza lipsei transparenței în procesul de gestionare a patrimoniului public, neimplicării cetățenilor în mod direct la identificarea și sesizarea cazurilor de corupție, precum și lipsei stimulentei materiale și morale pentru funcționari. De asemenea, în raport se menționează că în majoritatea localităților, actele de corupție se manifestă în sfera gestionării fondului funciar, administrării fondului patrimonial, distribuirii mijloacelor financiare în vederea executării lucrărilor și prestării serviciilor, achizițiilor publice, precum și autorizării anumitor activități. Lidia Chireoglo a declarat că urmare a investigațiilor efectuate, au fost pornite 62 de cauze penale, iar ca subiecți figurează primari, președinți de raion, secretari ai consiliilor locale, șefi de direcții - responsabili de domeniul arhitectural-urbanistic și de construcții capitale, ingineri funciari etc. Pentru corupere pasivă există 15 cauze penale, abuzuri de putere sau abuzuri de serviciu - 14 cauze penale, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu - 16 cauze penale, traficul de influență - 3 cauze penale, falsul în acte publice - 9 cauze penale, falsul în declarații - 1 cauză penală, delapidarea averii străine - 2 cauze penale.

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a afirmat că trebuie să studiem tot ce se întâmplă în domeniul administrației publice, deoarece cu toții ne dorim ca aceasta să fie funcțională, transparentă și eficientă. „În același timp, cunoaștem foarte bine problemele mențio-

nate de directorul-adjunct al CNA, cum ar fi achizițiile publice, cadrul regulatoriu, cetățenii care nu se implică în măsura convenită în activitatea APL, salarizarea în acest domeniu, lipsa personalului calificat, toate acestea creează impedimente extraordinare în buna funcționare a APL.”

„Organismele internaționale niciodată nu au atras atenția asupra corupției din cadrul APL ca fiind un fenomen răspândit în Republica Moldova, chiar dacă aceasta este una dintre cele mai grave probleme despre care menționează raportorii străini!”

Expertul CALM a declarat că adesea cadrul normativ este atât de contradictoriu, încât este foarte greu de stabilit ce este legal și ce este ilegal. „Suntem conștienți că și Centrul Național Anticorupție cunoaște acest lucru. Spre regret, legislația este imperfectă și din acest motiv, în marea majoritate a cazurilor este imposibil de inițiat și de finalizat o cauză penală prin condamnă-

re. Este curios faptul că au fost pornite 62 de cauze penale, o cifră mică după părerea noastră deoarece, se știe că corupția din cadrul APL este la un nivel foarte scăzut. Această realitate este confirmată inclusiv de către instituții de stat, dar și internaționale. Mai mult decât atât, organismele internaționale niciodată nu au atras atenția asupra corupției din cadrul APL ca fiind un fenomen răspândit în Republica Moldova, chiar dacă aceasta este una dintre cele mai grave probleme despre care menționează raportorii străini. Dacă să revenim la numărul dosarelor penale, atunci numărul condamnărilor este net inferior, practic inexistent, cu toate că aceste cazuri sunt intens mediatizate.”

Alexandru Osadci a punctat faptul că fenomenul corupției este extrem de politizat și în această privință este foarte greu de schimbat percepția opiniei publice. „Oamenii cunosc foarte bine că APL este excesiv de controlată de către toate organele de control, acestea fiind adesea abuzive. Opinia societății în ansamblu este că toate dosarele deschise pe numele reprezentanților APL au un anumit scop și nu sunt considerate cazuri de corupție.”

Expertul CALM a atenționat că fenomenul cu care într-adevăr trebuie să luptăm este exodul cadrelor din APL - o amenințare pentru funcționarea întregului sistem. „Știm că și în administrația centrală există această problemă, doar că în APL situația este mai gravă, nu sunt resurse umane. Guvernul a inițiat, pe bună dreptate, reforma în domeniul salarizării, pentru a face față acestei provocări. Sperăm că se va schimba sistemul de remunerare a muncii și astfel vor veni specialiști calificați în APL, care vor putea interpreta legislația, inclusiv în ceea ce privește domeniul anticorupție. De multe ori am auzit că nu e neapărat vorba de rea-voință, ci de neînțelegerea legislației în vigoare, iar aici un rol esențial îl joacă personalul ce activează în domeniu.”

Un alt fenomen este că foarte mulți primari cheltuie resursele proprii pentru activitatea APL. Ei, practic, nu au libertate în administrarea resurselor locale și foarte multe activități pe care le desfășoară este imposibil de finanțat din bugetul local. Astfel, adesea sunt nevoiți să cheltuie bani din salariul lor pentru activitatea APL. Acestea nu sunt cazuri unice sau excepții, mai ales

în zonele rurale acest fenomen este foarte răspândit.

Președintele Comisiei Eugen Carpov a menționat că în raportul CNA este specificat faptul că se atestă o lipsă de controale, de monitorizare a activității în domeniul respectiv și astfel se creează devieri de la cadrul legal.

Alexandru Osadci și-a apărut punctul de vedere, subliniind că avem o sumedenie de organe de control, CNA fiind doar una dintre acestea. „Mai este Procuratura, Poliția, organele financiare, Curtea de Conturi, toate efectuând controale fără un grafic stabilit, haotic, acesta fiind un fenomen ce se atestă de 25 de ani. Acest subiect este reflectat și în rapoartele Consiliului European, Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, instituție ce monitorizează democrația locală din Republica Moldova. Problema dată este reflectată și în Foaia de parcurs privind descentralizarea semnată în 2016 de către Guvernul Republicii Moldova și Consiliul European.”

CALM consideră că fenomenul corupției se atestă în APL într-o măsură foarte mică. „În general, la nivel de republică, nici nu sunt precondiții pentru corupția mare, deoarece APL nu prea au resurse financiare. Nu cred că este corect să includem în această ecuație municipiul Chișinău, deoarece aici este cu totul o altă situație. Chiar și în municipiul Chișinău, inclusiv din informația prezentată astăzi, înțelegem că, deocamdată, sunt învinuiri fără a avea verdicte sau condamnări, ceea ce înseamnă că încă nu s-a demonstrat vinovăția sau actul de corupție. Nu spunem că nu este corupție, dar pentru a învinui este nevoie de dovezi.”

Deputatul Roman Boțan, membrul al Comisiei a întrebat care este poziția CALM, din punct de vedere al principiului integrității, în cazurile în care primarii finanțează anumite activități din cadrul APL din alte surse decât cele oficiale.

Alexandru Osadci a menționat că acesta este un fenomen nedorit din mai multe puncte de vedere. „În primul rând cunoaștem că primarii au salarii mizere și nu este normal ca o parte din aceste venituri să le cheltuiască pentru activități ce au loc în comunitate. Ar fi bine de evitat aceste lucruri, dar pentru aceasta trebuie ca APL să aibă mai multe resurse financiare.” În altă ordine de idei, expertul CALM a atras atenția asupra faptului că procesele intentate reprezentanților autorităților locale costă nervi și sănătate, atât pentru aleșii locali, cât și pentru familiile acestora.

La finalul audierilor, președintele Comisiei Eugen Carpov a menționat că fenomenul corupției rămâne a fi unul îngrijorător, iar Comisia Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică va elabora o decizie în care va semnala despre necesitatea îmbunătățirii cadrului legal și de reglementare a activității organelor administrației publice locale, competențele instituțiilor de stat care urmează să controleze legalitatea activității APL-urilor. De asemenea, potrivit lui Eugen Carpov este necesar de a întări competențele Cancelariei de Stat în vederea facilitării monitorizării activității APL-urilor, iar factorul judecătoresc ar trebui să fie mână în mână cu Guvernul, cu CNA, cu Comisia Parlamentară pentru a combate fenomenul, deoarece deseori acesta acoperă anumite ilegalități. De asemenea, Parlamentul urmează să intervină pentru a reglementa controale și cât de des stabili cât de des urmează să intervină aceste controale.

MAJORITATEA COVÂRȘITOARE A DOSARELOR PENALE DE ABUZ, EXCES ȘI NEGLIJENȚĂ DESGHISE REPREZENTANȚILOR APL SUNT NEÎNTEMEIATE!

”Modul în care acționează organele de control, felul, ușurința în care sunt intentate aceste dosare, modul selectiv în gestionarea multor cazuri determină foarte mulți primari, dar și alți reprezentanți ai APL să nu își mai dorească să activeze în acest domeniu!”

În 91% din cauzele examinate în privința reprezentanților APL în perioada 2015 – 1 august 2018 nu s-a adeverit faptul comiterii abuzurilor, exceselor și neglijenței! Doar 9% din cauzele examinate de CNA în perioada respectivă au fost transmise în judecată!

În 71% din cazuri concluzia suspendării dosarelor a fost că nu există elemente ale infracțiunii. Dacă în 2010 fusese pornite 41 de cauze penale, în 2017 această cifră a ajuns la 100, iar în prima jumătate a acestui an deja sunt 59 de cauze penale deschise pe numele reprezentanților APL. Totodată, cei mai mulți dintre aleșii locali cărora le-au fost deschise dosare în perioada monitorizată au decis să migreze spre alte partide politice iar ulterior majoritatea acestor cauze au fost încetate. Acestea sunt o parte dintre concluziile raportului „Monitorizarea cauzelor penale și contravenționale în privința reprezentanților administrațiilor publice locale referitor la actele conexe corupției”, elaborat de Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și IDIS „Viitorul”, cu susținerea Fundației „Soros-Moldova” și Ambasada SUA.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a declarat că APL se confruntă cu mai multe probleme care nu le permit să-și valorifice potențialul în plină măsură. „Noi am constatat că această multitudine de controale, de asemenea, a devenit o barieră importantă în activitatea APL. Atunci când activitatea unei autorități locale se bazează foarte mult pe inițiativă, pe energia care există la nivel local, din păcate, ceea ce se întâmplă, modul în care acționează organele de control, felul, ușurința în care sunt intentate aceste dosare, modul selectiv în gestionarea multor cazuri determină foarte mulți primari, dar și alți reprezentanți ai APL să nu își mai dorească să activeze în acest domeniu, iar acest lucru trebuie să ne îngrijoreze pe toți.”

Potrivit directorului IDIS „Viitorul” Igor Munteanu s-a vorbit mult timp despre influența politică a

organelor centrale asupra deciziilor pe care le iau APL. S-a vorbit și despre vulnerabilitatea APL în fața unor persecuții politice, acest lucru fiind un factor extrem de important în instabilitatea sistemului politic. „Astăzi vom vorbi despre același fenomen, dar cu statistici și cu exemplificarea cazurilor în care anumite autorități publice locale au fost afectate de investigații, de deschiderea unor cauze penale și/sau administrative, astfel încât ei au devenit vulnerabili față de puterea politică. Ce se ascunde în spatele unor cazuri politice despre care presa a relatat trebuie să aflăm prin confruntarea faptelor la care vor face trimitere experții noștri într-o manieră neutră și având ca bază datele ce am reușit să le colectăm într-o perioadă relativ scurtă de timp. Vom încerca să tragem concluzii despre cum poate fi reparată justiția în Republica Moldova și cum pot fi protejați primarii și alți reprezentanți ai APL. Ce trebuie să remarcăm este faptul că asemenea rapoarte cresc încrederea puterilor locale de a se proteja contra abuzurilor.”

Expertul în domeniul juridic Viorel Pârvan a specificat faptul că

prin prezentul Raport de monitorizare s-a dorit stabilirea numărului exact al dosarelor intentate reprezentanților APL. „Vrem să vedem care este nivelul de transparență și acces la informație ce se referă la astfel de cauze, să analizăm tipurile de soluții care au fost emise de instanța de judecată și care ar fi anumite tangențe politice cu dosarele în cauză. IDIS și CALM au ca scop să elaboreze trei astfel de rapoarte. Ne propunem să identificăm disfuncționalitățile din sistem, unde putem interveni cu anumite recomandări și propuneri în vederea îmbunătățirii cadrului legal, cât și a practicii judiciare.”

Și directorul executiv al CALM Viorel Furdui și-a exprimat speranța că după publicarea următoarelor două rapoarte, împreună cu autoritățile statului se va încerca identificarea soluțiilor ce ar permite ca relație între APL și organele judiciare să devină unele civilizate și să se apropie de standardele europene. „Vom veni și cu unele propuneri de modificare a cadrului legal, astfel încât să existe anumite limite în ceea ce privește intentarea dosarelor penale și mai multă obiectivitate în gestionarea acestora.”

CALM: ”DEZVOLTAREA ȚĂRILOR NICIDECUM NU ĂRE TANGENȚE CU STRUCTURA ADMINISTRATIV-TERRITORIALĂ!”

MANȘETĂ: CALM a realizat un studiu comparativ al indicatorilor de competențe, finanțe, structura administrativ-teritorială precum și al aspectelor de democrație locală care se referă la autoritățile publice locale. Analiza a fost desfășurată având la bază diferite materiale, studii, manuale și cercetări efectuate de partenerii CALM – Consiliul European al Municipaliților și Regiunilor (CEMR), Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene, Comisia Europeană, Consiliul European, NALAS, etc.

Ca urmare a rezultatelor studiului a fost creată o baza de date cu indicatori de bază, datele din tabel pot varia deoarece urmează a fi incluși și alți indicatori.

prii este: în Austria 49%, în Republica Cehă 40%, în Franța 36%, în Germania 52%, în Italia 39%, în Portugalia 30%, în Spania 37%.

De fapt, relația dintre acoperirea activităților APL cu resurse proprii și structura administrativ-teritorială este invers proporțională. Cu cât mai mare este fragmentarea teritorială, cu atât mai mare este acoperirea financiară a cheltuielilor din resurse proprii. Așadar, argumentul că APL mai mari vor avea mai multe resurse este unul neîntemeiat.

3. Totodată, datoriile APL și gradul de îndatorare nu sunt atât de mici, deși în Republica Moldova încă persistă o frică mare față de îndatorarea APL. Nivel de îndatorare al APL în țările europene nici nu este comparabil cu cel din RM (0.2%). Se poate de constatat că în Republica

Cele mai importante concluzii făcute în urma acestui studiu sunt:

1. **Cu excepția țărilor scandinave și a țărilor baltice (puternic influențate de modelul de administrare al țărilor scandinave) practic toate țările din Europa, mai ales din Uniunea Europeană au o structură administrativ-teritorială foarte fragmentată.** Austria are 2100 de municipalități, Belgia - 589, Croația - 555, Cipru - 380, având o populație de 800 000, Republica Cehă - 6258, Franța - 36658, Germania - 11313, Ungaria - 3201, Italia - 8006, Kosovo - 1323, la o populație de 1.9 milioane, Luxemburg - 105, având populația de 550 000, Portugalia - 3400, Slovacia - 2930, Spania - 8176, Elveția - 2324, etc.

Rezultă că prosperitatea și dezvoltarea țării nicidcum nu au tangențe cu structura administrativ-teritorială.

2. Acoperirea cheltuielilor APL cu resurse proprii este scăzută și foarte scăzută în toate țările din Europa. Cu toate acestea, nimeni nu își propune să lichideze APL sau să facă reforme administrativ-teritoriale. Dimpotrivă, se conștientizează tot mai mult faptul că trebuie să dăm mai multe resurse APL, deoarece banii publici nu sunt ai APL și ai APC, sunt bani ai tuturor contribuabililor țării.

De exemplu: acoperirea veniturilor proprii în Belgia este de 20%, în Bulgaria 9% (țară care nu este fragmentată din punct de vedere administrativ-teritorial), în Danemarca 34% (țară care nu este fragmentată și deseori este adusă ca exemplu de reformă administrativ-teritorială în Europa), în Grecia 7%, în Irlanda 13%, în Olanda 8%, în România și Slovacia - 12%, în Marea Britanie numai 2%. Pe de altă parte, în țările fragmentate din punct de vedere al structurii administrativ-teritoriale acoperirea cheltuielilor din resurse pro-

Moldova, comparativ cu media europeană, îndatorarea APL practic nu există, un fenomen negativ pentru economie, pentru sectorul public, dar și pentru populație.

Spre exemplu: nivelul îndatorării/datoriilor locale în PIB în țările europene selectate este următorul: 9% în Austria, 11.5% în Belgia, 30% în Germania, 8.6% în Italia și Olanda, 16.6% în Spania.

Aceeași situație se atestă și în cazul ponderii îndatorării APL în datoria publică cumulativă. În Moldova acest indicator este de 0.8%, restul datoriilor publice de circa 99.2% revine APC.

În țările europene acest indicator pentru APL este la nivel de: 12.5% în Austria, 15.6% în Danemarca, 55.3% în Estonia, 13.3% în Finlanda, 37.2% în Franța, 14.3% în Letonia, 13.1% în Olanda, 24% în Spania, 18.1% în Suedia.

Probabil, creșterea nivelului de îndatorare al APL ar trebui să fie o parte a politicilor statului.

4. **Investițiile capitale făcute de APL au o pondere mare în investiții capitale publice – în marea majoritate a țărilor fiind de peste 50%. Ponderea APL în investiții capitale publice este mult mai mare decât cea a APC. Marea majoritate a investițiilor publice în țările europene sunt făcute de APL și vizează infrastructura locală.** Spre exemplu – în Austria 64.9%, în Belgia 89.6%, în Republica Cehă 77.3%, în Danemarca 66.8%, în Finlanda 71.1%, în Franța 73.1%, în Germania 75.5%, în Italia 80.9%, în Spania 72.8%

CALM, împreună cu partenerii săi din Uniunea Europeană, va continua monitorizarea acestor indicatori ce prezintă starea și performanța APL în vederea identificării politicilor adecvate de dezvoltare locală și națională.

CALM ȘI IGSU AU CA OBIECTIV DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE POMPIERI VOLUNTARI!

Prima ședință a grupului de lucru ce are ca obiectiv dezvoltarea serviciilor de pompieri voluntari în Republica Moldova a avut loc la sediul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU) al MAI. La eveniment au participat Vitalie Bârsan, secretar de stat în domeniul gestionării crizelor și situațiilor de urgență, rezervelor materiale de stat și de mobilizare, Mihai Harabagiu, general, șef al Serviciului Protecției Civile și Situații Excepționale, directorul executiv al CALM Viorel Furdui, colonelul Alexei Lavrinenco, căpitanul Alexandru Susarenco, căpitanul Ludmila Neațu, locotentent-colonelul Ghena-Daniliuc, vicepreședintele CALM, primarul satului Sărata Veche Maria Galiț, expertul juridic în cadrul CALM Ludmila Malai, șef adjunct Serviciu, șef al direcției Pompieri și Salvatori a Serviciului Protecției Civile și Situații Excepționale a MAI, Anatol Viniciuc.

petențele, atribuțiile pompierilor voluntari, responsabilitatea diferitor autorități, cooperarea APL și APC pentru buna funcționare a acestui serviciu. Vom oferi acest concept partenerilor noștri de dezvoltare, unul dintre aceștia fiind asociația Structure Projects Network, în frunte cu Hans Cohler, o persoană destul de cunoscută în Republica Moldova, care cu adevărat își dorește să ajute statul nostru să preia cele mai bune practici austriece din acest domeniu. „

Secretarul de stat Vitalie Bârsan a menționat că proiectele de voluntariat și crearea echipelor de pompieri voluntari în comunitățile locale trebuie să fie dezvoltate cu suportul APL I și APL II, această sarcină revenind în prezent doar APL I. Vitalie Bârsan a adus drept exemplu satul Zârnești, raionul Cahul, acolo unde a fost creat un centru comunitar multifuncțional și în cadrul căruia sunt realizate mai multe activități în interesul comunității, dar funcționează și serviciul de pompieri și salvatori.

Grupul de lucru a fost creat pentru a identifica modalitățile de dezvoltare ale acestui serviciu și de a elabora o concepție privind problemele și identificarea soluțiilor ce ar impulsiona procesul de creare a serviciilor de pompieri voluntari pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Ideea a apărut ca rezultat al cooperării CALM cu IGSU, dar și cu asociația austriacă Structure Projects Network. Recent, reprezentanți ai CALM și ai IGSU au întreprins o vizită în Austria unde au studiat metoda austriacă privind organizarea și activitatea serviciilor de pompieri voluntari.

Potrivit directorului executiv al CALM Viorel Furdui, pentru a elabora conceptul serviciului de pompieri voluntari este nevoie de viziuni clare, dar și de consensul tuturor părților implicate în acest proces. „Conceptul ar urma să prevadă care sunt com-

CALM consideră important ca acest serviciu să fie reglementat în modul corespunzător, urmează să fie revăzut și îmbunătățit regulamentul tip care există. „Este necesar de a acorda atenția necesară posturilor de pompieri care deja au fost create, inclusiv membrilor acestor posturi de voluntari, instruirea lor. Există o propunere din partea partenerilor noștri din Austria de a organiza o conferință mare ce ar aduce în atenția societății noastre, dar și a partenerilor de dezvoltare, importanța domeniului. În cadrul conferinței ce va fi organizată

în primăvara anului viitor vor fi prezentate bunele practici care există în Austria, dar și în Republica Moldova, va fi expusă viziunea statului nostru privind dezvoltarea acestui serviciu, vor fi prezentate idei de proiecte ce ar fi în beneficiul dezvoltării serviciului de pompieri voluntari”, a menționat Viorel Furdui.

Generalul Mihai Harabagiu a vorbit despre necesitatea de a construi cu ajutorul partenerilor de dezvoltare a unui centru de instruire pentru pompieri, inclusiv cei voluntari. Sunt și alte categorii de persoane care pot fi implicate în diferite activități privind situațiile excepționale, inclusiv instruirea diferitor grupuri de cetățeni privind acordarea primului ajutor. Participanții la ședință au fost de părere că voluntariatul poate fi dezvoltat pe bază de parteneriat cu colegii din Austria, APL/CALM.

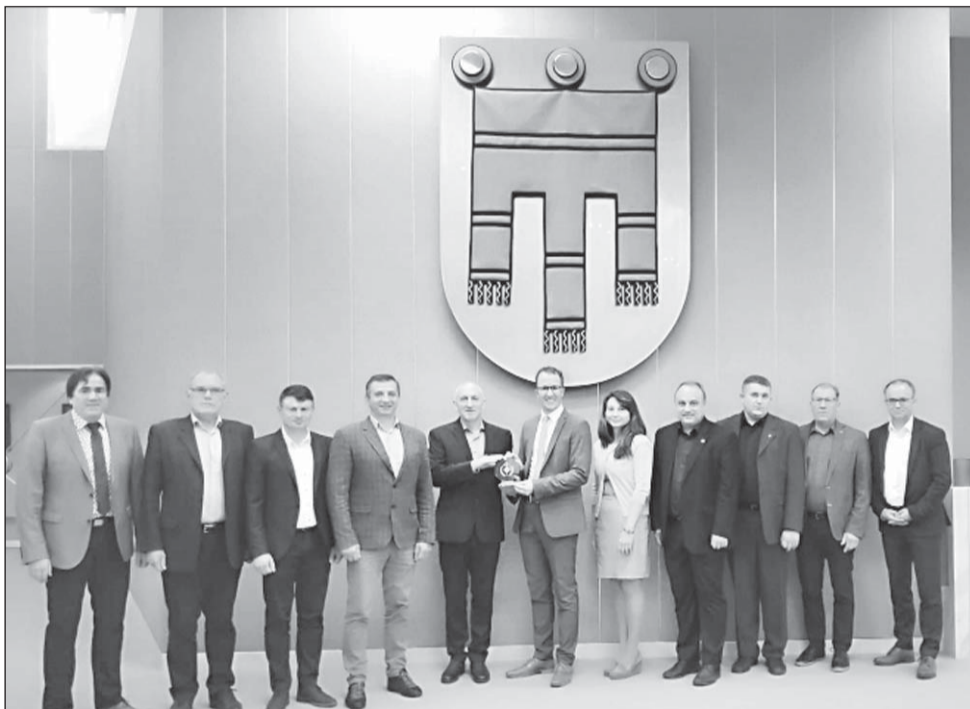
Amintim că datorită cooperării între CALM și asociația lui Hans Cohler „Structure Projects Network”, în parteneriat cu Departamentul Situații Excepționale, în ultimii ani au fost aduse în Republica Moldova circa 38 de autospeciale care sunt implicate deja în stingerea incendiilor, dar și în alte situații excepționale.

”Este necesar de a acorda atenția necesară posturilor de pompieri care deja au fost create, inclusiv membrilor acestor posturi de voluntari, instruirea lor. Există o propunere din partea partenerilor noștri din Austria de a organiza o conferință mare ce ar aduce în atenția societății noastre, dar și a partenerilor de dezvoltare, importanța domeniului!”

REPREZENTANȚII AI CALM ȘI POMPIERI PROFESIONIȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA AU VĂZUT CUM FUNCȚIONEAZĂ SERVICIILE DE POMPIERI VOLUNTARI DIN AUSTRIA!

În perioada 12-16 noiembrie, un grup format din reprezentanți ai CALM și ai conducerii Inspectoratului General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne au întreprins o vizită de studiu în Austria. Evenimentul a fost posibil datorită organizației guvernamentale din Austria Projects Network, condusă de Hans Kohler, obiectivul fiind studierea experienței acestei țări în edificarea posturilor de pompieri voluntari, dar și pentru a cunoaște cum este organizat acest proces, care sunt relațiile dintre autoritățile locale și reprezentanții posturilor de pompieri voluntari, dar și alte nivele de administrație publică din Austria.

voluntari, reprezentanții noștri constatând că cei care au ales să practice această meserie fără a fi remunerați nu se deosebesc de pompierii profesioniști din Austria.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI își propune să preia această experiență privind crearea Centrului de Instruire a Pompierilor Voluntari. În acest sens deja a fost identificat terenul necesar cu edificii.

Pe parcursul acestor zile, reprezentanții Republicii Moldova au vizitat câteva întreprinderi din Austria unde sunt produse autospecialele. „Am văzut cât de complexe sunt lucrările și ne-am convins de câte costuri este nevoie pentru a crea o autospecială, valoarea acestora fiind între 300 și 500 mii de euro. Este important să menționăm că înainte de a fi aduse în Republica Moldova

mașinile donate sunt testate și reutilitate, ele fiind într-o stare foarte bună”, a afirmat Viorel Furdui.

Activitatea centrelor de pompieri voluntari din Austria ar deveni imposibilă fără implicarea autorităților locale, acestea fiind susținute intens de către asociațiile reprezentative. În acest context, CALM a avut o întrevvedere cu reprezentanții ai asociației autorităților locale din Austria.

Directorul executiv al CALM a declarat că sistemul austriac este construit în asemenea mod încât să fie aplicate în practică principiile de subsidiaritate și solidaritate. „Pompierii voluntari se implică nu doar în stingerea incendiilor, dar și în alte cazuri cum ar fi, de exemplu, inundațiile. Doar atunci când nu există suficiente forțe intervin reprezentanții ai administrației publice din cadrul altor nivele, existând o cooperare foarte bună. De asemenea, comunitățile care doresc să procure o autospecială dar nu au resursele necesare, sunt susținute de către guvernele regionale.”

”Pompierii voluntari se implică nu doar în stingerea incendiilor, dar și în alte cazuri cum ar fi, de exemplu, inundațiile. Dorim să ne apropiem de standardele Austriei. Se propune implicarea și altor regiuni din Austria în procesul de donare a autospecialelor pentru Republica Moldova!”

Expertul CALM Ludmila Malai a menționat că deși au un loc de muncă de bază, pompierii voluntari din Austria se întrunesc o dată pe săptămână pentru antrenamen-

te, indiferent dacă sunt sau nu cazuri excepționale. „Interesant este faptul că austriecii transmit această vocație generațiilor tinere. În Austria am descoperit pompieri voluntari la vârsta pensionării care nu sunt implicați în toate activitățile, voluntarii activi intervin în cazurile de urgență, sunt însă și copii instruiți pentru a deveni pompieri profesioniști, doar că ei nu au dreptul să participe în cazul situațiilor excepționale.”

Bazele colaborării dintre organizația austriacă și CALM au fost puse de către președinta Tatiana Badan și Hans Kohler. Cu

sprrijinul lui Hans Kohler au fost organizate câteva seminare de informare a pompierilor voluntari din Republica Moldova cu participarea pompierilor din Austria.

Viorel Furdui a afirmat că intenția este de a dezvolta acest proiect. „Dorim să ne apropiem de standardele Austriei. Se propune implicarea și altor regiuni din Austria în procesul de donare a autospecialelor pentru Republica Moldova. Delegația noastră a vizitat și statul Lichtenstein care, de asemenea, are o tradiție în domeniul creării și funcționării serviciilor de pompieri voluntari. Am remarcat deschiderea autorităților de acolo de a ajuta Republicii Moldova prin donarea unor asemenea autoturisme.”

Amintim că, datorită cooperării dintre asociația Projects Network, CALM și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, în ultimii ani în Republica Moldova au ajuns 38 de autospeciale, de o parte dintre ele beneficiază comunitățile locale.

Viorel Furdui, directorul executiv al CALM a menționat că reprezentanții Republicii Moldova au fost impresionați de modul cum sunt organizate aceste servicii și cooperarea între toți actorii implicați. „Chiar și în Austria, o țară dezvoltată economic, serviciul de pompieri voluntari este unul indispensabil, atestându-se în fiecare comunitate, iar în localitățile mai mari sau în orașe sunt câteva asemenea servicii. Totodată, în Austria există un sistem de instruire a pompierilor foarte bine dezvoltat.”

Delegația din Republica Moldova a participat la una dintre instruirile pompierilor

Totodată, în primăvara anului viitor se intenționează organizarea unei conferințe la Chișinău cu participarea reprezentanților asociației pompierilor voluntari din Austria, dar și cu toți actorii importanți din Republica Moldova. În cadrul evenimentului vor fi analizate rezultatele acestei cooperări și vor fi stabilite obiectivele de viitor, astfel încât tot mai multe localități din Republica Moldova să poată crea posturi de pompieri voluntari, inclusiv să fie elaborat un sistem normativ ce ar permite funcționarea legală a acestora.

De asemenea, în cadrul vizitei de studiu au fost consolidate relațiile dintre CALM și Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI, fiind creat un grup de lucru comun ce are ca obiectiv dezvoltarea serviciului de pompieri voluntari și a centrului de instruire.

VALENTIN CEBOTARI, PRIMAR DE TÂRNOVA, DONDUȘENI:

„PRIN INTERMEDIUL CALM NI SE DESCHID OCHII ASUPRA MAI MULTOR LUCRURI“

Valentin Cebotari este primar la al patrulea mandat al satului Târnova, Dondușeni. În cadrul unui interviu pentru calm.md alesul local ne-a spus care sunt problemele cu care se confruntă APL în scrierea de proiecte, ce crede despre reforma teritorial-administrativă, dar și în ce condiții Târnova ar putea să se dezvolte cu bugetul propriu.

Cu ce probleme vă confrunțați în scrierea proiectelor?

Valentin Cebotari: Există lipsă de capacitate, mai ales că trebuie să respectăm rigorile impuse de finanțatori. De asemenea, nu este personal care și-ar da interesul pentru a scrie aceste proiecte. Oamenii nu sunt motivați. Această sarcină revine angajaților primăriei sau instituțiilor publice ce au legătură cu primăria. Noi ne ghidăm de Legea 688 din 2003 în care este indicat numărul strict de personal ce activează în primărie. Obligațiunea de a scrie proiecte nu există nici într-o fișă de post și trebuie să motivezi, inclusiv financiar, angajatul - un detaliu ce trebuie luat în considerare.

Ați reușit în cele patru mandate să atrageți fonduri în localitate?

Valentin Cebotari: Am făcut cândva niște calcule și pot să vă spun că am adus investiții în valoare de circa 50 milioane de lei, poate chiar mai mult. Cea mai mare investiție a fost de circa un milion de euro cu care s-a construit un centru social pentru persoanele defavorizate, acum acolo sunt găzduiți copiii ce au probleme în familie. Am construit un apeduct de 7 km, am gazificat grădinița, dar și o parte din localitate, am reparat grădinița, liceul, dar și unele porțiuni de drum. Au fost și multe proiecte mici, în valoare de 5-10 mii de euro.

În localitatea Târnova sunt aproape

pe cinci mii de locuitori, să înțelegem că oamenii din satul DVS. nu pleacă?

Valentin Cebotari: Localitatea Târnova este una dintre cele mai mari sate din zona de nord a Republicii Moldova. Noi am avut aproape 8 mii de locuitori dar, cu părere de rău, o parte din oameni au plecat. În prezent avem trei fabrici avicole unde activează circa 300 de persoane, sunt două întreprinderi mari care până recent au avut adresa juridică în Chișinău dar, după mai multe negocieri am reușit să schimbăm adresa la Târnova. Astfel, unele taxe locale vin în primăria Târnova. Probabil suntem unica localitate din raionul Dondușeni care și-ar putea asigura existența confortabilă din bugetul local dacă ar rămâne doar cu defalcările agenților economici. La moment Târnova primește 20% din defalcări, restul 80% se duc la centru. Primăriile nu se pot întreține în localitățile unde nu sunt agenți economici și activitatea este axată doar pe agricultură. Noi însă am putea, având și un adaos la buget de 2-3 milioane de lei.

Înseamnă că nu vă este frică de reforma teritorial-administrativă?

Valentin Cebotari: Sunt unul dintre puțunii care cred în reformă și sunt pentru ea, deoarece trebuie să primim lucrurile real și să înțelegem că nu pot exista clase cu trei-patru copii și nici primării cu trei-patru sute de locuitori.

Dar avem drumuri, transport, ca să asigurăm deplasarea zilnică a acestor trei-patru copii la câțiva km, avem asigurarea condițiilor necesare pentru a cumula câteva sate?

Valentin Cebotari: Primăria Târnova are un microbuz donat de către Guvern acum 4 ani cu care aducem copiii la școală. Avem și un autobuz care, în caz de necesitate, ar putea acorda servicii similare. Eu vorbesc de primăria Târnova, nu cred că aceeași situație se atestă în toate localitățile.

Ce așteptări aveți de la Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM)?

Valentin Cebotari: Am fost alături încă de la crearea Congresului și sigur că suntem mulțumiți, chiar dacă unor politicieni nu le convine CALM-ul pentru că nu se supune unor politici. Prin intermediul CALM ni se deschid ochii la multe lucruri. Nu doar suntem instruiți, dar mergem și în deplasări și astfel înțelegem mult mai bine multe lucruri. În preajma sărbătorilor de iarnă vreau să le urez tuturor membrilor CALM, dar și tuturor cetățenilor sănătate, speranță și prosperitate! Să credem că anul 2019 ne va aduce mari schimbări și realizări frumoase!

TATIANA GĂLĂȚEANU, PRIMARUL SATULUI GIURGIULEȘTI, CAHUL:

„DACĂ BĂGĂM ASFALT ÎN SAT NU MAI SIMȚIM PĂMÂNTUL DE SUB PICIOARE“

Satul Giurgiulești este cunoscut datorită Portului Internațional Liber Giurgiulești. În cadrul unui interviu pentru calm.md am întrebat-o pe Tatiana Gălățeanu, primar la al doilea mandat cum trăiesc oamenii din această localitate, dar și ce preocupări are un primar.

Cum credeți, de ce oamenii v-au acordat încredere pentru al doilea mandat de primar?

Tatiana Gălățeanu: Este o întrebare mai dificilă, probabil au avut încredere în mine și poate pentru că m-am manifestat ca o persoană care îmi pasă de localitatea mea și de problemele cetățenilor.

Câți oameni are localitatea Giurgiulești?

Tatiana Gălățeanu: Trei mii de locuitori. În ultimul timp se atestă o fluctuație a tineretului, circa 500 de persoane migrează temporar – merg peste hotare pentru a câștiga un ban și apoi se întorc și investesc preponderent în agricultură. Sunt și dintre cei care și-au luat copiii și au plecat, fiind convinși că nu se vor mai întoarce.

Confruntându-se cu mai multe probleme, unii primari lasă mâinile în jos și după un mandat nu mai vor să candideze. Pe DVS ce v-a determinat să nu renunțați?

Tatiana Gălățeanu: Au fost niște lucruri începute pentru care am muncit și pentru care m-a durut inima să le las nerealizate. Totodată, satisfacția cetățenilor te motivează să continui să activezi.

Care sunt cele mai importante lucruri pe care ați reușit să le realizați?

Tatiana Gălățeanu: Pot să merg cu capul sus, deoarece am muncit foarte mult pentru a îmbunătăți condițiile în grădiniță. Am implementat câteva proiecte pentru reparația capitală a interiorului instituției preșcolare. Anul acesta am reușit să implementăm încă un proiect, finanțat din bugetul local, privind izolarea termică a grădiniței de copii. Un alt proiect la care țin este renovarea Casei de cultură. Anul trecut am reușit să renovăm parterul instituției, iar anul acesta am reparat sălile de la etaj, inclusiv bibliotecile. La moment montăm încălzitoare electrice în birouri și în garderobe.

Ce activități aveți în cadrul Casei de cultură?

Tatiana Gălățeanu: Activează grupurile folclorice de bărbați și femei, există și grup de dans pentru copii. În localitatea noastră este promovată de generații dansul ca la sud, hora ca la Giurgiulești.

În ce condiții ar fi posibilă dezvoltarea localității? De ce ați mai avea nevoie în Giurgiulești?

Tatiana Gălățeanu: Proiectul de canalizare este unul de lungă durată, deoarece nu am avut fonduri suficiente. Din valoarea de 16 milioane de lei am implementat circa 5 milioane. Acesta este finanțat din Fondul de Mediu și sper să-l finalizăm într-un an-doi. Doresc cât mai repede să-l finalizăm deoarece urmează al doilea proiect, cel al reparației drumurilor. Anul acesta finisăm reparația a două segmente de străzi care nu prea erau accesibile, deoarece se stocau apele pluviale și era imposibil de circulat pe acolo.

În afară de drumuri, canalizare, apă, iluminat stradal, oamenii au ne-

voie de locuri de muncă și, de obicei, în zonele rurale acestea sunt mai greu de găsit.

Tatiana Gălățeanu: Din acest punct de vedere la noi e un pic mai bine deoarece în cadrul acestei zone economice libere, jumătate dintre angajații terminalului, ai portului cerialier, petrolier sunt oamenii din sat. Sunt și alți agenți economici, activează gara feroviară, sunt două posturi vamale, iar locuitorii satului Giurgiulești au oportunitatea de a fi încadrați în câmpul muncii.

Să înțelegem că bugetul local are de câștigat de pe urma tuturor acestor activități?

Tatiana Gălățeanu: Da, nu vreau să mă plâng, deoarece avem un buget cât se poate de bun pentru o localitate rurală. Trei ani la rând investim în liceu, am reușit să reparăm sala de sport, am pavat terenul din jurul școlii, anul acesta finisăm reparația cantinei și o vom utiliza cu tehnică modernă, am reparat centrul medicilor de familie, am amenajat o porțiune de trotuar, deoarece era o zonă problematică din cauza tranzitării localității de către unitățile de transport de mare tonaj, amenajăm un parc de odihnă - majoritatea acestor lucrări s-au făcut cu banii din bugetul local. Ceea ce consider că la moment este o problemă, lucru sesizat și din discuții cu colegii este faptul că cetățenii sunt pasivi, nu se implică și consideră că nu ei, dar primăria trebuie să facă. Este un lucru dureros, deoarece atunci când nu te implici în executarea unei lucrări nu vezi prețui rezultatul. Nu știu care este motivul că cetățenii nu își văd rolul în procesele decizionale, încercăm să-i mobilizăm, dar deocamdată nu prea reușim.

Ce ne puteți spune despre activitatea CALM?

Tatiana Gălățeanu: CALM-ul este unicul sprijin și speranță a primarilor. Atunci când apare o problemă și nu știi cui să te adresezi, noi reapez apelăm la CALM.

Ați decis dacă veți candida pentru următorul mandat?

Tatiana Gălățeanu: Este o întrebare dificilă și nu pot să răspund cu exactitate. Totuși, sunt o serie de lucruri pe care le-aș soluționa diferit. Nu aș vedea drumurile de țară asfaltate, deoarece atunci când mergem la oraș, mai ales vara, simțim cu toții ce înseamnă asfalt. Eu aș pleda pentru alte compoziții în localitățile rurale, nu asfaltul. Dacă băgăm asfalt în sat nu mai simțim pământul de sub picioare. Este un obiectiv pe care doresc să-l văd realizat în sat.

PAVEL CODREANU, PRIMAR DE RUSEȘTII NOI, IALOVENI:

„MULTUMIM UNIUNII EUROPENE PENTRU CĂ NU UITĂ DE NOI“

Pavel Codreanu, primar al doilea mandat în satul Ruseștii Noi, Ialoveni a fost unul dintre participanții la cursul de instruire organizat de CALM privind scrierea de proiecte. Despre investițiile pe care a reușit primarul să le atragă în localitate, dar și despre aportul băștinașilor la dezvoltarea comunei este interviul pentru calm.md.

terea fiscală a agenților economici. Cu cât mai multe taxe și impozite colectăm, cu atât bugetul este mai mare. Am făcut parte dintr-un proiect de îmbunătățire a bugetului local și cred că trebuie să ne întoarcem cu fața spre producători, spre agenții economici. Din cei 6 mii de locuitori, cam 10% la sută sunt încadrați în câmpul muncii din localitate, iar circa 600 de oameni lucrează în raion sau în Chișinău.

Ce vă mai propuneți să realizați până la sfârșitul mandatului?

Pavel Codreanu: Am elaborat un plan urbanistic general care urmează a fi implementat până în 2025. La dezbaterile publice am decis împreună cu populația care este strategia de dezvoltare a comunei până în 2019. Astfel, potrivit acestor documente, mai avem de construit o canalizare la grădinița de copii, în valoare de circa 3 milioane de lei și un drum din centrul satului. Sper că vom reuși să realizăm acestea, dar și alte obiective.

Ați reușit să realizați toate promisiunile făcute în campania electorală?

Pavel Codreanu: Din lipsa banilor nu am reușit chiar tot. Canalizarea pentru toată comuna nu este făcută și nici gazificarea, avem de reparat multe drumuri, sunt și alte probleme. Din păcate, de multe ori se dă vina pe primar. Misiunea așezării locale este de a fi conducător, organizator, acesta nu poate reuși nimic dacă nu are echipă. Eu întotdeauna am mizat pe oamenii din sat, chiar și crearea unui serviciu de salubritate cu colectarea organizației a gunoierului s-a făcut foarte greu, deoarece lumea nu era pregătită. Totuși, deja 10 gunoieri neautorizate au fost lichidate din sat, iar cu ajutorul proiectului Migrație și Dezvoltare locală, inclusiv cu suportul băștinașilor plecați peste hotare, acest serviciu a fost implementat cu succes. Echipa în Primărie este migratoare, o parte din tinerii cu care am început activitatea acum 8 ani a plecat, adică nu avem o echipă consolidată, dar totuși încercăm să atragem tinerii specialiști. Noi întotdeauna facem apel către populație, deoarece primarul nu poate să facă nimic de unul singur. Chiar și atunci când avem un Festival, dacă nu ies gospodinele cu căldările cu cireșe, nu vom avea rezultate.

CALM-ul ce reprezintă pentru autoritățile locale?

Pavel Codreanu: Poate cineva se va supăra, dar vreau să spun că CALM-ul este unica organizație a noastră, a primarilor. Noi venim la CALM chiar și cu problemele noastre personale și are cine ne ascultă. În afară de aceasta, acești oameni de la CALM inventează, ori au intuiție, ori urmăresc minuțios activitatea noastră, pentru că întotdeauna vin la momentul potrivit cu soluții.

De ce a fost important să veniți la seminarul organizat de CALM?

Pavel Codreanu: Cu finanțele pe care le avem nu reușim să realizăm ceea ce ne propunem, ceea ce așteaptă oamenii. Avem noroc de Uniunea Europeană, de finanțatorii externi care au venit în Republica Moldova, astfel încât trebuie doar să nu fim lenși și să aplicăm pentru a obține suport. E adevărat că mai întâmpinăm unele probleme, deoarece sunt unele proiecte pe care trebuie să le scriem în altă limbă, în unele cazuri este nevoie de contribuții considerabile, dar oricum le spunem mulțumim finanțatorilor, Uniunii Europene pentru că au grijă de noi și nu ne uită.

Ați reușit să implementați multe proiecte în localitate?

Pavel Codreanu: De când sunt primar în comuna Ruseștii Noi s-au investit circa 46 milioane de lei din fondurile Uniunii Europene.

Oamenii din sat conștientizează că acești bani vin din Uniunea Europeană, sau tot spre est se uită?

Pavel Codreanu: Dacă acum zece ani o bună parte din locuitorii noștri lucrau pe șantierele din Rusia, acum lucrurile s-au schimbat și cei mai mulți au plecat la muncă în Europa. Cu părere de rău, avem foarte mulți băștinași care activează în străinătate. Participăm în cadrul proiectului Migrație și Dezvoltare Locală și am stabilit că circa 40% dintre locuitorii sunt peste hotarele satului nostru. Au plecat tinerii pentru a face un ban, pentru a-și întreține familiile, dar și pentru a-și deschide o afacere.

Adică sunt și oameni care revin acasă și deschid afaceri?

Pavel Codreanu: Avem unele rândunele care se întorc. Deschid întreprinderi agricole, industriale. Noi lucrăm cu ei, mai ales că o componentă importantă a bugetului local este pu-

NICOLAE TUDOREANU, PRIMAR DE FEȘTELIȚA:

„ÎNCERC SĂ CREEZ UN NUME LOCALITĂȚII MELE“

În perioada 21-26 octombrie, 9 primari din Republica Moldova au întreprins o vizită de studiu în Germania. Scopul a fost de a studia practicile germane privind eficiența energetică. În cadrul unui interviu pentru calm.md, Nicolae Tudoreanu, primar de Feștețița, Ștefan Vodă a vorbit despre experiența germanilor în acest domeniu, dar și despre încercările de a implementa unele practici similare în localitățile din Republica Moldova.

De ce a fost important pentru primarii din Republica Moldova să participe în cadrul acestei vizite de studiu?

Nicolae Tudoreanu: Această experiență a fost posibilă datorită Forumului moldo-german și asociației Eco-Visio. Am văzut cum germanii încearcă să înlocuiască resursele energetice tradiționale cu resursele alternative, pentru a contribui la micșorarea emisiilor de carbon și asigurarea unei clime mai ecologice.

Aceste resurse alternative sunt mai ieftine. De ce atât de greu le implementăm în Republica Moldova?

Nicolae Tudoreanu: În Republica Moldova nu este atât de bine sensibilizată această problemă. Cultura societății germane este alta decât cultura societății moldovenești și de aici pornesc toate. Ei deja au ajuns la un nivel de dezvoltare când au în vizor problema emisiilor de carbon în atmosferă. Au planuri foarte ambițioase stabilite de către Guvernul Germaniei, totul

circa 800 de mii lei anual, plus că vom economisi bani la consumul de gaze naturale și de energie electrică tradițională.

V-ați gândit deja unde veți investi acești bani?

Nicolae Tudoreanu: Vom întreține și vom extinde parcul de panouri fotovoltaice, restul vor fi direcționați către investiții capitale.

În cadrul acestei vizite ați vizitat și primării?

Nicolae Tudoreanu: Am fost primiți de către primarul și autoritățile din orașul Kassel. Am văzut mai multe zone în care s-a investit în tehnologii noi privind eficiența energetică, cum ar fi utilizarea biogazului produs din resturi vegetale și digestii de la fermele de animale. De asemenea, am văzut cum este popularizată schimbarea utilajelor electrice care consumă multă energie în casele oamenilor. Statul alocă bani pentru procurarea noilor utilaje, iar asociațiile obștești informează oamenii despre aceste avantaje. Germanii au foarte multe politici legate de acest domeniu, Germania fiind cam la toate capitolele mult înaintea altor societăți.

Dvs reușiți să aduceți în sat proiecte, investiții, să măriți bugetul local. Cum credeți, de ce alți primari nu reușesc acest lucru?

Nicolae Tudoreanu: Nu pot să răspund pentru alți colegi. Este un domeniu care îmi place și încerc să aplic pentru a implementa lucruri noi, deoarece avem o economie șubredă în localitate, nu avem o dezvoltare economică și eforturile pe care le face administrația locală din Feștețița este pentru a ne menține, pentru ca lumea să ne cunoască, pe această dimensiune în-

fiind coordonat cu nevoile și posibilitățile statului lor. Am observat că statul îi susține pe toți cei care sunt implicați în acest domeniu, inclusiv sectorul privat.

Ați putea implementa în Feștețița unele practici văzute în Germania?

Nicolae Tudoreanu: Noi suntem la etapa implementării unui proiect finanțat de către Comisia Europeană. Suntem semnatori ai Convenției de la Bruxelles „Primari pentru eficiența energetică“. Anul trecut în cadrul Parteneriatului Estic a fost lansat un proiect, iar în calitate de semnatar al acestei declarații vom crea Centrul de Excelență pentru Eficiență Energetică. Dorim să punem în practică mai multe tipologii de eficiență energetică, cum ar fi plantarea de culturi energetice pe care le vom utiliza ulterior la obținerea agentului termic în centralele termice ce vor fi construite. De asemenea, vom avea un parc de panouri fotovoltaice, cu o capacitate de 300 de kWt, colectoare solare la grădinițe și iluminat public bazat pe tehnologia LED. Toate aceste tipologii vor fi parte a Centrul de Excelență pentru Eficiență Energetică. Bugetul total este de de 800 mii de euro. 500 de mii îi alocă Uniunea Europeană, iar 300 de mii vor fi acoperite din alte surse, cum ar fi Fondul de Eficiență Energetică al Republicii Moldova și Guvernul Republicii Moldova. Scopul meu a fost să văd cum este exploatată infrastructura creată deja în domeniul eficienței energetice, în special parcurile de panouri fotovoltaice, pentru că vom avea și noi un parc care ne va aduce profituri la bugetul local, după calculele noastre este vorba de

cerc să creez un nume localității mele.

Spuneți că cultura societății germane este alta decât a noastră. Cum pregătim și societatea noastră să facă față noilor tendințe?

Nicolae Tudoreanu: Sistemul de educație ar trebui să vină cu răspuns la această întrebare. Avem absolvenți de școli generale și gimnazii care nu cunosc ce se întâmplă în Republica Moldova. Cursurile de educație civică și alte cursuri introduse în procesul de studiu trebuie să dea răspuns la multe întrebări. Cred că de la sistemul educațional începe totul. Din păcate, calitatea societății noastre este una foarte redusă în raport cu ceea ce se cere la nivel global.

Oamenii buni, competitivi, intelectuali au fost mereu în minoritate..

Nicolae Tudoreanu: Da, doar că astăzi ne-am pomenit într-o situație când acești oameni nu prea sunt luați în serios de cealaltă parte a populației, aceștia nu mai sunt un model pentru mulți. Dimpotrivă, multe modele se transformă, fiind asimilate, sunt foarte multe cazuri când procesul este invers decât cel pe care îl așteptăm, am pierdut mai multe valori. Procesul de migrație înghite foarte multe persoane pregătite, pentru că pleacă nu cei care nu știu să-și facă un pașaport sau să obțină cetățenia altui stat.

Totuși, înțeleg că sunteți o persoană optimistă, cu ambiții...

Nicolae Tudoreanu: Dacă aș putea să mai am încă o viață poate aș alege să fiu pesimist, dar anii se duc, iar noi trebuie să trăim frumos.

ALEXEI BURLACU, PRIMARUL COMUNEI ROGOJENI, RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI:

**„CHIAR DACĂ AVEM DOUĂ UZINE DE ASFALT
ÎN LOCALITATE TOT PRIN GLOD MERGEM“**

Alexei Burlacu este primar la al patrulea mandat în comuna Rogojeni, raionul Șoldănești. Își dorește să dezvolte comunitatea pe care o reprezintă, dar spune că reușește cu greu acest lucru. Ce așteptări are primarul, dar și care sunt impedimentele ce nu permit ca Rogojeni să devină o localitate prosperă aflăm în cadrul interviului oferit pentru calm.md.

Ce v-ar ajuta să aveți o activitate cu rezultate ma multe, mai vizibile?

Alexei Burlacu: În primul rând avem nevoie de specialiști în teritoriu, care să poată lucra cu noile tehnologii, cerințe impuse de către autoritățile centrale. Cu părere de rău, tinerii nu vin să activeze în teritoriu deoarece salariile sunt foarte mizere, iar specialiștii cu studii, pleacă peste hotare.

Și atunci cum implementăm reformele, unii primar susțin că nici populația nu este pregătită pentru ele?

Alexei Burlacu: Orice reformă făcută fără specialiști nu are cum să aibă un rezultat bun. Pentru aceasta este nevoie de oameni pregătiți, care cunosc cum se implementează Legile. Tehnologiile sunt un ajutor pentru noi, dar și o piedică deoarece funcționarii mai în vârstă le însușesc mai greu.

În cadrul unei întruniri organizate de către CALM spuneți că un paznic are un salariu mai mare decât primarul...

Alexei Burlacu: În comuna în care activez sunt diferite întreprinderi, iar paznicii de acolo primesc un salariu de 4-5 mii de lei, cam tot atât cât primește primarul. Din considerente economice este mai avantajos să fii paznic. Această categorie de angajați lucrează opt ore și apoi se bucură de odihnă iar noi, dacă este nevoie, lucrăm 24 din 24 de ore, trebuie să fim alături de oameni, să hotărâm problemele localității, să înaintăm diferite proiecte pentru a dezvolta comuna, să creăm condiții atractive pentru a crea locuri de muncă dar și zone de odihnă, drumuri,

apă, canalizare, iluminare stradală, ș.a.

Ați declarat că aveți mai multe întreprinderi în localitate. Aduc venituri aceste întreprinderi în bugetul localității?

Alexei Burlacu: Cu părere de rău, este foarte mic venitul de la aceste întreprinderi, iar acest lucru nu ne permite să ne dezvoltăm așa cum ar trebui. Oamenii care sunt angajați acolo vor să aibă condiții bune de trai, să-i putem susține atunci când au accidente de muncă, dar și în alte cazuri. Cu toate acestea, în afară de impozitul pe veniturile oamenilor care au salarii la aceste întreprinderi nu mai avem nimic absolut. Veniturile pleacă la Guvern și de acolo, prin alte metode, o parte se întorc în bugetul local. Reiese că noi nu folosim banii noștri, dar cineva ne dă banii noștri. De ce nu ar rămâne banii în localitate pentru ca noi să putem activa normal, să ne simțim oameni?

Ați încercat să abordați acest subiect cu autoritățile centrale?

Alexei Burlacu: Am încercat de mai multe ori dar, cu părere de rău, mi se răspunde că așa prevede legislația și pentru o singură localitate aceasta nu poate fi schimbată. Eu cred însă că asemenea localități mai sunt în Republica Moldova. Având atâtea întreprinderi în sate, acestea ar putea deveni orașele mici. Iar noi, având două uzine de asfalt, mergem prin glod și trebuie să așteptăm ca prin intermediul programului Drumuri bune să primim niște bani, ceea ce nu este bine. De fapt, ei ar trebui să aibă obligațiunea morală, sau chiar prin intermediul unei Legi ar trebui să fie prevăzut să ne facă drumurile mai repede decât în alte localități.

Ce vă menține în funcție?

Alexei Burlacu: Un singur lucru - îmi doresc ca satul Rogojeni să fie cel mai frumos. **Reușiți?**

Alexei Busuioc: Cu mare greu. Mă mândresc cu faptul că am putut finisa un proiect important privind aprovizionarea cu apă potabilă a consătenilor. Bătrânii sunt recunoscători pentru că au apă la robinet și nu este nevoie să plătească cuiva 10 lei pentru a le aduce două căldări cu apă.

Ce aspirații mai aveți?

Alexei Burlacu: De trei ani construim o biserică împreună cu comunitatea. Am început-o de la prima piatră și acum lucrăm la acoperiș. Oamenii participă cu bani, dar și cu brațe de muncă. Avem diferiți finanțatori, printre care și partide politice. Mai avem însă mult de lucru și sperăm că vom mai avea donatori și oamenii din comună vor avea lăcașul lor sfânt.

Ce v-a apropiat de CALM ?

Alexei Burlacu: Ideile comune pe care împreună cu specialiștii din teritoriu le putem pune pe hârtie și putem cere unele schimbări în legislație, dar și în relațiile noastre cu administrația publică centrală.

ELENA BELESCU, PRIMAR DE RECEA, STRĂȘENI:

**„RĂDĂCINILE ÎMI SUNT MAI PUTERNICE
DECÂT ARIPILE“**

Elena Belescu este primar de Recea, Strășeni. După 10 de muncă în Italia a revenit acasă pentru că a simțit că este nevoie de o schimbare în localitatea sa. Lipsa sistemului de canalizare în majoritatea localităților, dar și soluționarea problemei deșeurilor sunt, potrivit alesului local, problemele majore ale Republicii Moldova.

Mi-ați spus doar dorințele DVS în calitate de ales local...

Elena Belescu: Întotdeauna am pus pe primul plan activitatea mea profesională. Desigur că îmi doresc să avem în sat oameni frumoși, gospodari, sănătoși, iar familia să fie reintregită în jurul mesei de Crăciun.

Sunteți primar la primul mandat...

Elena Belescu: Am lucrat peste treizeci de ani în școală, dintre care 10 ani am fost director adjunct, apoi circa 8 ani am fost director la Casa de Cultură. Am fost și peste hotare 10 ani, oamenii din sat însă m-au motivat să vin acasă.

Mulți nu mai vor să se întoarcă acasă după ce văd cum e viața peste hotare?

Elena Belescu:

Cu ce probleme vă confrunțați în activitate la final de an?

Elena Belescu: Nu avem resurse, iar cea mai mare problemă este lipsa specialiștilor profesioniști în primărie. Multe probleme ar fi putut fi soluționate, dar mai mult timp am activat fără secretar al Consiliului local, nu avem inginer cadastral și întâmpinăm greutăți. Abia acum am reușit să angajăm prin concurs un secretar.

Care au fost cele mai mari bucurii ale anului 2018, în calitate de primar, dar și de femeie?

cu: Probabil rădăcinile îmi sunt mai puternice decât aripile, de asta am revenit. Lu-crând în Italia oricum veneam o dată la trei luni acasă să-mi văd familia. M-am simțit întotdeauna legată de pământul natal. Am revenit pentru că în sat se simțea nevoia de o schimbare.

Când v-ați simțit mai bine, atunci când munceați în Italia sau acum, în calitate de primar?

Elena Belescu: Am fost apreciată indiferent de munca pe care am făcut-o. Sigur că depinde de oamenii cu

Elena Belescu: Am reușit să finalizăm reparația sălii de festivități din Casa de Cultură și acum aceasta este funcțională. Am construit apeductul, iar oamenii se bucură că au apă, chiar dacă nu este potabilă, dar o folosesc măcar pentru treburile casnice. Am deschis și o sală de ceremonii funebre.

Care sală este mai des utilizată, cea de festivități din Casa de Cultură sau cea unde au loc evenimente triste?

Elena Belescu: Sunt folosite ambele. În sat au rămas mulți oameni bătrâni, bolnavi, migrația afectându-ne și pe noi. Avem peste 60 de copii, părinții cărora au plecat peste hotare.

De la 2019 ce așteptări aveți?

Elena Belescu: Am vrea să fie soluționată problema națională privind construcția sistemelor de canalizare, să fie aplicată Legea deșeurilor, să putem să ne curățăm satele. Noi facem acest lucru cu puterile proprii, dar problema deșeurilor trebuie soluționată la nivel național.

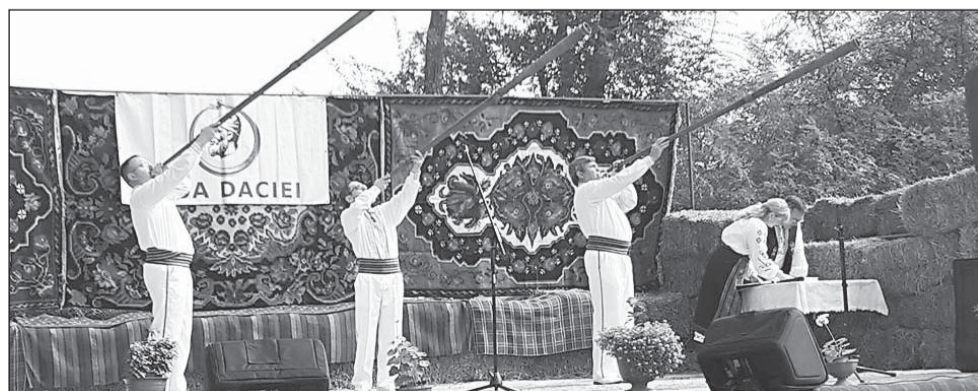
care lucrezi, iar eu am avut norocul să întâlnesc semeni buni iar uneori, printre străini am simțit mai multă susținere decât la baștină.

Familia s-a resemnat cu gândul că aleșii locali sunt mai mult pe drumuri sau la Primărie decât acasă?

Elena Belescu: Activitatea mea se răsfrânge asupra familiei. Din păcate, de când am devenit primar soțul a avut două accidente vasculare, cred că din cauza că își face prea multe griji pentru mine. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru că îl ține pe picioare și mă ajută și acum. Am doi feciori care se bucură că mama lor mai poate să facă ceva pentru sat și le simt mereu susținerea.

Ce le doriți cititorilor noștri în preajma sărbătorilor?

Elena Belescu: Un colind frumos de Crăciun, un suflet bun, să fie sănătoși, să-și iubească patria, pământul, să avem demnitate și să venim cu toții acasă.

PRIMARUL SATULUI PUHOI, PETRU FRUNZE, PE O REȚEA DE SOCIALIZARE:

"MESAJ PENTRU LOCUIITORII SATULUI PUHOI CARE ÎNCEARCĂ SĂ MĂ DETERMINE SĂ ADER LA PARTIDUL DE GUVERNARE!"

În ultima perioadă tot mai des aud de la locuitorii satului care îmi sunt prieteni: „Hai să atragem ceva bani pentru sat și să termin scandalul cu cei care reprezintă la nivel local partidul de guvernare, lucrurile nu sunt în favoarea satului”. Trebuie să înțelegeți un lucru simplu, dacă nu suntem uniți noi, cei care muncim și luptăm pentru comunitate, nu va face nimic această guvernare pentru satul nostru. Au mai fost mai multe guvernări, mai multe echipe locale care reprezentau guvernarea, ce au făcut pentru satul nostru? Doar vrăjeală electorală.

Am preluat un sat delăsător în gunoi și întuneric, nu era cunoscut prin nimic bun. Pozele prezentate reprezintă doar o parte din realizările noastre în acest an, sunt sigur că conștientizați că am reușit să implementăm mai multe proiecte într-un an decât alte echipe timp de 4 ani, în perioada când erau la guvernare în Republica Moldova.

Deci, sunt primar ce reprezintă un partid puternic de opoziție, am fost hărțuit, intimidat și nu am cedat pentru că ați fost alături și când a fost nevoie am reacționat împreună, am ieșit în stradă să protestăm.

Eu înțeleg pe unii din voi că se poate să facem mai multe,

dar putem să pierdem totul.

Noi, împreună, am realizat multe proiecte, unii primari care reprezintă partidul de guvernare au recunoscut că noi am reușit mai multe.

Noi nu am furat, noi am dat prioritate la proiectele care sunt pentru binele comunității, chiar dacă unii au fost afectați.

Împreună am reușit în acest an:

- 1) Construcția capitală a 930 m de drum
- 2) Iluminarea stradală a sectorului Valea Sălcii
- 3) Renovarea a doua grupe de copii (Grădinița de copii nr.1)
- 4) Renovarea mensei blocului cu doua nivele, sala de dans și sport (Grădinița de copii nr.1)
- 5) Construcția terenului de sport

(Grădinița de copii nr.1)

- 6) Renovarea depozitului pentru produse alimentare (Grădinița de copii nr.3)
- 7) Renovarea depozitului și achitarea lucrărilor pentru termoi-

- 8) Identificarea unei donații de până la jumătate de milion de lei pentru renovarea grădiniței de copii nr.2 (în baza acordului de înfrățire cu Primăria Brănești, România)
- 9) Dotarea grădinițelor de copii
- 10) Instalarea terenului de joacă (donație din partea Primăriei Moara Vlăsiei)
- 11) Instalarea bustului domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt (donație din partea Primăriei Moara Vlăsiei)
- 12) Excursie gratuită timp de 7 zile în România pentru 45 copii activi și cadre didactice (gest deosebit din partea Primăriei Moara Vlăsiei)
- 13) Instalarea utilajelor sportive în curtea Casei de Cultură
- 14) Amenajarea localității, plantarea și îngrijirea florilor
- 15) Renovarea și amenajarea trotuarului din preajma fabricii de vin (distrus de ploile abundente)
- 16) Amenajarea Parcului Viitorului
- 17) Amenajarea spațiului și dotarea cu tot ce este necesar pentru funcționarea unei săli unde se organizează în mod gratuit mese de pomenire
- 18) Oferirea periodică a pachetelor cu produse alimentare persoanelor imobilizate la pat
- 19) Achitarea costului energiei electrice consumate pentru iluminarea străzilor, asigurarea cheltuielilor pentru buna funcționare a cantinei sociale, magazinului social, postului de pompieri, sălii de forță.

Aceste proiecte și multe alte-

- 6) Renovarea Grădiniței de copii nr.2 și efectuarea lucrărilor de reparație la cele două grădinițe de copii
- 7) Gazificarea gospodăriilor care nu au dorit să se gazifice în perioada 2005-2007 cu 14-25 mii lei

Asigurarea funcționalității tuturor proiectelor care au fost implementate... Cum credeți, dacă nu vom lucra împreună, vom face ceva bun satului?

Mai trebuie de remarcat faptul că noi împreună am reușit să scoatem localitatea din anonimat.

Despre satul Puhoi se vorbește de bine peste tot, am reprezentat cu mândrie locuitorii peste tot unde am fost: Parlamentul României, Parlamentul European, primării din România și Italia, la zeci de emisiuni televizate din România și Republica Moldova.

Am fost alături de majoritatea locuitorilor când am fost lipsiți de dreptul să circulăm cu autocarele primăriei la preț redus și să încasăm veniturile în bugetul local.

Am înghețat alături de voi, m-am revoltat din numele vostru, am asistat la blocarea drumurilor, am participat la proteste la sediul ANTA, Guvern, Parlament, am fost conștient că lupta împotriva sistemului mă poate baga ilegal în pușcărie, dar nu am trecut cu cei care îmi promiteau că îmi va fi doar mie bine. Am demonstrat mereu că interesul comunității este o prioritate, dar nu trebuie confundat cu viziunile politice.

Eu voi respecta viziunile politice ale fiecărui locuitor, am demonstrat până acum. Relațiile de prietenie și colaborare trebuie să fie îndreptate pentru soluționarea problemelor comunității și nu trebuie afectate de viziuni și interese politice.

Satul Puhoi nu a avut niciodată o asemenea echipă bună, formată din reprezentanții primăriei, instituții de educație și învățământ, instituție de sănătate, agenți economici care activează legal și toți membrii comunității care își doresc să locuiască într-o localitate amenajată, această unitate a fost formată nu pe baza viziunilor politice, dar din dorința de a face ceva bun satului în care locuim.

Nu voi respecta doar pe cei care sunt împotriva interesului comun a localității. Deci, satul Puhoi va prospera atât timp cât vom fi uniți, indiferent cine este la guvernare, eu nu țin de mână pe nimeni. Și nu uitați că miliardele furate din sistemul bancar trebuie să fie întoarse în bugetul de stat pentru a soluționa problemele noastre. Voi respecta pe toți care îmi respectă viziunile mele, dar și ceea ce fac pentru comunitate!

le au fost posibil de implementat doar prin efort comun. Pentru anul următor avem ca obiectiv implementarea a mai multor proiecte, doar dacă vom lucra împreună vom reuși:

- 1) Iluminarea a tuturor străzilor
- 2) Soluționarea problemei transportului de pasageri
- 3) Renovarea parțială a acoperișului Casei de Cultură și identificarea sursei de finanțare pentru renovarea sălii mari de concerte
- 4) Construcția capitală a mai multor străzi
- 5) Demararea lucrărilor de construcție a rețelelor de canalizare centralizată

ION DOLGANIUC, PRIMAR DE COLIBAȘI, CAHUL:

„COMUNITĂȚILE LOCALE DIN ROMÂNIA SE DEZVOLTĂ DATORITĂ AUTONOMIEI LOCALE REALE ȘI DESCENTRALIZĂRII“

Mai mulți reprezentanți ai APL din Republica Moldova au participat la evenimentele organizate la 1 decembrie la Alba Iulia, România cu prilejul Centenarului. Una dintre aceste delegații a reprezentat primăria Colibași, Cahul care, alături de colegii din Cojușna, Strășeni au semnat un acord de înfrățire în Sala Marii Uniri cu comuna Ighiu, județul Alba Iulia. Despre emoțiile trăite în această zi istorică, dar și despre cum reușesc primăriile din România să înregistreze rezultate la care autoritățile locale de la noi abia visează este interviul cu Ion Dolganiuc, primarul de Colibași, Cahul.

Ion Dolganiuc: Prima localitate cu care ne-am înfrățit în 2016, comuna Luncavița, județul Tulcea ne-a acordat un suport în valoare de 4 mii de euro pentru construcția Sălii Polivalente de Sport, am avut ședințe comune ale Consiliilor locale, am organizat diverse activități de ordin cultural și sportiv, cel mai recent eveniment fiind Cupa Centenarului – o competiție internațională de fotbal în cadrul căreia au participat reprezentanți ai localităților din Republica Moldova, Ucraina și România. Pot spune cu mândrie că echipa de fotbal Prut Colibași juniori a câștigat Cupa Centenarului. De asemenea, comuna Colibași este înfrățită cu localitatea Selemet, raionul Cimișlia, Republica Moldova. Împreună cu Doamna primar Tatiana Badan

lizare, la acest capitol se expun și colegii din România, dar din ceea ce am văzut acolo, modalitatea lor de activitate, inclusiv faptul că APL eliberează documente de stare civilă, printre care și buletinele de identitate, ne fac să înțelegem că noi suntem departe de realizările lor. În România există într-adevăr autonomie locală și descentralizare.

Primarii de pe cele două maluri de Prut au diferite atribuții?

Ion Dolganiuc: Sunt cam aceleași, doar că în România la delegarea acestora se identifică și acoperirea financiară. La noi, din cele circa 700 de competențe doar vreo cincizeci sunt acoperite financiar. Localitatea cu care ne-am înfrățit la 1 decembrie are un număr de populație aproape echivalent cu cel din Colibași. Comuna Ighiu are un buget de 2, 6 milioane de euro, iar bugetul nostru este de 600 de mii euro. Toate cele patru localități din comună au sistem de supraveghere de ultimă generație care a costat circa 6 milioane lei moldovenești și pentru întreținerea lunară a acestora primăria achită circa 25 de mii de lei lunar. Primăria Ighiu are 41 de angajați, iar Primăria Colibași are 11 angajați.

Să înțelegem că v-ați întors acasă nu tocmai optimist?

Ion Dolganiuc: Nu sunt pentru prima

dată în România și cunosc realitățile de acolo. Nu diferă nici statura, nici înfățișarea oamenilor, suntem aceiași și cu toate acestea colegii din România pot face mult mai multe lucruri pentru beneficiul cetățenilor.

Ce putem face ca să avem și noi condițiile din România?

Ion Dolganiuc: Revin la o frază care supără pe multă lume – fără o descentralizare reală, fără o autonomie locală nu vom putea avea rezultatele colegilor din România. Observăm că în România sunt diferite localități ca mărime, cu numărul divers al populației, iar acest lucru nu deranjează pe nimeni. În România sunt circa 3000 de primării și n-am auzit pe nimeni să spună că acesta este un număr mare și că ar avea un impact negativ asupra dezvoltării comunităților.

Adică rezultatele de la nivel local nu depind de numărul mare sau mic de primării?

Ion Dolganiuc: Sigur că nu. Rezultatele depind de capacitățile financiare ale primăriilor. Primăriile din România primesc o cotă parte din taxa pe valoarea adăugată, la noi aceasta este zero. În primăria Ighiu toate bunurile imobile sunt evaluate la preț real, cel care există astăzi pe piață, în cele mai multe localități de la noi acest lucru nu s-a realizat, sunt multe alte exemple de acest gen.

Ați parcurs cale lungă pentru a fi la 1 decembrie la Alba Iulia. Nu v-a speriat frigul, zăpada?

Ion Dolganiuc: Nu, dimpotrivă. A fost o sărbătoare de o încărcătură emoțională maximă, mai ales că noi am fost fericiți care am putut semna un acord de înfrățire în Sala Marii Uniri. Astfel, comuna Ighiu, județul Alba Iulia, cu o populație de circa 7 mii, compusă din patru localități s-a înfrățit cu comuna Colibași, Cahul și cu localitatea Cojușna, Strășeni.

Câte înfrățiri ați reușit să realizați până acum?

Ion Dolganiuc: Aceasta este a patra, în anul Marelui Centenar am înfrățit două.

Putem vorbi despre unele rezultate ale acestor înfrățiri?

am reușit să realizăm evenimente importante pentru ambele comunități.

Ce v-a impresionat cel mai mult la Alba Iulia? Ce ați reușit să vedeți în cele două zile?

Ion Dolganiuc: Am mers la primărie și colegii din România ne-au prezentat condițiile în care activează. Specialiștii noștri au avut posibilitatea să facă cunoștință cu programul de lucru al colegilor din comuna Ighiu, județul Alba. Am rămas surprinși deoarece, de exemplu, specialiștii în domeniul funciar din Ighiu au în dotare un GPS de ultimă generație, în valoare de circa 15 mii de euro. În Cahul avem o singură firmă licențiată în acest domeniu și oricum nu are asemenea posibilități. Noi tot vorbim despre descentra-

VALERIU MUSTAȚĂ, PRIMAR DE SĂIȚI, CĂUȘENI:

„DECÂT CODAȘ LA ORAȘ, MAI BINE ÎN SATUL TĂU FRUNTAȘ”

Valeriu Mustață, primar de Săiți, Căușeni, președinte al asociației primarilor CALM din raionul Căușeni a activat întreaga viață în administrația locală. Este primar la al cincilea mandat, începându-și activitatea încă în perioada Uniunii Sovietice. Crede că și cu resurse puține poți face lucruri importante pentru localitate. A fost invitat să activeze în calitate de reprezentant al Guvernului în teritoriu dar a ales să-și păstreze funcția de primar. Consideră că pentru a avea rezultate, un primar trebuie să fie înconjurat de o echipă bună și să aibă cunoștințe.

Diferă un mandat de altul?

Valeriu Mustață: Primul mandat l-am deținut încă atunci când era puterea sovietică, nu cunoșteam multe lucruri, persoana principală în sat era președintele colhozului, noi doar eliberăm certificate de naștere, căsătorie, deces, etc. În 1999 am pierdut alegerile, iar cineva mi-a spus că pot pleca deoarece oricum nu am făcut nimic pentru sat. M-a marcat această frază și de când am revenit la primărie în 2007 filmez și fotografiez toate reușitele noastre, astfel încât nimeni să nu poată să-mi reproșeze nimic.

De alesul local depinde prosperitatea localității?

Valeriu Mustață: Unde e unul nu-i putere, depinde mult și de echipa cu care activezi, dar și de cunoștințele pe care le ai. De asemenea, dacă muncești zi de zi obții și rezultate.

Unii primari susțin că bani sunt puțini în bugetele locale și astfel nu prea sunt posibilități de dezvoltare...

Valeriu Mustață: Suntem la margine de țară, înconjurați de două sate ale Ucrainei, drumurile lasă de dorit, dar cred că uneori și cu bani puțini, sau chiar fără aceștia poți face lucruri utile pentru comunitate. În 2007 am făcut un proiect pentru a da denumiri străzilor din localitate, deoarece oamenii nu cunoșteau pe ce stradă locuiesc, ce număr la casă au și era foarte greu ca ambulanța, poliția, sau responsabilii de alte servicii să ajungă, în caz de necesitate, în timp util. Tot atunci am descoperit că în localitate nu mai era autospeciala de stingere a incendiului, nici ambulanță. Astfel, în 2011 în satul nostru s-a deschis primul post de pompieri și salvatori voluntari din Republica Moldova. La ora actuală avem și o ambulanță, cu părere de rău spun că nu există medic de familie.

Vă avantajează cumva faptul că

sunteți la granița cu Ucraina?

Valeriu Mustață: Pe timpuri eram în relații foarte bune cu vecinii, acum însă suntem înconjurați de hotar. Avem vamă și poliție de frontieră. Populația care circulă pe lângă hotar trebuie să aibă actul de identitate în buzunar. Într-un fel, simțim lipsa aceasta de libertate, deoarece înainte oamenii circulau des, se căsătoreau, se creau relații de rudenie, mergeam la piață, la magazine, astăzi însă mai rar trec hotarul.

Ați reușit să realizați cel mai mare obiectiv pe care vi l-ați propus sau încă urmează?

Valeriu Mustață: În ultimii ani am construit o grădiniță de ultimă generație, avem centru de sănătate. La fiecare mandat prezint populației platforma mea electorală și încerc să realizez ceea ce mi-am propus. În acest mandat am aprovizionat cu apă jumătate din localitate, acolo unde nu era apeduct, circa 9,5 km, am reușit să iluminăm stradal mai mult de jumătate de sat. Acum lucrăm la îmbunătățirea calității drumurilor locale. În cadrul programului „Drumuri bune pentru Moldova” am ales să nu asfaltăm, dar să reparăm 2 km de drum în variantă albă. Peste vreo săptămână acesta va fi dat în exploatare și credem că va fi util pentru populație.

Ați avut și o scurtă experiență în calitate de reprezentant al Guvernului în teritoriu...

Valeriu Mustață: Legislația în vigoare îți lasă răgaz o lună ca să decizi dacă alegi funcția nouă sau revii la cea veche. Am văzut că în noua postură nu am satisfacția pe care o am la primărie și m-am gândit că decât să fiu la oraș codaș, mai bine revin în sat. În primărie văd rezultatele muncii mele, populația apreciază ceea ce fac și ne bucurăm împreună. La Cancelaria de Stat este cu totul altă activitate și acolo nu mă simțeam tocmai în apele mele.

Cum se întâmplă sărbătorile de iarnă în Săiți?

Valeriu Mustață: La noi s-a format o tradiție. Din 2007 în fiecare an împodobim în centrul satului un pom de Crăciun. În ajunul Anului Nou, de la ora 19.00 și până la ora 23.00 petrecem împreună cu toți sătenii care vin la brad. Pregătim ceai, cafea, izvar și un frumos program artistic. La ora 23.00 încheiem evenimentul cu un cuvânt de felicitare, cu o totalizare a anului ce s-a scurs, dar și cu o cupă de șampanie.

Ce așteptări aveți de la 2019?

Valeriu Mustață: Mai avem mult de lucru. Problema pe care doresc cel mai mult să o soluționez este reparația Sălii de Cultură. Acoperișul curge, trebuie să schimbăm cele 600 de scaune din sala mare, căldură nu este. În această clădire se află biblioteca publică și anul acesta am conectat etajul doi la rețeaua de gaze, reușind măcar atât să facem. Anul viitor vor fi alegeri, dacă nu voi câștiga eu, aceasta va fi o sarcină pentru viitorul primar.

Având o asemenea experiență în domeniu, contracandidaților le va fi mai greu să câștige...

Valeriu Mustață: Oamenii au dreptul să aleagă. Eu doar promit ceea ce pot face și fac ceea ce am promis.

EFIM STROGOTEANU, PRIMAR DE ECATERINOVCA, CIMIȘLIA:

„COPIII TREBUIE SĂ CUNOASCĂ PREȚUL BANULUI”

Efim Strogoteanu este primar la al patrulea mandat în comuna Ecaterinovca, raionul Cimișlia. A crescut alături de 10 frați și surori. Ce calități trebuie să aibă un om pentru a fi ales de comunitate în calitate de ales local, dar și de ce cetățenii i-au acordat de atâtea ori încredere aflăm în interviul pentru calm.md.

Vă amintiți cum erau satele din comună atunci când ați candidat pentru prima dată?

Efim Strogoteanu: Erau într-o situație destul de deplorabilă, atunci nu exista dezvoltare. Nu se investea nimic în sfera socială, nici în învățământ, sau în alte servicii necesare cetățenilor.

Nu va fost frică că nu vor face față, mai ales că erau atât de multe probleme?

Efim Strogoteanu: Am venit în APL din cadrul structurilor de forță și nu mă tem de greutăți.

Ce calități trebuie să aibă un om pentru a putea câștiga în competiția alegerilor locale?

Efim Strogoteanu: În primul rând trebuie să fie un bun gospodar, să aibă cunoștințe în diverse domenii, dar și capacități de management, astfel încât să poată conduce un colectiv, dar și un sat întreg.

Dacă cetățenii v-au ales de atâtea ori înseamnă că ați reușit să faceți mai multe lucruri importante pentru comuna DVS...

Efim Strogoteanu: Rezultatele alegerilor ne-au demonstrat că am format o echipă bună și împreună am reușit să realizăm mai multe obiective.

În perioada sărbătorilor de iarnă ne aducem aminte de copilărie...

Efim Strogoteanu: Am avut o copilărie fericită, am fost 11 copii la părinți, eu fiind al optulea, dar niciodată nu am simțit greutățile. A fost cea mai fericită perioadă din viața mea.

Cu ce vă ocupați, în afară de pregătirea temelor pentru acasă?

Efim Strogoteanu: Am fost implicați în diverse activități. Am mers cu animalele pe imasă, am ajutat părinții la prășit, mai mulți ani am participat la culesul tutunului. Era o muncă grea, începând cu ora 5 dimineața și până la ora 21.00 -22.00 seara.

Unii afirmă că încălcăm drepturile copiilor atunci când îi punem să lucreze. Cum am putea găsi un echilibru, astfel încât să nu creștem niște oameni iresponsabili, dar și să nu-i exploatăm?

Efim Strogoteanu: Eu m-am gândit mult la acest aspect și nu pot să vin cu o soluție ideală. Consider totuși că copiii trebuie implicați în activități, trebuie învățați să muncească, să cunoască prețul banului.

Cum erau sărbătorile de iarnă în familia dvs, alături de atâtea frați și surori?

Efim Strogoteanu: Așteptam cu nerăbdare aceste sărbători. Noi ne consideram fericiți, doar părinții cunoșteau prin câte greutăți treceau ca să ne asigure această stare de

bine. Cred că și acum e așa, copiii nu prea cunosc greutățile. Înainte de sărbători posteau, se tăia purcelul, la sărbători se pregăteau bucate alese. Noi aveam o gospodărie mare, cu multe animale, păsări. Din cărțile de la bibliotecă studiam și pregăteam o urătură specifică.

Vă amintiți care erau cele mai apreciate cadouri de atunci?

Efim Strogoteanu: Cele mai deosebite cadouri le primeam de la școală, erau dulciuri și jucării.

Astăzi, primăria ajunge la copiii din școală sau din localitate?

Efim Strogoteanu: Cu părere de rău, școlile din localitatea noastră s-au închis, au rămas doar grădinițele de copii. Fiind 15 ani în funcția de primar, în perioada când activau școlile, procuram cadouri tuturor copiilor.

ION HARBUZ, PRIMAR DE BUȚENI, HÂNCEȘTI:

„DRAGOSTEA DE ȚARĂ M-A DETERMINAT SĂ MĂ ÎNTORC ACASĂ“

Ion Harbuz a fost convins de comunitate să candideze pentru a deveni ales local. După patru ani de muncă în Italia a revenit acasă și la 27 de ani a devenit primar în Buțeni, Hâncești. Acum este la al doilea mandat și afirmă că a reușit să implementeze mai multe proiecte în localitatea sa.

de oameni și am reușit să aprovizionăm întreaga localitate cu apă, am construit drumuri pe care cetățenii nici nu mai sperau să le vadă vreodată asfaltate sau betonate. Astăzi străzile din sat sunt iluminate, am construit parcuri și terenuri de joacă pentru copii, sunt lucruri care vor rămâne în urma noastră.

Sunt convinsă că aveți și alte obiective...

Ion Harbuz: Nu am reușit să construim sistemul de canalizare și stația de epurare. Este o problemă atunci când nu ai apă, dar ea devine și mai acută atunci când ai apă dar nu ai canalizare. În comun cu alte localități din vecinătate ne propunem să facem un proiect în acest sens.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) ce reprezintă pentru DVS?

Ion Harbuz: Localitatea noastră era membră a CALM și până la venirea mea în funcție. Am reactualizat această colaborare în 2011, atunci când am câștigat primul mandat. Este un suport enorm pentru noi, primarii, mă bucur de ceea ce fac cei de la CALM, sper că vor ține piept tuturor provocărilor și vor merge înainte.

Ce semnificație au pentru

DVS. sărbătorile de iarnă?

Ion Harbuz: Sunt zile frumoase petrecute în sânul familiei pentru că noi, primarii, nu prea avem timp pentru cei dragi.

În această perioadă aveți grijă și de copiii nevoiași...

Ion Harbuz: Primarul este tatăl tuturor copiilor din localitate, deoarece este autoritatea tutelară. Ne străduim să ajungem la copiii din familii vulnerabile, astfel încât și ei să simtă feeria sărbătorilor. Acest lucru îl facem nu cu banii primăriei, ci cu ajutorul agenților economici, a oamenilor de bună credință. Noi avem o localitate de care sunt mândru. Sunt oameni care au amenajat o sanie, în loc de cal folosesc un tractoraș și împreună cu Moș Crăciun și Alba ca Zăpada merg prin localitate și împart cadouri tuturor copiilor. Acest gest îl fac din banii lor.

Să înțelegem că mai există unitate în satele noastre?

Ion Harbuz: Încă mai avem oameni mărinimoși, care își iubesc țara, revin acasă de peste hotare, doar că ei trebuie motivați și apreciați, ei nu de bani au nevoie. Le doresc tuturor cetățenilor Republicii Moldova să aibă parte de multă sănătate, de persoane dragi în preajmă, iar bunul Dumnezeu să-i aibă în pază oriunde ar fi.

Sunteți tânăr și cu toate acestea aveți deja experiență în domeniul APL...

Ion Harbuz: La 27 de ani am devenit primar. Am ales să candidez la solicitarea cetățenilor din localitate, eu lucrăm în calitate de ofițer de urmărire penală, dar consătenii m-au convins să renunț la activitatea din Hâncești și să revin în Buțeni. Și în Italia am lucrat patru ani și am avut posibilitatea să rămân acolo, aveam casă și un serviciu foarte bun, dar dragostea de țară și patriotismul m-au determinat să părăsesc melegurile străine.

Regreți uneori că ați ales să vă întoarceți?

Ion Harbuz: Pentru viitorul copiilor mei cred că trebuia să rămân în Italia. Acum mă confrunt cu unele situații complicate, cu greutăți financiare și mă gândesc că pentru binele lor era mai bine dacă rămâneam. Totuși, e greu să fii departe de casa părintească și nu știu dacă m-aș fi obișnuit să trăiesc printre străini.

În aceste două mandate ați realizat lucruri importante pentru comunitatea DVS...

Ion Harbuz: Aceste realizări nu se datorează doar mie, ci echipei competente pe care o avem. În Buțeni locuiesc circa 3700

EMILIA VIERU, PRIMAR DE FUNDURII VECHI, GLODENI:

„DOAR CALM NE POATE APĂRA INTERESELE“

Emilia Vieru este primar la al treilea mandat în satul Fundurii Vechi, raionul Glodeni. Consideră că Congresul Autorităților Locale din Moldova este mama și tata primarilor. Despre vizitele de studiu efectuate peste hotarele Republicii Moldova, despre cum a reușit să aducă în 1999 primul computer în localitatea sa, dar și în fostul județ Bălți, dar și despre sursele extrabugetare aduse în comunitate este interviul pentru calm.md.

Ce v-a adus la Chișinău?

Emilia Vieru: Am venit la Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM). Atunci când vin aici găsesc răspuns la multe întrebări ce apar în activitatea unui primar. Eram la al doilea mandat când am făcut cunoștință cu activitatea CALM. Am înțeles că doar această organizație va putea să ne aperse interesele. O parte dintre primarii din raionul Glodeni nu cunoșteau acum câțiva ani cu ce se ocupă CALM-ul și le-am povestit despre activitatea organizației care este în ajutorul nostru, că datorită CALM-ului am avut ocazia să merg în mai multe vizite peste hotare: în Croația am participat la o conferință internațională privind eficiența energetică; am fost la Congresul 25 al Consiliului Europei ce s-a desfășurat la Strasbourg, în Cehia, de nenumărate ori în România. Mă bucur că astăzi majoritatea APL din Glodeni sunt membre ale CALM, deoarece au înțeles cu toții că CALM-ul este mama și tata primarilor. Salut și organizarea seminarelor pentru funcționarii din primării.

Ce au însemnat acești aproape 12 ani pentru DVS în calitate de ales local?

Emilia Vieru: Realizări frumoase pentru cetățenii satului Fundurii Vechi. Până a fi aleasă în funcția de primar am activat 11 ani în calitate de secretar al Consiliului local și atunci când am venit în funcția încredințată de către cetățeni făcusem deja studii la Academia de Administrare Publică. Am început activitatea cu planificarea strategică, apoi cu soluționarea problemelor prioritare. Primul proiect pe care l-am câștigat ne-a adus un computer și o imprimantă pentru activități privind transparența administrativă. Era anul 1999 și acesta a fost primul computer în fostul județ Bălți, eram atunci secretar al Consiliului local și datorită acestuia am ieșit în lume, am accesat proiecte, am avut acces la informație. Mai apoi am început să identificăm surse extrabugetare și rând pe rând am renovat toate instituțiile din subordinea primăriei, avem patru cazangerii pe bază de biomasă obținute în cadrul proiectului PNUD, am lucrat cu IFAD-ul, cu Fondul de Investiții, avem stadion de minifotbal cu acoperire artificială, 30 de km de drum din interiorul satului sunt reparați în variantă albă, acum pavăm trotuarele din centrul satului cu suportul Băncii Germane. Din 2007 tot satul este aprovizionat cu apă. Cred că am adus în sat circa 20 de milioane de lei din proiecte.

Ce spun oamenii din Fundurii Vechi despre activitatea APL? Sunt mulțumiți sau au așteptări mult mai mari?

Emilia Vieru: Cât de bun ar fi un primar oricum nu-i poate mulțumi pe toți. Dacă reparăm un drum dintr-o mahala se supără alții pentru că la ei nu am reușit să ajungem. Atunci când implementăm proiectele ne consultăm cu cetățenii și alegem zona în care intervenim în funcție de priorități. Ne-am propus să reparăm în mod prioritar drumurile care duc spre instituțiile sociale iar oamenii deja ne înțeleg.

De mică ați dorit să dețineți o asemenea funcție?

Emilia Vieru: Nici la maturitate n-am visat acest lucru, nici măcar atunci când eram secretarul Consiliului local. Când învățam la Academie cineva ne-a întrebat care a fost scopul de a veni la studii. Am răspuns că cetățenii din sat merită să aibă un secretar al Consiliului bine instruit și informat. La un moment dat a venit un grup de cetățeni format preponderent din bărbați și mi-au propus să candidez la funcția de primar.

Mai multe femei au devenit primar

la ultimele alegeri locale. Cum explicați acest lucru?

Emilia Cucu: Nu cred că funcția de primar trebuie să fie deținută neapărat de către un bărbat. La primul mandat m-am confruntat și cu multe probleme, dar am depășit această perioadă. Cred că și cetățenii s-au obișnuit cu ideea că primarul lor este femeie și nu bărbat. Am în jurul meu o echipă formată din doamne care mă susțin, mă ajută să realizez mai multe activități. Femeile atrag bărbații în jurul lor și astfel soluționăm multe probleme din localitate.

Sărbătorile de iarnă cum sunt în Fundurii Vechi?

Emilia Vieru: La noi s-au păstrat tradițiile, se organizează hora satului. Avem două colective folclorice care împreună cu preotul învață colinde și merg pe la casele oamenilor de Crăciun și în ajunul Anului Nou. Cu părere de rău, acum vin mai puțini oameni la horă, deoarece nu avem liceu în sat și tineretul a plecat la studii. Oricum tradițiile se păstrează, avem clubul „50+”, în cadrul căruia membrii clubului au activități de promovare a folclorului și implică tineretul în aceste acțiuni culturale.

De ce credeți că ar avea nevoie oamenii din Fundurii Vechi ca să fie mai fericiți?

Emilia Vieru: De sănătate, locuri de muncă, o sursă de venit stabilă și un trai demn. Familiile să fie integre, copiii să crească acasă alături de mama și de tata, pentru că avem mulți orfani cu părinți vii.

ANGELA URSACHI, PRIMAR DE MATEUȚI, REZINA:

„ÎN SATUL NOSTRU SE ATESTĂ O CREȘTERE A NATALITĂȚII“

Angela Ursachi este primar la primul mandat în localitatea Mateuți, Rezina și mamă a patru copii. Ne-a spus că în satul său natalitatea este în creștere, un exemplu în acest sens fiind nu doar alesul local dar și alți funcționari din cadrul primăriei. Crede în viitorul Republicii Moldova și afirmă că mai mulți tineri revin din străinătate și procură sau construiesc case la baștină.

Cum e această experiență de primar?

Angela Ursachi: Este mult mai greu decât m-am așteptat, dar destul de interesant. Am reușit să implementez câteva proiecte mari și mici. Cu suportul Guvernului României am reconstruit din temelie grădinița. Prin intermediul PNUD am instalat pe acoperișul grădiniței 5 panouri solare pentru încălzirea apei menajere.

Unii susțin că renovăm școlile și grădinițele dar nu are cine să le frec-

de dezvoltare a localității. Trăiesc în această localitate, plătesc impozite contribuind la alcătuirea bugetului local și nu îmi doresc ca acesta să fie gestionat ineficient, nu în interesul localnicilor.

În aceste vremuri puține femei au curajul să nască patru copii. V-au urmat acest exemplu locuitorii satului?

Angela Ursachi: În momentul în care am venit la primărie secretarul Consiliului local și contabilul șef erau la vârsta pensionării. Nu mi-au acceptat exigențele și au considerat oportun să plece la pensie. Am selectat un colectiv nou, format preponderent din fete tinere, cu capacități, dar au decis să-mi urmeze exemplul și atât secretara, cât și contabilul șef au plecat în concediu de maternitate. Al doilea contabil șef pe care l-am selectat, de asemenea, a plecat pentru a crește un nou reprezentant al comunității.

Nu vă deranjează această fluctuație a cadrelor, sau vă bucurați că crește natalitatea, inclusiv datorită funcționarilor de la primărie?

Angela Ursachi: Plecarea acestor colegi mă bucură, deoarece crește numărul locuitorilor satului, mamele cu copii mici decid să rămână acasă, lângă pruncii lor, iar eu le încurajez și le susțin cu tot ce pot pentru că un copil trebuie să crească lângă mama, astfel va fi util societății.

O mamă primar poate fi lângă copiii ei atât cât e nevoie?

Angela Ursachi: În cazul în care copiii sunt mici desigur că acestora nu li se acordă atenția cuvenită, plusul este că ei devin mai independenți și urmează să ne bucurăm împreună de rezultatele pe care le obținem pentru localitate.

Înțeleg că sunteți optimistă în privința viitorului acestui sat?

Angela Ursachi: Avem 2140 de locuitori și mă bucur că familiile tinere care au plecat peste hotare revin acasă, își procură sau

VALENTINA BEJENARU, PRIMARUL SATULUI MOARA DE PIATRĂ, DROCHIA:

„FIECARE PROIECT REALIZAT ESTE O MOTIVAȚIE ÎN PLUS DE A VENI LA LUCRU“

La ce oră începe ziua de muncă, care sunt preocupările unui ales local la sfârșit de an, dar și dacă se implică cetățenii în soluționarea problemelor comunității aflăm de la Valentina Bejenaru, primar al localității Moara de Piatră, raionul Drochia.

Ce preocupări are un primar la sfârșit de an?

Valentina Bejenaru: Pregătim bugetul pentru anul 2019, suntem la etapa de finalizare a proiectului tehnic pentru apeduct și canalizare, aprovizionăm cu cele necesare instituțiile din subordinea primăriei: Casa de Cultură, Bibliotecă, Grădinița de Copii. Cu banii pe care i-am economisit pe parcursul anului încercăm să completăm necesarul de tehnică, mobilier.

Și în primăria DVS se atestă lipsa de personal?

Valentina Bejenaru: Problema a existat în 2017, atunci nu aveam specialist în domeniul funciar și nici secretar al Consiliului local. În septembrie anul trecut a fost angajat secretarul, dar a plecat în concediu pentru îngrijirea copilului și așteptăm să revină.

Să înțelegem că DVS supliniți această funcție. Cum le reușiți pe toate?

Valentina Bejenaru: Ziua de muncă începe la ora 2 dimineața, adesea suntem la muncă sâmbătă și duminică. Am norocul de o familie înțelegătoare, ficele și soțul mă susțin și astfel nu e nimic imposibil.

Ce vă motivează să stați din zori și până în noapte la primărie?

Valentina Bejenaru: Reușitele pe care le obținem, obiectivele pe care le-am inclus în planul de activitate, inclusiv în platforma electorală atunci când am candidat la funcția dată și fiecare proiect realizat este o motivație în plus de a veni la lucru.

Ce ați reușit să realizați în cele trei mandate de primar?

Valentina Bejenaru: Eu vin în APL din domeniul educației, în gimnaziul în care am activat tavanul curgea și risca să cadă, geamurile erau putrede, în instituția preșcolară încălzirea era pe bază de sobe. În momentul în care am venit în funcția de primar am început să investesc în educație - am reparat capital gimnaziul, am schimbat acoperișul, ușile, geamurile, am termoizolat pereții. La instituția preșcolară a fost reparat acoperișul, am făcut reparație exterioră și interioară, a fost construită o cazangerie. Astăzi sunt condiții bune, mobilierul este nou. Am reușit să reparăm circa 7-8 km de drum, am instalat iluminatul stradal pe o porțiune de 11 km. Sunt și reușite mai mici, dar importante pentru comunitatea noastră.

Pentru ce obiective nu reușiți să identificați resursele necesare?

Valentina Bejenaru: O dorință a mea este să reușim să reparăm Casa de cultură, este foarte mare și foarte înaltă și necesită multe investiții. Mizăm pe susținerea Guvernului de a o demola și de a o construi de la zero, tot așa cum am făcut și în cazul Centrului medicilor de familie. În 2014 m-am implicat într-un proiect susținut de Compania Națională de Asigurări în Medicină și astăzi acest centru este funcțional, cu condiții europene și toată populația din sat beneficiază de servicii medicale de calitate.

Oamenii apreciază ceea ce faceți, se implică în identificarea soluțiilor sau sunt pasivi?

Valentina Bejenaru: Sunt mai pasivi, nu se implică așa cum ne-am dori, nici măcar la elaborarea bugetului, sau atunci când organizăm audieri publice.

Cum explicați acest lucru?

Valentina Bejenaru: Populația mai activă, tânără, dornică de a face schimbări a plecat. Rămân copiii, pensionarii, cei care așteaptă ca primăria sau statul să facă ceva pentru ei, nicidecum ei înșiși.

În afară de Casa de cultură, de ce ar mai avea nevoie localitatea DVS.?

Valentina Bejenaru: De un sistem de apeduct și canalizare, locuri de muncă pentru ca oamenii să lucreze acasă, iar din impozitele lor să beneficieze bugetul local, drumurile trebuie reparate...

În ce condiții ar apărea locurile de muncă în localități?

Valentina Bejenaru: Cred că dacă localitatea ar fi asigurată cu apeduct și canalizare, cu drumuri moderne, atunci investitorii străini ar accepta să vină. Avem bunuri imobiliare și suntem dispuși să le punem la dispoziția antreprenorilor, dar rămâne să creăm condiții pentru ei.

venteze...

Angela Ursachi: În Mateuți situația este mult mai bună decât în alte localități. Conform statisticilor, din 2008 până în prezent în satul nostru se nasc de la 18 până la 22 de copii, astfel că în fiecare an gimnaziul are câte o clasă de elevi.

Ce v-a motivat să veniți la primărie?

Angela Ursachi: Sunt din Mateuți, am crescut și educat aici patru copii, unul dintre ei frecventează grădinița. Până a veni la primărie eram șef adjunct al Oficiului Teritorial al Cancelariei de Stat din Rezina și verificam corectitudinea și legalitatea actelor administrative emise de către primar și Consiliul local. Mă durea foarte mult să constat un șir de nereguli, de greșeli care erau generate de indiferența primarului, dar și a consilierilor, se atesta un nivel scăzut

construiesc case. Satul este aprovizionat cu apă, parțial este asigurată cu gaze naturale, acum lucrez la proiectul de canalizare, avem asfaltat 5 km de drum din localitate. Fondul Rutier este gestionat efectiv și reușim anual să construim câte 1,5 km de drum în variantă albă, astfel oamenii văd schimbările și înțeleg că pentru ei ne străduim.

Cum sunt sărbătorile de iarnă în familia doamnei primar?

Angela Ursachi: Am două fete căsătorite, un frate în Canada, o soră în Germania, copiii lor sunt stabiliți cu traiul prin toate colțurile lumii, dar la sărbătorile de iarnă reușim să ne întrunim cu toții și special pentru aceste ocazii am cumpărat o masă foarte mare. De asemenea, de când sunt primar toți cei care doresc vin să mă colinde, iar eu îi invit în casă.

ION DIMA, PRIMAR DE MICLEUȘENI, STRĂȘENI:

„ATRAGEREA TURIȘTILOR POATE ADUCE VENITURI ÎN BUGETELE LOCALE“

Ion Dima este alesul local care știe cum să-și prezinte satul natal dar și localitățile vecine astfel încât să ne stârnească curiozitatea de a vizita locurile pitorești cu codri seculari și oameni care au însușit diverse genuri de meșteșuguri de la strămoșii lor. Ce am putea vedea în localitățile Micleușeni, Dolna și Ciorești aflăm din interviul cu Ion Dima, primarul de Micleușeni, Strășeni.

Sunteți implicat în cadrul unui proiect ce are ca obiectiv atragerea turiștilor...

Ion Dima: E vorba de proiectul nostalgic „Dor de Codru” care este implementat în localitățile Ciorești, raionul Nisporeni, Micleușeni și Dolna din Strășeni. Este un proiect turistic, finanțat de Elveția prin intermediul PNUD. Scopul este de a crea un nou traseu turistic care începe din localitatea Micleușeni, continuă în Dolna și apoi în Ciorești. Primul popas va fi la intrarea în satul Micleușeni, acolo am construit un foisor – un popas în pădure, lângă un izvor. Turiștii vor putea studia o hartă a traseului turistic, după care vor merge la

Casa Mierii, acolo vor putea degusta și procura produse din miere, dar și diverse ierburi de leac. Tot pe teritoriul comunei noastre este un Cimitir al Eroilor Români, iar la biserică pot aprinde o lumânare în memoria celor căzuți în războiul din 1941 și afla unele informații despre istoria cimitirului. Pe teritoriul satului Dolna este muzeul lui Alexandr Pușkin, dar și casa boierului Ralli, beciul a fost restaurat după o lungă perioadă în care a fost înămolit. De asemenea, în Dolna vin mulți turiști pentru a vedea izvorul Zamferei. La Ciorești s-a construit Poarta Speranței, tot în acest sat locuiește Zaharia Triboi - unicul meșter din Republica Moldova care lucrează cu ceramica neagră și doritorii pot urmări acest proces al transformării ceramicii în artă, sunt și expoziții cu vânzare. Dna Parascovia lucrează cu războaiele de țesut, iar Ion Axenti face butoaie. Acești meșteri populari au ușile deschise pentru doritori. Tradițiile și obiceiurile noastre pot fi redescoperite datorită acestui proiect. De asemenea, organizăm trasee turistice în codru, cu popasuri. La Ciorești este unica parte de schi din Republica Moldova, vara poți face o călătorie cu deltaplanul, priveliștea fiind una deosebită. Avem și o pensiune unde turiștii ar putea să ia masa, dar și să înnopteze. „Dor de Codru” a fost inaugurat la 9 noiembrie curent. Recent ne-au vizitat circa 20 de ghizi de turism din Republica Moldova pentru a vedea noul traseu astfel încât să-l poată promova.

Mizați pe turiști din Republica Moldova sau pe străini?

Ion Dima: Ne dorim să vină cât mai mulți oameni, atât de la noi, cât și de peste hotare. Avem locuri pitorești, pot să spun chiar unice. Serpentine ca în Ciorești mai întâlnim doar în munții României. Deja a venit un grup din Kârgâzstan. Sperăm că acest traseu va deveni unul cunoscut și

astfel vom reuși să deschidem noi locuri de muncă și să aducem venituri în bugetele locale.

Acum veniți de la pădure, ați adus puișii pentru a-i sădi în localitate. Aceasta este una dintre atribuțiile primarului?

Ion Dima: Nu, dar nu are cine. Cea mai mare perioadă a anului curent la primărie

torile de iarnă din copilărie. Cum erau acestea pentru DVS.?

Ion Dima: Ca să vă dați seama de acest lucru ar trebui să vă colind și să vă spun urături, măcar pe cea pe care deja o cunosc colegii de la CALM. Am învățat-o acum circa 50 de ani. Noi nu plecam să-i colindăm pe oamenii din sat pe care îi cunoșteam mai puțin, mergeam doar la rude.

am fost trei funcționari. Mă duc eu ca să nu căutăm alt transport, ca să nu fim nevoiți să facem transfer, contract, să identificăm persoana care să se ducă la pădure și să ne aducă puișii.

Zilele acestea a nins peste Republica Moldova. Aveți utilaje de curățare a drumurilor?

Ion Dima: Ne descurcăm cu tehnica din sat, nici iernile trecute nu am avut nevoie de utilaje speciale. Oamenii din sat care au asemenea tehnică sunt înțelegători și ne ajută să dezăpezim drumurile locale.

Zăpada ne duce cu gândul la sărbă-

Dacă ne dădeau o rublă eram cei mai fericiți. Chiar anul trecut am urât toți primarii la evenimentul organizat de CALM. Țin foarte mult la această urătură pentru că dacă este timp o spun șapte minute, dar pot să o reduc și până la trei, patru minute.

Copiii din localitatea DVS vin să colinde primarul?

Ion Dima: Vin, dar tot mai puțin. Avem un colectiv artistic care se numește „Strămoșii”, fac și eu parte din el, cânt la fluier, la buciom și de doi ani urăm și colindăm oamenii din sat, prezentăm și jocul ursului. Oamenii sunt mulțumiți și ne așteaptă.

POLONIA MODERNIZEAZĂ ORAȘELE DIN R. MOLDOVA: PROIECTE DE APROAPE 12 MILIOANE DE LEI, IMPLEMENTATE ÎN 2018

Polonia a alocat aproape 12 milioane de lei pentru modernizarea mai multor orașe din R. Moldova. De asistență financiară au beneficiat în acest an 12 localități urbane.

„La nivel local au fost realizate șase proiecte-pilot în Bălți,

Cimișlia, Comrat, Edineț, Ocnîța, Ungheni cu un buget total de circa 11,5 milioane de lei. Iar pentru Ungheni, Edineț, Cimișlia, Căușeni, Ocnîța, Briceni, Soroca, Ialoveni, Bălți a fost oferit suport tehnic în valoare totală de circa 255 de mii de lei. Fiecare proiect include atât intervenții de infrastructură, cât și

măsuri sociale, toate pun accent pe implicarea cetățenilor în viața orașului, în procesul decizional începând cu micro-raioanele/cartierele orașului și până la aspectele generale”, a raportat secretarul de stat al Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Dorin Andros, la o întâlnire cu

Ambasadorul Poloniei la Chișinău, Bartolomiej Zdaniuk.

„Polonia a fost mereu aproape de Republica Moldova, vom susține republica dumneavoastră să își mențină cursul european, ceea ce va permite să creem condiții pentru atragerea investițiilor, dar și să creștem încrederea cetățenilor în partenerii externi. Ne dorim să îmbunătățim calitatea vieții cetățenilor”, a afirmat, la rândul său, Ambasadorul polonez Bartolomiej Zdaniuk.

Oficialii au stabilit și prioritățile colaborării moldo-poloneze pentru anul 2019, printre acestea numărându-se crearea unui Centru de Revitalizare urbană; organizarea unei conferințe naționale în domeniu, pregătirea și aprobarea programelor de revitalizare urbană în orașele selectate; organizarea concursului de proiecte pentru orașele/municipiile care dețin Program de Revitalizare urbană, inclusiv elaborarea unui ghid de Revitalizare urbană.

EXPERTUL CALM NADEJDA DARIE:

„LUCREZ CU TOȚI ALEȘII LOCALI, DOAR CĂ NU AM PE UMERI POVARA PE CARE O ARE FIECARE DINTRE EI“

Nadejda Darie a deținut cinci mandate de primar în satul Zberoaia, Nisporeni. În prezent este șef al Serviciului Cooperare Descentralizată și Rețele CALM, dar și secretar general al Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM. Nadejda Darie a vorbit în cadrul unui interviu despre domeniile de care este responsabilă, dar și despre ce reprezintă CALM pentru autoritățile publice locale.

CALM este la etapa de finalizare a procesului de constituire a rețelelor profesionale ale funcționarilor din cadrul APL...

Nadejda Darie: În rezultatul activității CALM-ului din ultimii ani s-a constatat necesitatea dezvoltării unor servicii pentru membrii săi. Este vorba de domenii precum cel juridic, finanțe, dezvoltare locală și atragere de fonduri, apă și sanitație, migrație ș.a. Unele dintre cele mai solicitate servicii sunt cele care oferă posibilitatea membrilor să-și dezvolte capacitățile, să comunice între ei, astfel s-a ajuns la concluzia că este necesar de a crea rețele profesionale ale funcționarilor din cadrul APL. Serviciul de care sunt responsabilă se numește Cooperare Descentralizată și Rețele CALM. Acesta prevede crearea rețelelor profesionale a funcționarilor din primării, cum ar fi cele ale secretarilor Consiliilor locale, ale contabililor, perceptorilor fiscali, specialiștilor în domeniul reglementării proprietății funciare ș.a. Se știe că de funcționarii din primării depinde foarte mult activitatea primăriilor, dar și succesul întregii comunități, de aceea s-a pus problema creării acestor rețele. Până la moment am reușit să organizăm câte un atelier de lucru pentru fiecare dintre aceste categorii de specialiști în cadrul cărora aceștia au avut posibilitatea să scoată în evidență toate problemele cu care se confruntă, dar și să identifice o parte dintre soluții. Au fost niște evenimente destul de interesante, iar acum suntem la etapa când definitivăm câte un plan de acțiuni pentru fiecare rețea în parte.

Ce presupune cooperarea descentralizată?

Nadejda Darie: Cooperarea descentralizată oferă posibilitatea specialiștilor din primării să se întâlnească, să meargă în vizite de studiu, să facă schimb de experiență, deoarece se cunoaște că acești funcționari nu prea au parte de instruire, nu sunt în centrul atenției instituțiilor de resort care ar putea să-i ghideze într-un moment sau altul. Am observat că atunci când CALM-ul le face invitații la unele evenimente ei sunt destul de receptivi, conștientizând că astfel

au posibilitatea de a se întâlni cu alți colegi și multe întrebări, probleme pe care le au le soluționează doar sfătuindu-se cu colegi din alte primării. În planul de acțiuni avem stipulat un obiectiv intitulat întrebă colegul, astfel încercăm să dezvoltăm metoda de mentorat, deoarece avem specialiști care lucrează în primării mai bine de 20-30 de ani și pot să-i ghideze pe cei care fac primii pași în domeniu. Planificăm să elaborăm și niște ghiduri care le-ar da posibilitatea să aibă diferite modele de documente, dar și

la diferite întruniri ale primarilor. La unul dintre aceste seminare am spus că nu intenționez să mai candidez, considerând că după cinci mandate e cazul să transmit ștafeta. Dl Viorel Furdui mi-a zis atunci că, în cazul în care nu mai candidez, să vin la CALM. Posibil că dumnealui a intuit că voi depune suflet în activitatea de la CALM, tot așa cum am făcut la primărie. Eu întotdeauna am venit la lucru - atât la primărie cât și la CALM ca la sărbătoare. Fiind

pentru toți cei din administrația publică locală. Venind la Chișinău și având nevoie de un sfat, de o susținere morală, sau pur și simplu să vorbească cu cineva care îi înțelege, primarii dar și alți funcționari vin la CALM. CALM este ca un refugiu pentru ei și chiar dacă nu avem posibilitatea să le dăm tot ceea de ce au nevoie, măcar cu un sfat, cu un îndemn, cu o încurajare suntem gata să-i susținem. De asemenea, avizele pe care le prezintă CALM-ul la hotărârile de Guvern, sau la proiectele de Lege ale Parlamentului sunt elaborate în cunoștință de cauză. Toate aceste documente sunt expediate primarilor din țară și care dorește vine cu propuneri, își expune părerea și aici se face o totalizare. Astfel, CALM-ul vine cu un aviz comun din partea administrației publice, adică aceste avize nu sunt niciodată rupte de realitate, dar sunt elaborate în cunoștință de cauză.

Ați participat în cadrul mai multor vizite de studiu. Care ar fi cea mai memorabilă?

Nadejda Darie: Am avut foarte multe asemenea vizite, mai ales în cadrul Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, unde dețin funcția de secretar general. Este un domeniu cu care mă mândresc, deoarece din cele 898 de primării avem 186 femei primar, 90 dintre care sunt la primul mandat. Noi întotdeauna am încurajat femeile primar și am organizat pentru ele diferite vizite de studiu, ateliere de lucru, seminare de instruire. Am văzut cum cresc aceste femei din punct de vedere profesionist. Dacă la început unora le era teamă să adopte un document, să ia o anumită decizie, să se impună ca si conducător al localității, acum au acest curaj și sunt destul de active. Am mers cu femeile, nu doar cele de la primul mandat, în mai multe localități și oamenii de acolo se pregăteau ca pentru hramul satului. Ieșeau și mic și mare să ne întâmpine, era curat și frumos. Cred că aceste vizite oferă posibilitatea de a promova primarul, dar și tot ce are frumos o localitate. Mai mult decât atât, Rețeaua Femeilor Primar din cadrul CALM este un model pentru colegile lor din alte țări. În România este un număr mult mai mare de primării și totuși, în Republica Moldova avem mult mai multe femei primar. Într-un an am fost în Croația și am participat la un atelier de lucru privind dimensiunea de gen, dezvoltarea rețelelor femeilor, iar echipa noastră a fost prezentată ca exemplu pentru celelalte rețele din câteva țări prezente la eveniment. Ne dorim ca rețelele pe care începem să le dezvoltăm să reușim să le consolidăm la fel de bine ca și cea a femeilor primar din cadrul CALM.

alte momente practice de care ei ar avea nevoie. Participarea la aceste ateliere de lucru îi face să aibă mai multă încredere în forțele proprii, să fie mai îndrăzneți, să pătrundă în esența problemelor, să fie mai activi, să nu se incomodeze atunci când vorbesc în fața auditoriului ș.a.

Timp de 22 de ani ați fost primar în Zberoaia, Nisporeni. Ce v-a motivat să veniți la CALM?

Nadejda Darie: Pe când activam în funcția de primar eram invitată periodic de către CALM

obișnuită să lucrez cu oamenii, cunoscând activitatea APL mi-a fost ușor să mă adaptez în noua postură. Acum tot ca un primar mă simt, lucrez însă cu toți aleșii locali din țară și nu am pe umeri povara pe care o are fiecare dintre ei în localitatea lui.

Reușește CALM-ul să ajute la soluționarea problemelor autorităților locale?

Nadejda Darie: Eu cred că CALM-ul ajută foarte mult. În primul rând pentru că este ca o familie

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI STRĂȘENI - EXEMPLU DE INTEGRITATE LA NIVEL LOCAL!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a fost prezentată experiența municipiului Strășeni în implementarea proiectului „Promovarea integrității la nivel local în Zona Parteneriatului Estic”. La eveniment au participat primari, reprezentanți ai APL din Strășeni, dar și din alte localități, experți ai PNUD, dar și ai CALM. În acest sens, municipiul Strășeni a elaborat și implementat un plan de integritate la nivel local, o strategie și un cadru de evaluare și monitorizare a activităților.

Valentina Casian, primarul municipiului Strășeni, vicepreședinte al CALM a afirmat că scopul nu a fost de a concedia angajații din primărie, ci de a schimba sistemul, pentru ca oamenii să activeze într-o primărie care corespunde cerințelor integrității.

Oxana Măciuca, reprezentantul PNUD Moldova a menționat că o primărie liberă de corupție este transparentă, care încurajează participarea și implicarea oamenilor în procesele decizionale și consultarea acestora la fiecare etapă.

Expertul CALM Viorel Rusu a vorbit despre abordarea și acțiunile autorităților administrației locale privind prevenirea corupției și promovarea integrității la nivel local. De asemenea, expertul CALM a scos în evidență momentele-cheie privind asigurarea integrității la nivel local, conflictul de

interese, regimul incompatibilităților, restricțiilor, limitărilor.

„Există un cadru normativ foarte complex iar pentru a-l implementa este nevoie de resurse,

cunoștințe, pregătire continuă, iar din cauza lipsei de personal, insuficienței de timp, nepregătirii sistemice și exodului de cadre, unele abateri sunt comise în necunoaștere de cauză”, a explicat expertul CALM.

Diana Enachi, practician anticorupție în cadrul proiectului,

gii în municipiul Strășeni, despre elaborarea primei strategii și a planului local de integritate. De asemenea, viceprimarul a punctat rezultatele obținute, dar și impactul asupra comunității locale.

Proiectul „Promovarea integrității la nivel local în zona Parteneriatului Estic” este implementat în

consultant PNUD a prezentat metodologia inovativă de prevenire a corupției la nivel local „Insule de integritate” și cadrului de mo-

câteva țări, inclusiv în Republica Moldova. Această metodologie a fost elaborată de către primarul orașului La Paz, Ronald Maclean care, atunci când a venit la primărie a descoperit un sistem corupt. Astfel, în colaborare cu un grup de experți, primarul a elaborat un studiu de caz care oferă niște soluții concrete pentru a avea o primărie cu un sistem integru, cu oameni care lucrează în beneficiul comunității.

Proiectul „Promovarea integrității la nivel local în Regiunea Parteneriatului Estic” a fost susținut financiar de către ministerul Afacerilor Externe din România prin intermediul RoAid – Agenția României de cooperare internațională pentru dezvoltare și a fost implementat în cooperare cu Centrul Regional al PNUD de la Istanbul.

CALM ȘI „PRIMARII PENTRU CREȘTERE ECONOMICĂ” COLABOREAZĂ ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII ECONOMICE A LOCALITĂȚILOR!

În perioada 13-14 noiembrie a avut loc seminarul de inițiere privind elaborarea planurilor de dezvoltare economică locală. Evenimentul este parte a proiectului „Primari pentru creștere economică”, iar primăriile care au aderat la acest club își asumă unele angajamente de a dezvolta capacitățile în domeniul planificării strategice și a elaborării planurilor de dezvoltare economică locală. La eveniment au participat reprezentanți ai APL din zece primării care au aderat recent la această inițiativă. Astfel, conform metodologiei elaborate de către Convenție, cu sprijinul experților internaționali, primari și responsabili de dezvoltarea economică locală au însușit noi metodologii și modalități de elaborare a planurilor strategice privind dezvoltarea localităților.

Expertul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Octav Ivanov a explicat că fiecare primărie elaborează o analiză a stării economice locale, după care este alcătuit un plan de acțiuni în

care se regăsesc viziunile și obiectivele ce urmează a fi implementate.

„În perioada 15 septembrie -1 octombrie curent, 15 autorități locale de nivelul I și II au elaborat asemenea planuri, acestea au fost traduse în limba engleză și

expediate pentru avizare experților Băncii Mondiale. Experții pot veni cu unele recomandări, după care aceste proiecte sunt aplicate pentru finanțare. În cadrul acestui program deja 3 proiecte în domeniul dezvoltării economice locale sunt finanțate de

către Uniunea Europeană – în Cimișlia, în UTA Găgăuzia și în municipiul Edineț. Aceste 3 proiecte presupun construcția unor hale ce vor permite agenților economici să desfășoare diverse activități sau crearea unor centre de afaceri în cadrul cărora potențialii agenți economici primesc consultanță în vederea inițierii și dezvoltării afacerilor”, a declarat Octav Ivanov.

„Primari pentru creștere economică” este o inițiativă a Uniunii Europene, inspirată din Convenția primari în domeniul eficienței energetice și climei și are ca obiectiv dezvoltarea capacităților autorităților publice locale în domeniul dezvoltării economice locale. Pentru a realiza acest deziderat, Uniunea Europeană utilizează diverse metode, una dintre ele fiind elaborarea planurilor de dezvoltare locală.

Inițiativa „Primari pentru creștere economică” a încheiat un acord de colaborare cu Congresul Autorităților Locale din Moldova. Acordul presupune implicarea experților CALM în acest proces și asigurarea durabilității proiectului, prin consultanța și asistența la elaborarea planurilor strategice. CALM având o experiență vastă în acest domeniu.

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR ÎN APL – MODELE DE IMPLEMENTARE ÎN ANENII NOI!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a avut loc o ședință de lucru cu participarea reprezentanților landul Kassel din Germania, ai APL din Calfa, Anenii Noi, ai CALM, dar și ai autorilor revistei „Managementul deșeurilor”. În cadrul întrevederii s-a discutat despre modalitățile de sensibilizare a populației privind necesitatea colectării selective a deșeurilor.

Administrația locală din Calfa colaborează cu landul Kassel din anul 2015, obiectivul fiind implementarea unui proiect ecologic în raionul Anenii Noi prin intermediul căruia populația, mai ales tânăra generație ar

conștientiza importanța separării deșeurilor.

Proiectul a demarat în noiembrie 2017 și va continua până în decembrie 2020. La prima etapă au fost construite 12 platforme de

colectare și selectare a gunoiului în șase localități ale raionului Anenii Noi.

Următorul obiectiv este construcția unor noi platforme de colectare selectivă a deșeurilor, dar și desfășurarea unei campanii ample de informare a populației privind importanța separării deșeurilor. În cadrul proiectului vor fi implicate toate cele 26 de primării, dar și toate instituțiile de învățământ din raionul Anenii Noi.

Ludmila Ceaglac, primarul de Calfa, Anenii Noi a declarat că în cadrul acestei campanii vor fi elaborate materiale ilustrative, banere ce vor fi distribuite de către elevi. „Mizăm pe participarea acestora deoarece considerăm că astfel tinerii vor însuși mult mai temeinic de ce este important să avem deprinderea de a colecta separat deșeurile.”

AUDITUL INTERN PRIN COOPERARE: O PRACTICĂ DE SUCCES APLICATĂ ÎN APL DIN ROMÂNIA ȘI STUDIATĂ DE CALM!

În perioada 12-16 noiembrie curent, în localitatea Scheia din județul Suceava, România a avut loc sesiunea cu tematica „Îmbunătățirea capacității profesionale a auditorilor interni care își desfășoară activitatea la nivelul administrației publice locale”. Evenimentul a fost organizat de Ministerul Finanțelor Publice din România și Direcția de audit public intern din cadrul Filialei Județene Iași a Asociației Comunelor din România (ACoR).

La această sesiune au participat auditori interni din România, dar și din Republica Moldova, cursul fiind susținut de către experți din cadrul Ministerului Finanțelor Publice din România și experți austrieci. În România auditul intern este făcut în cadrul APL prin cooperare dintre APL, aceasta fiind și una dintre preocupările ACoR care are specialiști în acest domeniu.

Unul dintre reprezentanții Republicii Moldova la această sesiune Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelita, Ștefan Vodă a fost surprins de modalitatea oferită de

statul român pentru a executa auditul intern în APL. „Este o alternativă democratică și oferă foarte multă autonomie locală acestui element. Filialele locale ale ACoR-ului au statut de utilitate publică, iar documentele emise de ACoR sunt luate în considerare de către instituțiile statului, inclusiv de către Curtea de Conturi. Vă imaginați până la ce grad de autonomie locală a ajuns APL din România?”

Nicolae Tudoreanu a specificat faptul că

de audit intern este nevoie pentru a identifica rezervele, dar și neajunsurile în activitatea APL: „Auditul intern poate preveni niște deficiențe în activitatea autorității locale, în domeniul precum impozitarea obiectelor, proprietăților, inventarierea, cheltuirea banului public, calcularea salariilor, achizițiile publice, etc. Auditul intern intervine în calitate de un autocontrol prealabil, astfel ca să reducă greșelile în activitatea APL, să crească eficiența activității administrative și utilizării

resurselor financiar-contabile patrimoniale, precum și să ferească APL și angajații săi de sancțiuni și penalizări din partea organelor de control ale statului.”

În Republica Moldova este stabilită prin Lege obligativitatea efectuării auditului intern în toate instituțiile statului. Totuși, la nivel local acest serviciu este instituit în foarte puține autorități locale, printre acestea fiind Bălți și Chișinău.

Nicolae Tudoreanu a menționat că participarea la această sesiune a fost o experiență utilă, alesul local fiind finanțist de profesie și înțelegând pe deplin care este rolul auditului intern și cum poate fi acesta instituit. „Cred că ar trebui modificată legislația ca să declarăm CALM-ul instituție de utilitate publică, astfel încât să se țină cont de toate actele emise de această asociație. Ministerul Justiției ar urma să aibă un registru special unde să fie înregistrate asociațiile obștești care sunt declarate de utilitate publică. CALM nu își poate permite să întrețină o echipă de audit intern, nici nu cred că vom găsi cadre pentru fiecare primărie, dar metoda de cooperare ar fi destul de efektivă și în cazul nostru.”

EXPERIENCE SHARING CENTRE DIN CEHIA SE CONSULTĂ CU CALM ÎN VEDEREA DESCHIDERII UNEI REPREZENTANȚE ÎN REPUBLICA MOLDOVA!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a avut loc o întrevedere între reprezentanți ai Experience Sharing Centre din Cehia și ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).

Vaclav Vachuska, președinte al Experience Sharing Centre și-a exprimat dorința de a deschide în Republica Moldova o reprezentanță ce ar impulsiona cooperarea dintre autoritățile locale, sectorul privat din Republica Moldova și cel din Cehia. De asemenea, experții cehi au discutat cu colegii lor din cadrul CALM despre modalitățile de implementare a proiectelor, identificarea fondurilor, stabilirea parteneriatelor, atragerea investițiilor private, promovarea exporturilor, etc.

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a salutat inițiativa colegilor din

Cehia, menționând că experiența acestei țări este benefică atât pentru autoritățile locale din Republica Moldova, cât și pentru dezvoltarea economică a statului nostru. „Aveți tot suportul CALM pentru a realiza acest obiectiv.”

De asemenea, au fost abordate subiecte privind identificarea locului și documentația necesară pentru înființarea acestei reprezentanțe, resursele umane, oficiile, etc.

La etapa inițială sarcinile contactelor cu actorii vizați, identificarea potențialului și a resurselor privind asigurarea schimburilor și parteneriatelor dintre cele două țări.

Reprezentanții Experience Sharing Centre din Cehia au invitat Congresul Autorităților Locale din Moldova să fie partenerul acestei inițiative, în acest sens urmând a fi semnat un Memorandum de Cooperare.

CONSOLIDAREA SOCIETĂȚII CIVILE VA CONTRIBUI LA DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA!

La sediul CALM a avut loc o întrevedere a specialiștilor electorale PNUD în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Republica Moldova prin alegeri incluzive și transparente Tanja Hollstein cu directorul executiv al CALM Viorel Furdul și coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci.

Unul dintre subiectele discuției a fost cooperarea dintre autoritățile publice locale și societatea civilă. Potrivit reprezentanților CALM, sunt mai multe practici pozitive în acest sens, atestându-se o bună colaborare între autoritățile locale și reprezentanții ai societății civile. Directorul executiv al CALM Viorel Furdul a menționat că, în general, autoritățile locale din Republica Moldova sunt foarte deschise să coopereze atât cu societatea civilă, cât și cu sectorul privat, dar și cu alți actori din teritoriu.

„Autoritățile locale sunt conștiente că doar împreună putem înregistra rezultate palpabile în comunitățile lor. APL înțeleg pe deplin faptul că își pot consolida capacitățile

inclusiv datorită suportului specialiștilor din cadrul societății civile, mai ales în condițiile în care la nivel local se atestă o lipsă acută de personal, salariile mizere determinând tot mai mulți funcționari din cadrul APL să părăsească sistemul.”

Totodată, potrivit coordonatorului de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci, printre impedimentele ce nu permit ca această cooperare să genereze și mai multe rezultate sunt numărul limitat de organizații ale societății civile în teritoriu, dar și capacitățile

redușe, inclusiv resursele financiare limitate ale celor existente. De asemenea, sunt cazuri când reprezentanții ai societății civile nu prea cunosc sau atrag prea puțin atenție realităților din Republica Moldova. „Cu regret, fără conștientizarea și soluționarea acestor probleme va fi greu de consolidat societatea civilă și de fortificat rolul acesteia în dezvoltarea Republicii Moldova.”

Proiectul PNUD Moldova „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente” este implementat în perioada Iulie 2017 – Decembrie 2019 și are ca obiectiv consolidarea transparenței și incluziunii proceselor electorale în Moldova prin intermediul sistemelor informaționale moderne, cadrului legal îmbunătățit și participării publice sporite, abordând cauzele esențiale ale problemelor ce împiedică dezvoltarea democrației și avansarea proceselor electorale în Republica Moldova. Proiectul este realizat cu suportul financiar al Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Ambasadei Marii Britanii la Chișinău, prin intermediul Fondului pentru Bună Guvernare și al Ambasadei Olandei prin Programul Matra.

A FOST FACILITAT ACCESUL LA ACTELE NORMATIVE ÎN DOMENIUL INFRASTRUCTURII NAȚIONALE DE DATE SPAȚIALE

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) informează că accesul la actele normative în domeniul infrastructurii naționale de date spațiale a devenit mai ușor. Potrivit Agenției Relații Funciare și Cadastru, care este autoritatea coordonatoare a infrastructurii naționale de date spațiale, mecanismul de obținere a acestor informații este posibil de la o entitate publică responsabilă și deținătoare de asemenea date, prin servicii de rețea sau purtători electronici de informație, conform Hotărârii Guvernului nr.254 din 27 martie 2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la normele de partajare a seturilor de date spațiale și a serviciilor aferente între entitățile publice și terți.

Pentru a utiliza datele spațiale prin intermediul serviciilor de rețea este nevoie de completat și de expediat entității publice responsabile de date spațiale o cerere, astfel veți obține gratuit loghinul și parola.

Pe geoportalinds.gov.md puteți examina care

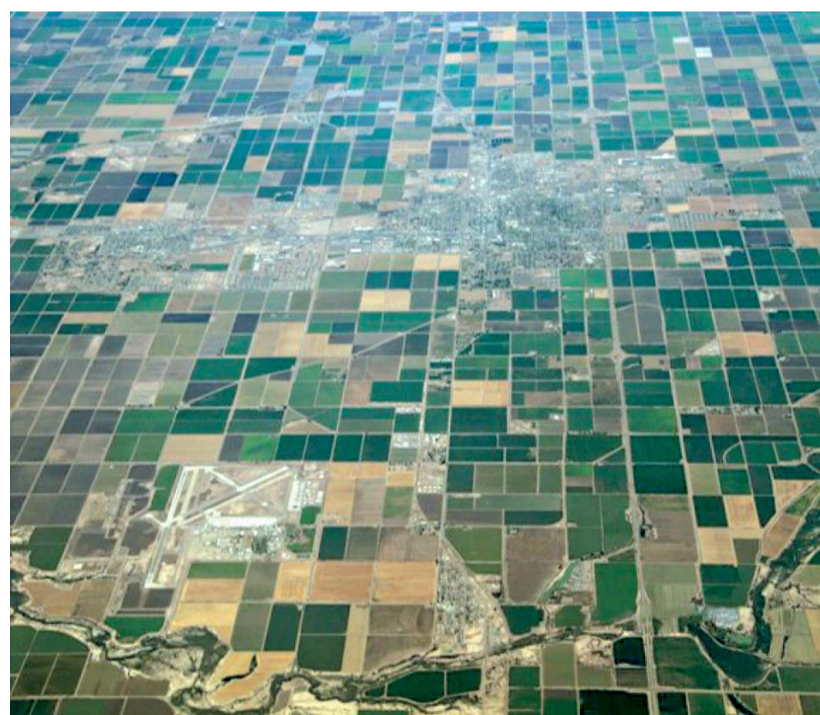
sunt metadatele pentru seturile de date spațiale ce vă interesează și astfel să aflați ce entitate publică este responsabilă de datele spațiale, precum și datele de contact a persoanelor responsabile din cadrul entităților publice.

Cererea poate fi accesată aici: http://www.inds.gov.md/geoportal_inds

Totodată, CALM vă informează că entitățile publice ce crează date spațiale noi, dar și cele existente trebuie să se conducă de actele normative, în vederea asigurării interoperabilității datelor spațiale și descrierea lor prin metadate, precum și publicarea lor pe geoportalulinds.gov.md.

De asemenea, actele normative în domeniul infrastructurii naționale de date spațiale pot fi accesate pe pagina informativă a infrastructurii naționale de date spațiale www.inds.gov.md, la rubrica „Transparență decizională” (<http://www.inds.gov.md/transparența-decizională/acte-legislative-si-normative>).

În cazul în care în procesul creării sau accesării datelor spațiale vă confrunțați cu probleme sau dificultăți, nu ezitați să contactați Agenția Relații Funciare și Cadastru la nr. De telefon: 022-88-12-54 sau 022-88-12-24.

UN MARE INVESTITOR ROMÂN ÎȘI PROPUNE SĂ VINĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA. CALM ȘI AIR COOPEREAZĂ ÎN VEDEREA IDENTIFICĂRII UNEI LOCALITĂȚI-GAZDĂ!

Directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdul a avut o întrevedere cu președintele executiv al Asociației Investitorilor din România în Republica Moldova (AIR) Dan Nuțiu.

Modalitățile de dezvoltare a localităților prin intermediul investițiilor românești, dar și a celor europene au fost printre subiectele abordate în timpul întrevederii.

Totodată, Dan Nuțiu l-a informat pe Viorel Furdul despre intenția unei companii de confecții și tricotaje de a cumpăra, construi sau închiria o hală care să asigure între 500 și 700 de locuri de muncă în unul dintre orașele Republicii Moldova. Ca urmare a unor analize făcute, președintele executiv al AIR a specificat care sunt orașele ce ar întruni condițiile stabilite de investitor, dar nu a exclus din calcul nici alte localități urbane.

Potrivit directorului executiv al CALM, este important că acest investitor a luat decizia să vină în Republica Moldova și să creeze noi locuri de muncă. „Există toată

deschiderea din partea APL-urilor noastre pentru investitori, deoarece toți sunt conștienți de faptul că doar cu ajutorul investițiilor din țară și de peste hotare putem contribui la

dezvoltarea localităților noastre.” Viorel Furdul l-a asigurat pe Dan Nuțiu de tot sprijinul, specificând faptul că CALM va solicita de la APL-urile orașelor informații ce i-ar ajuta investitorului să ia o decizie în acest sens.

Amintim că la 17 iulie, curent, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și Asociația Investitorilor din România (AIR) au semnat un Acord de colaborare. La eveniment au participat și membri ai celei mai mari și celei mai vechi confederații patronale din România „Uniunea Națională a Patronatului Român” (UNPR), instituție ce a înregistrat multe rezultate în colaborarea cu APL din România. Scopul Acordului este de a oferi un cadru de cooperare și de a facilita colaborarea între CALM și AIR, în zonele de interes comun. Totodată, CALM și AIR cooperează pentru a realiza acțiuni specifice, menite să susțină investitorii din România în Republica Moldova și comunitățile locale din Republica Moldova în diverse domenii.

CALM A AVUT O ÎNTREVEDERE CU EXPERTI ÎN POLITICĂ REGIONALĂ ȘI GUVERNARE LOCALĂ DIN LETONIA

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a avut loc o întrevedere a experților CALM cu un grup de reprezentanți ai autorităților centrale și locale din Letonia, experți în politică regională și guvernare locală.

Reprezentanții Letoniei s-au arătat interesați de modul în care funcționează APL de nivelul I și II din Republica Moldova, dacă există sau nu subordonare între aceste două niveluri, care sunt sursele de venit ale autorităților locale, dar și cine este responsabil la nivel local de instituțiile școlare, cele medicale, dar și de infrastructură.

Dezvoltarea regională a fost una dintre temele abordate de reprezentanții letoni. Directorul executiv al CALM Viorel Furdul a scos în evidență faptul că mai multe municipii reușesc să aducă investitori, să dezvolte infrastructura și să creeze locuri de muncă, APL bazându-se pe entuziasm, în pofida salariilor mici și adesea a lipsei de

personal calificat.

Un alt subiect distinct a fost reforma administrației locale din Republica Moldova. Viorel Furdul a menționat că reforma administrației publice centrale a fost realizată parțial, prin reducerea ministerelor, a unor autorități și instituții publice, fără consultarea cu asociațiile reprezentative, cum este și Congresul Autorităților Locale din Moldova.

„Același lucru se atestă și în cazul reformei administrativ-teritoriale. Noi avem experiența din 1998, când reforma a durat 2-3 ani, după care s-a revenit la vechea formulă teritorial-administrativă. Republica Moldova nu poate să își permită să cheltuiască milioane de lei pentru a implementa o reformă și apoi să aloce alte milioane pentru a repara lacunele comise. Unii aduc ca argument în favoarea reformei depopularea satelor, statisticile însă arată că, de exemplu, în Letonia acest proces nu s-a diminuat.”

Potrivit directorului executiv al CALM, reforma administrativ-teritorială poate fi realizată cu succes doar după ce va fi finalizată descentralizarea financiară, fiscală, iar infrastructura va permite comasa-

rea mai multor localități. „Noi nu avem fondurile europene de care a beneficiat Letonia și alte țări europene ce au trecut printr-o experiență similară. APL trebuie să aibă dreptul de a decide de sine stătător politica de cadre în cadrul Primăriei, dar și modul de remunerare a specialiștilor. Astfel, APL-urile ce aduc venituri în comunitate ar putea angaja specialiști calificați și nu ar mai exista fluxul acesta alarmant de cadre.”

CALM și-a exprimat convingerea că numai îndeplinind aceste condiții reforma administrativ-teritorială ar putea fi implementată cu succes prin amalgamarea voluntară, dar și prin cooperarea intermunicipală.

Reprezentanții Letoniei au menționat că reforma administrativ-teritorială a fost pregătită și implementată în țara lor pe parcursul a 20 de ani.

Amintim că la sfârșitul lu-

nii iunie, curent, o delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova a întreprins o vizită de studiu în Letonia, la invitația Asociației Autorităților Locale și Regionale din Letonia (LALRG). Primarii noștri au văzut care sunt plusurile și minusurile reformei teritorial-administrative din această țară și s-au convins că orice model de reformă trebuie adaptat la specificul fiecărei localități.

CALM ȘI ASOCIAȚIA APL DIN REPUBLICA BOTSWANA AU SEMNAT UN ACORD DE COOPERARE!

La sediul CALM a avut loc o întrunire a conducerii CALM cu un grup de primari din Suedia și Botswana. Întrevederea a avut loc în contextul în care în satul Budești din Republica Moldova, dar și în localitățile Ale Kommun din Suedia și Ghanzi din Botswana este implementat un proiect comun privind prevenirea, combaterea și diminuarea abandonului școlar în rândul copiilor.

Reprezentanții APL din cele trei țări au discutat despre succesele înregistrate în cadrul acestui proiect, dar și despre activitatea asociațiilor APL.

Primarul satului Budești, municipiul Chișinău, vicepreședintele CALM Nina Costiuc a menționat că indiferent de obiectivul pe care ni-l propunem spre realizare, pentru a avea rezultate trebuie să dăm dovadă de curaj, implicare și dragoste pentru aproape. „Dorința de a soluționa problemele ce țin de abandonul școlar, de consumul de alcool sau de droguri unesc APL-urile din cele trei state.”

Directorul executiv al CALM Viorel Furdul a menționat că asociația pe care o reprezintă are stabilite relații de cooperare cu unele țări din Africa Centrală, dar și cu asociația APL din Suedia. „E bine să dezvoltăm aceste relații. Noi toți avem ce învăța unii de la alții. Suedia este un model pentru noi în ceea ce privește guvernarea și democrația locală. Sunt convins că și Botswana are bune practici pe care am putea să le preluăm în activitatea noastră. Trăim într-o lume a globalizării, circulăm mult, avem schimburi de opinii, iar toate aceste facilități contribuie la dezvoltarea țărilor noastre.”

Potrivit lui Viorel Furdul, obiectivul CALM este promovarea descentralizării reale, a autonomiei locale veritabile. „Nu este ușor de promovat acest deziderat,

deoarece unele mentalități se schimbă mai greu. Acest lucru însă nu ne demotivează, iar în ultimii ani la capitolul descentralizare au fost înregistrate și unele progrese.” Totodată, directorul executiv al CALM a afirmat că descentralizarea reală ar oferi mai multe pârguri APL-urilor să contribuie la diminuarea abandonului școlar.

Reprezentanții APL din Suedia și Bot-

swana au mulțumit gazdelor pentru ospitalitate și și-au împărtășit opiniile privind bunele practici în administrarea locală, dar și în gestionarea proiectului privind abandonul școlar.

La finalul întrevederii, reprezentanții Asociației APL din Botswana și cei ai Congresului Autorităților Locale din Moldova au semnat un Acord de Cooperare.

Proiectul implementat în satul Budești din Republica Moldova, dar și în localitățile Ale Kommun din Suedia și Ghanzi din Botswana a demarat în anul 2017, este finanțat de către Centrul Internațional al Democrației Locale din Stockholm și presupune elaborarea de către entitățile beneficiare a unor planuri locale privind prevenirea și combaterea abandonului școlar și al absenteismului.

VICTOR GUZUN: „REPREZENTANȚII MUNICIPALITĂȚILOR DIN ESTONIA AU AVUT OCAZIA SĂ IMPLEMENTEZE MODELUL DE AMALGAMARE VOLUNTARĂ”

Fostul Ambasador al Republicii Moldova în Estonia, profesorul universitar, conducătorul unei companii de consultanță Victor Guzun a revenit pentru câteva zile în Republica Moldova pentru a împărtăși locuitorilor comunei Drăsliceni, Criuleni din cunoștințele sale privind dezvoltarea localităților estoniene, dar și despre reforma administrativ-teritorială implementată recent în această țară baltică.

De ce v-ați propus să realizați acest eveniment la Drăsliceni?

Victor Guzun: Drăsliceni este satul meu de baștină, dar și pentru că acolo există un grup de tineri care organizează diverse acțiuni. Acum câteva săptămâni, în urma unei campanii au reușit instalarea în localitate a unui teren de joacă pentru copii. Dorința lor de a implica APL, oamenii de afaceri, societatea civilă în soluționarea problemelor comunității m-a motivat să accept invitația de a avea o întrevvedere cu ei, doar că am ales să o facem într-un format mai extins. Am fost bucuros să văd atât de multă lume în sală, reprezentanți ai tuturor păturilor sociale și din diverse domenii de activitate.

Care ar fi principalele lecții pe care am putea să le învățăm din experiența satelor Estoniei?

Victor Guzun: Principala mea concluzie după evenimentul organizat la Drăsliceni este necesitatea de a organiza asemenea evenimente mult mai des. Oamenii doresc să identifice soluții alternative la problemele comunității, pentru că nu există diferențe majore între un cetățean din Estonia și unul din Republica Moldova. Cetățenii din localitățile rurale sau urbane vor pur și simplu să trăiască mai bine. Lecția principală din Estonia este că nu trebuie să lăsăm soluționarea problemelor doar în responsabilitatea APL. Se obțin și multe rezultate cu resurse financiare relativ modeste, iar împreună, comunitatea poate hotărî problemele mult mai eficient, decât dacă acest lucru l-ar face doar un grup mic de tineri, sau doar primarul. Dacă toate inițiativele vor fi instituționalizate vor exista și posibilități financiare. Ne vom strădui și în continuare să găsim în Estonia parteneri pentru Primăria Drăsliceni, dar și oportunități de a finanța inițiative. Cred că dacă asemenea evenimente se vor organiza în alte regiuni ale Republicii Moldova, nu neapărat în localitățile urbane, acestea vor aduce plus valoare comuni-

tăților în cauză, mai ales că în Republica Moldova a fost anunțat că în scurt timp va începe implementarea reformei APL și consider că anume acest element de a avea comunități cu oameni puternici este unul crucial. Nu ne dorim ca reforma să fie doar o chestie tehnică, legislativă, ci și una de conținut, astfel încât fiecare să-și vadă rolul în noua ecuație.

Cât de important este ca proiectul acestei reforme să fie discutat și elaborat cu implicarea cetățenilor și a APL?

Victor Guzun: În Estonia a fost finalizată recent această reformă. Acolo au fost 213 primării, acum sunt doar 79, cele 15 raioane

avea o populație mai mare de 10 mii de locuitori atunci stau plătind municipalității nou create circa o sută de euro pentru persoană, bani ce puteau fi folosiți la dezvoltarea localității. Dacă cifra era mai mare atunci se oferea un bonus suplimentar. Plaful minim pentru o municipalitate nou creată în Estonia a fost de 5 mii de locuitori, obiectivul fiind de crea municipalități cât mai mari. Sunt și costuri aferente deoarece trebuie de schimbat adresele, semnele rutiere, etc., toate aceste plăți fiind achitate de către Guvern. În afara de aceasta, primarii și președinții de Consilii care au rămas fără job au primit salarii pentru o perioadă de 6-12 luni.

rumbeni, Drăsliceni trebuie să aibă o singură primărie, pentru că toate sunt unite istoric, cultural, infrastructural, majoritatea oamenilor lucrează la Chișinău. Care ar fi motivația să existe 3 primării pe acest spațiu? Eu, personal, nu o văd. Nu putem să așteptăm că într-o zi va fi totul perfect și abia atunci vom începe procesul de amalgamare.

Estonia este un model la capitolul digitalizare. Un om în etate din Drăsliceni sau Logănești care va avea nevoie de un act, un certificat, de câte ori va fi nevoit să meargă la Măgdăcești, de exemplu, pentru a-l obține?

Victor Guzun: Ieri fratele și sora îmi spuneau că oamenii stau patru zile în rând la banca din Măgdăcești ca să plătească facturile. Cred că e ceva cu totul deplasat. Digitalizarea presupune să faci acest exercițiu de acasă.

Da, dacă ai computer, internet și abilități de a-l utiliza...

Victor Guzun: Este o problemă complexă care nu se soluționează într-o singură zi. Cunoșc primari din Estonia care îmi spuneau că acum 20 de ani acolo existau exact aceleași discuții. Sigur că este nevoie de efort, de școlarizare, dorim sau nu însă într-o zi va trebui să aplicăm aceste servicii electronice. Cu cât mai rapid vom începe acest proces, cu atât mai repede îl vom implementa. Este un proces îndelungat, dar nu este imposibil, iar experiența Estoniei a demonstrat acest lucru. Oamenii în etate din Estonia sunt utilizatori activi ai acestor servicii digitale. Totodată, folosind o dată aceste servicii nu mai vrei să stai patru zile la bancă pentru a plăti facturile, deoarece acest lucru îți salvează foarte mult timp. Vrem sau nu dar progresul nu-l putem opri în Republica Moldova.

Poate lucrurile s-ar schimba mai ușor dacă mai mulți conaționali de ai noștri care au plecat și au acumulat experiență v-ar urma exemplul și s-ar implica?

Victor Guzun: Eu cred că mult mai multe persoane se pot implica, trebuie doar să aibă o platformă de discuții. Chiar în această perioadă încerc împreună cu un grup de prieteni să motivăm mai mulți doritori să se implice. Eu le spun campioni ai schimbării. Așa am putea crea o masă critică ce ar schimba lucruri aparent mărunte dar care pot îmbunătăți, în mod special, viața oamenilor din localitățile rurale.

sau regiuni au fost declarate nule, astfel nivelul II nu mai există, a rămas doar cel guvernamental și cel municipal. Este foarte important ca această reformă a APL să fie discutată pe larg pentru că astfel poate fi identificată cea mai bună soluție, vom afla care sunt opiniile cetățenilor, a celor pe care reforma îi vizează în mod direct, vom oferi posibilitatea oamenilor să participe în acest proces. **Reprezentanții municipalităților din Estonia au avut ocazia să studieze și să implementeze la prima etapă modelul de amalgamare voluntară. Aceste inițiative au fost susținute financiar de către stat. De exemplu, dacă o municipalitate nouă se crea din cinci localități mai mici și**

Totuși, mai mulți experți, dar și aleși locali spun că avem nevoie de o infrastructură pregătită pentru ca să putem realiza această reformă ...

Victor Guzun: Și peste 50 de ani putem veni cu această scuză, în cazul în care nici atunci infrastructura conexă nu va fi gata. Trebuie să înțelegem că o primărie cu o mie de locuitori nu poate fi sustenabilă, nu poate construi o școală modernă cu bazin sau un centru de tineret, pentru că o asemenea APL nu poate genera un flux financiar necesar. Amalgamarea primăriilor este în interesul tuturor. Este evident că satele Măgdăcești, Ratuș, Logănești, Pașcani, Po-

CALM A PARTICIPAT LA DISCUȚIILE PRIVIND FINANȚAREA EDUCAȚIEI TIMPURI!

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în parteneriat cu UNICEF a organizat atelierul de lucru privind finanțarea educației timpurii. În cadrul evenimentului au participat reprezentanți ai APC, ai APL, ai instituțiilor vizate, dar și ai societății civile. Participanții au purtat discuții la nivel de concept privind elaborarea unei formule de finanțare a educației timpurii.

Experții ai UNICEF Moldova au prezentat o analiză a situației în acest domeniu și a unor elemente și principii de abordări ulterioare a procesului de elaborare a formulei de finanțare. A fost o discuție conceptuală importantă, deoarece modul în care sunt finanțate grădinițele în prezent este confuz și contradictoriu sub mai multe aspecte, inclusiv al finanțării, al asigurării cu resursele necesare, al relațiilor între diferite nivele de administrație publică, ș.a.

De asemenea, Ministerul Finanțelor, al Educației, Culturii și Cercetării, dar și reprezentanți ai APL au venit cu propuneri ce ar îmbunătăți acest concept. În baza acestor discuții s-a convenit asupra creării unui comitet de coordonare a acestui proces

de lungă durată, care să includă mai multe etape, inclusiv o analiză mai profundă, dar și elaborarea modelului de finanțare și testarea acestuia în câteva localități. Obiectivul este ca toate aceste etape să fie finalizate către 2020, pentru ca ulterior

noul sistem să fie implementat la nivelul întregii țări.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a menționat că experții UNICEF au făcut o analiză destul de obiectivă a situației existente în acest domeniu, atrăgând atenția asupra unor aspecte legate de modul cum este organizată, dar și cum este finanțată educația timpurie. Totodată, potrivit CALM, formatul care a fost propus este unul bun, deoarece include majoritatea actorilor interesați, cum ar fi reprezentanți ai APL, ai APC, ai instituțiilor preșcolare, ai mediului academic și ai societății civile.

În cadrul discuțiilor, CALM a atras atenția asupra faptului că formatul reprezentativ de participare trebuie să fie aplicat din startul procesului de elaborare a noii formule de finanțare a educației timpurii.

De asemenea, potrivit directorului executiv al CALM Viorel Furdui, problema în acest domeniu nu se reduce doar la elaborarea unei formule de finanțare, dar

există și alte aspecte care trebuie soluționate în paralel, cum ar fi modul de salarizare a celor implicați în acest proces, dar și modul de alimentare a copiilor. Totodată, Viorel Furdui a fost de părere că rezultatul pozitiv al acestor reforme depinde în mare măsură și de procesul de descentralizare, inclusiv cea financiară, deoarece doar așa APL va avea capacitatea să își asume mai multe responsabilități în acest proces. „Din păcate, adesea se pun noi atribuții sau se schimbă situația în domeniul asigurării funcționalității instituțiilor preșcolare, dar nu este asigurată și acoperirea financiară, nu se ia în considerare inflația, alte detalii importante și ca rezultat este imposibil de a asigura buna activitate a acestor instituții.”

În această privință, CALM a solicitat o abordare complexă, vizionară și a menționat că este dispus să participe cu expertiză, cu tot ce este necesar, astfel încât rezultatul să fie cel așteptat.

FUNCȚIA PUBLICĂ TREBUIE SĂ DEVINĂ ȘI ÎN REPUBLICA MOLDOVA UNA DE PRESTIGIU

La sediul CALM a avut loc o întrevvedere între experții ai CALM și colegii lor din cadrul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ). Subiectul discuției a constituit identificarea necesităților de formare pentru administrația publică locală în ceea ce privește prestarea serviciilor publice de calitate.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a menționat că instituția pe care o reprezintă organizează periodic cursuri de

instruire pentru toate categoriile de funcționari din cadrul APL, inclusiv pentru primari. Totodată, membrii CALM pot fi consultați de către experții CALM, ori de câte ori există solicitări. În acest context, directorul executiv al CALM a amintit de SOMAS - serviciul pentru prestatorii de apă, în special cei din mediul rural, a vorbit despre proiectul migrație și dezvoltare, în cadrul căruia au fost elaborate câteva metodologii de lucru cu băștinașii stabiliți peste hotare, iar recent a devenit funcțional Serviciul Juridic (în parteneriat cu IDIS Viitorul),

astfel juriștii CALM sunt la dispoziția APL în ceea ce privește asistența juridică.

„Noi toți avem nevoie de o perfecționare permanentă, inclusiv aleșii locali, mai ales la început de mandat au nevoie de o inițiere în domeniul respectiv. Funcționarii publici sunt o categorie de angajați care, de asemenea, trebuie mereu să se perfecționeze, mai ales în condițiile în care o legislație mai instabilă decât în Republica Moldova nu prea mai există.”

În alt context, Viorel Furdui a amintit că mulți parteneri ai RM au organizat instruirii, au dotat in-

stituții publice cu echipament modern, au fost organizate vizite de studiu pentru specialiștii de la noi, dar din cauza lipsei schimbărilor la nivelul politicilor, al salarizării, al condițiilor de muncă, oamenii pleacă. „Și în administrația publică se înregistrează un flux foarte mare de cadre, deoarece lipsește motivația. Nu știm de ce, dar întotdeauna funcționarilor publici li se amână niște majorări de salarii, sau acordarea unor prime, chiar și dacă acestea sunt minore. În România, de exemplu, funcția publică a devenit una prestigioasă, salarizarea este destul de bună, iar mediul privat deja concurează cu statul pentru a atrage specialiști calificați.”

Expertul Alexandru Osadci a vorbit despre procesul de dezvoltare a Centrului de Asistență, Expertiză și Instruire în cadrul CALM. „În cadrul Centrului sunt

consolidate rețelele de profesioniști din diverse domenii de activitate ale APL, astfel încât să fie mai ușor de identificat și de contribuit la soluționarea celor mai stringente subiecte ce periclitează buna activitate a funcționarilor publici.”

Expertul GIZ Nicolae Țărlungă a afirmat că reprezentanții APL sunt interesați de cursurile de instruire în cazul în care experții pot să le ofere ceva care îi ajută și care răspunde unor nevoi imediate. De asemenea, expertul GIZ a menționat că în această perioadă au loc mai multe întâlniri cu furnizorii de formare, cu APL de nivelul I și II și urmează să se ajungă la o concluzie în legătură cu prioritățile care sunt în domeniu, astfel încât să fie făcute publice rezultatele, urmând ca acestea să se transforme în cursuri și manuale.

APL TREBUIE SĂ DISPUNĂ DE LIBERTATEA DEPLINĂ DE ACȚIUNE ÎN REGLEMENTAREA ȘI GESTIONAREA ORICĂREI CHESTIUNI DE INTERES LOCAL!

Experții CALM Alexandru Morcov și Ludmila Malai au participat în cadrul unei ședințe împreună cu viceprimarul Nistor Grozavu, arhitectul șef al mun. Chișinău Sergiu Borozan, șef adjunct a Direcției generale arhitectură, urbanism și relații funciare Mihaela Iacob, reprezentanți ai Consiliului economic al premierului și ai companiei Dot-Gov Solution, responsabilă de dezvoltarea Sistemului Automatizat de Gestionare a Actelor Permisive (SIA GEAP). Tematica ședinței a fost integrarea în acest portal a actelor permise, sau a acțiunilor de primire a cererilor și de eliberare a actelor permise în domeniul urbanismului, amenajării teritoriului și construcțiilor.

Potrivit CALM, este foarte bună inițiativa de a eficientiza procesul

de elaborare, avizare și eliberare a actelor permise în domeniul construcțiilor și deschiderea Guvernului pentru asigurarea schimbului de date între APL și APC. Totodată, asigurarea serviciilor publice de calitate, în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului nu poate fi asigurată fără o colaborare bilaterală, aplicarea unor standarde unice de creare a seturilor de date și asigurarea interoperabilității acestora.

Abordarea acestui subiect sub un aspect de impunere, nu va duce la înregistrarea unor rezultate palpabile, încălcând principiile autonomiei locale, consfințite în Constituția Republicii Moldova, Carta europeană a autonomiei locale, Strategia de descentralizare și alte acte normative.

Conform naturii documentelor de certificare și autorizare a executării lucrărilor de construcție, cât și

cadrelui legal în vigoare, acestea constituie componenta reglementatoare a documentației de urbanism, fiind instrumentul APL de monitorizare a aplicării prevederilor documentației de urbanism și amenajare a teritoriului și nu poartă un caracter de reglementare a activității de antreprenariat propriu-zis.

Art. 4 alin.(1) lit. a) a Legii privind descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006 statuează expres ca domeniu propriu de activitate a APL de nivelul I planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local. Potrivit aceluiași articol, APL de nivelul I, în limitele legii dispune de libertatea deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competența sa și nu este atribuită unei alte autorități.

În cadrul Primăriei mun. Chișinău este creat și activează în regim normal „Centrul de informare și documentare a cetățenilor”, care în esență este ghișeu unic pentru

mun. Chișinău. Conceptul prezentat de reprezentanții companiei Dot-Gov Solutions, în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului, nu îmbunătățește cu nimic procesul de elaborare, avizare și eliberare a documentelor componente reglementatoare a documentației de urbanism și amenajare a teritoriului, punând pe seama primăriei mun. Chișinău sarcini suplimentare fără specificarea surselor financiare de acoperire a acestora.

Subliniem că potrivit legislației naționale autoritățile locale pot stabili relații de cooperare cu autoritățile centrale pentru realizarea unor proiecte sau servicii publice, care solicită eforturi comune, activitățile urmând să fie fixate în acordurile semnate de către părți (art.5 Legea privind descentralizarea administrativă).

CALM reiterează faptul că APL trebuie să dispună de libertate deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea acestor chestiuni.

E-TRANSFORMAREA AUTORITĂȚILOR LOCALE – UNA DINTRE PREOCUPĂRILE CALM

Experții Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Alexandru Morcov și Ludmila Malai, împreună cu conducerea Agenției de Governare Electronică au participat la ședința de lucru în cadrul căreia a fost prezentat un model de sistem automatizat de gestionare electronică a actelor și proceselor din cadrul administrației publice locale (APL).

CALM salută inițiativa Agenției de Governare Electronică de

e-transformare a autorităților publice locale și recunoașterea faptului că o guvernare electronică la nivel central este imposibil de realizat fără implicarea autorităților de la nivel local în acest proces, dar și fără dezvoltarea guvernării electronice la nivel local.

În cadrul discuțiilor și prezentării soluțiilor implementate în Republica Italiană a fost constatat faptul că în Republica Moldova aceste procese au fost sau sunt la etapa realizării.

Totuși, la ora actuală APL se confruntă cu unele probleme în activitate, cauzate în mare parte

de lipsa accesului la datele deținute la nivel central (de ex. Registrul populației, Registrul bunurilor imobile, Baza de date grafică a bunurilor imobile, Registrul de stat al persoanelor juridice și al întreprinzătorilor individuali, date despre vehiculele înmatriculate și datele de stare civilă a populației).

În acest sens este binevenită decizia Agenției de Governare Electronică, reprezentanții căreia au reiterat că vor asigura accesul gratuit al APL în regim on-line la bazele de date deținute de autoritățile și instituțiile publice centrale.

CALM își exprimă deschide-

rea și disponibilitatea colaborării cu Agenția de Governare Electronică, pentru asigurarea obiectivului de e-transformare a APL,

fapt care cu certitudine va genera creșterea nivelului calității serviciilor prestate către cetățeni, dar și la desconcentrarea serviciilor.

DESCENTRALIZAREA ȘI REFORMA ADMINISTRATIV-TERRITORIALĂ ÎN ATENȚIA CALM, COMUNITATEA MEA ȘI IREX!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova a avut loc o întrevedere între reprezentanții CALM și Comunitatea Mea. La eveniment au participat expertul CALM Alexandru Osadci, directorul adjunct IREX Kevin Rubio, Programul „Comunitatea Mea” a fost reprezentat de responsabilul de componenta de politici în domeniul APL Ion Gumene, consultantul privind guvernarea și reglementarea în economiile în curs de dezvoltare Patrick Meagher.

Prioritățile, problemele și provocările în procesul implementării reformei privind descentralizarea fiscală, autonomia operațională, caracterul contradictoriu al cadrului normativ au constituit unul dintre subiectele discuției. Totodată, au fost făcute schimburi de opinii privind etapa la care este acest proces, dar și despre realizările ce

s-au întreprins în ultimii ani în domeniul descentralizării.

Reforma administrativ-teritorială a fost o altă temă abordată în cadrul întrevederii. Experții au menționat importanța implicării în

procesul consultativ a tuturor actorilor interesați: APL, APC, societatea civilă, partenerii externi, etc.

Participanții la întrevedere au scos în evidență faptul că între Comunitatea Mea și CALM există o

cooperarea multidimensională, iar consolidarea instituțională, serviciile și expertiza CALM reprezintă o sursă sigură de informare pentru APL și contribuie la fortificarea democrației locale.

Amintim că la 20 septembrie a avut loc lansarea programului SUA „Comunitatea Mea”, realizat de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și asociația IREX. Este unul dintre cele mai importante programe de care a beneficiat Republica Moldova de-a lungul timpului, destinat administrației publice locale, volumul finanțării fiind de circa 20 milioane de dolari, bani ce vor fi investiți pe parcursul a cinci ani în dezvoltarea locală, creșterea capacităților APL, politici publice în domeniul descentralizării și autonomiei locale. Peste 100 de comunități vor fi implicate în cadrul implementării acestui program de care vor beneficia peste 100000 de cetățeni ai Republicii Moldova. CALM este unul dintre partenerii generali ai proiectului „Comunitatea Mea” implicându-se în elaborarea conceptului acestui proiect, contribuind cu expertiză, consultanță și altă informație necesară.

ALEȘII LOCALI - TĂRĂȚI PRIN INSTANȚE CU PRESUPUSE DAUNE FINANCIARE, DAR FĂRĂ DOVEZI

Aleșii locali sunt hărțuiți de instanțele de judecată. De multe ori învinuirile aduse doar se rezumă la încălcarea legilor, dar nu sunt indicate și evaluate prejudiciile care ar trebui să rezulte din acțiunile reprezentanților administrațiilor publice locale, potrivit raportului "Monitorizarea cauzelor penale și contravenționale în privința reprezentanților administrațiilor publice locale referitor la actele conexe corupției" elaborat de către expertul legal al IDIS Viitorul, Viorel Pîrvan.

În mai multe soluții ale instanțelor de judecată este menționat expres că nu este suficient ca un ales local să acționeze contrar procedurilor legale, dacă nu există daune cauzate, el nu poate fi tras la răspundere penală.

În învinuirile aduse sunt indicate sume enorme de bani în calitate de presupuse daune, care nu-și găsesc confirmarea în soluțiile finale ale instanțelor de judecată. Din totalitatea soluțiilor finale monitorizate, ca efect al achitării inculpaților, nu și-au găsit confirmarea 13% din daunele invocate în temeiul art.327 din Codul penal, 40% din daunele în temeiul art.328 și 98% din daunele indicate în învinuirile bazate pe art.329 din Codul penal. Plus la aceasta, nu avem informații referitor la soarta

daunelor în cazul soluțiilor finale de încetare a proceselor penale. Soluțiile de încetare se referă la 4% din daunele în baza art.327 din Codul penal, 18% din daunele invocate în temeiul art.328 și 1% din daunele bazate pe art.329 din Cod. Tot aici remarcăm lipsa mențiunilor în soluțiile instanțelor referitor la încasarea daunelor de la persoanele condamnate, precum și lipsa informațiilor referitor la eventualele acțiuni civile și finalitatea acestora.

Rezultatele monitorizării scot în evidență situațiile de apreciere neuniformă și discreționară a

circumstanțelor de fapt și temeiurilor de drept la intentarea cauzelor penale și examinarea lor în instanțele de judecată. Totodată, analiza dosarelor penale relevă mai multe prevederi din Codul penal, care permiteau interpretări diferite și aprecieri subiective de la caz la caz.

În raport sunt analizate deciziile instanțelor de judecată care au făcut referire la expresiile "interes public", "daune considerabile", "urmări grave", deoarece aceste expresii au acordat și acordă în continuare o marjă largă de dis-

creție pentru organele de urmărire penală și instanțele de judecată. Deși Curtea Constituțională a declarat în 2017 și 2018 neconstituționale unele din aceste expresii, fie a solicitat Parlamentului definirea acestora în legislația penală, până în prezent situația rămâne neschimbată.

Administrarea bunurilor imobiliare contrar procedurilor reprezintă faptele de care cel mai des sînt învinuți reprezentanții administrațiilor publice locale la intentarea cauzelor penale în temeiul art.327 și art.328 din Codul penal. Aces-

te fapte constituie circa 46% din învinuirile formulate de organele de urmărire penală în temeiul art.327 și 52% din învinuirile în baza art.328 din Codul penal. La fel, acțiunile prejudiciabile tangente cu bunurile imobiliare, constituie 45% din cauzele pornite în baza art.329 din Codul penal.

Observăm mai multe erori comise de organele de urmărire penală la calificarea faptelor, constatate și de către deciziile finale ale instanțelor de judecată, care scot în evidență necunoașterea suficientă a specificului de organizare și funcționare a autorităților administrației publice locale, atribuțiile specifice celor 2 autorități publice locale (primarul / președintele raionului și consiliul local / raional), raporturile dintre aceste autorități, legislația care reglementează activitatea și competențele autorităților administrației publice locale.

Raportul "Monitorizarea cauzelor penale și contravenționale în privința reprezentanților administrațiilor publice locale referitor la actele conexe corupției" este realizat de IDIS Viitorul și CALM cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova/Departamentul Buna Guvernare. Acțiunile întreprinse în cadrul proiectului și opiniile exprimate în cadrul acestor publicații țin de responsabilitatea implementatorilor și nu reflectă neapărat poziția Fundației Soros-Moldova.

COMISIA REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE S-A ÎNTRUNIT ÎN ULTIMA ȘEDINȚĂ DIN ACEST AN

Membrii Comisiei regionale sectoriale în domeniul Alimentare cu apă și canalizare (CRS/AAC) din Regiunea de Dezvoltare Sud, creată cu sprijinul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în cadrul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova” (MSPL), s-au întrunit vineri, 14 decembrie, la Leova, în cadrul celei de-a patra ședințe.

La eveniment au mai participat exponenți ai autorităților publice locale, reprezentanți ai Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și specialiști din cadrul ADR Sud.

În deschiderea ședinței, copreședintele CRS AAC, Ion Gudumac, a salutat prezența și le-a vorbit oaspeților despre experiența raionului Leova în implementarea măsurilor de modernizare a infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare și a serviciilor publice prestate populației. Președintele raionului Leova a declarat că își dorește și speră ca, pe viitor, comisiile create în cadrul CRD Sud să fie mai eficiente și să-și atingă obiectivele propuse. De asemenea, Ion Gudumac s-a arătat deschis să coopereze cu celelalte raioane din Regiunea de Dezvoltare Sud în vederea schimbului de bune practici în sectorul de aprovizionare cu apă și canalizare.

În cele ce urmează, despre activitatea CRS AAC realizată în decursul anului 2018, crearea și funcționarea platformei de comunicare pentru membrii CRD Sud și CRS a relatat Natalia Dubalari, secretar al Consiliului Regional pentru Dezvoltare Sud și al

Comisiilor Regionale Sectoriale.

La rândul său, Andrei Popușoi, șeful Secției management proiecte din cadrul ADR Sud, a informat prezența despre implementarea proiectelor investiționale în sectorul AAC, finanțate din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și din alte surse în perioada anului 2018.

Consultantul național superior GIZ, Angela Dumitrașco, a abordat subiectul ce ține de rolul CRS în monitorizarea implementării acțiunilor Strategiei de Dezvoltare Regională Sud în domeniul AAC.

Iar Valeriu Porubin, manager local al proiectului MSPL AAC în raionul Leova, s-a referit la metodele practice de implementare a conceptului de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și canalizare.

În cadrul aceleiași ședințe, membrii CRS/AAC au aprobat planul de activitate al Comisiei pentru anul 2019.

După ședință, membrii CRS/AAC au efectuat o vizită în teren pentru a se documenta în ceea ce privește funcționarea stației de captare a apei din râul Prut și a stațiilor de repompare, construite în cadrul măsurii investiționale „Construcția apeductului magistral Leova-largara” din cadrul proiectului MSPL/AAC Leova, implementat cu suportul Guvernului Federal al Germaniei, al Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și cu implicarea Consiliului raional Leova, prin intermediul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

De asemenea, membrii CRS AAC au văzut cum arată și cum funcționează actualmente Stația de tratare a apei din râul Prut

reabilitată în cadrul aceleiași măsuri investiționale și s-au documentat cum funcționează operatorul „Apă-Canal” Leova, care dispune de infrastructură modernă de contorizare a apei, prin implementarea sistemului de citire a datelor la distanță SCADA.

Reamintim că CRS AAC a fost constituită prin Decizia nr.2/03 din 29 iunie 2017 a CRD Sud. În cadrul aceleiași ședințe, CRD Sud a aprobat Regulamentul de funcționare a structurii create. Funcționalitatea Comisiei este asigurată de ADR Sud, cu susținerea proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova” (MSPL), implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), cu sprijinul financiar al Ministerului German pentru

Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Guvernului României, Guvernului Suediei, Uniunii Europene și Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC).

În activitatea sa, CRS AAC dezbate proiecte de decizii, elaborând, totodată, recomandări pe marginea acestora, pentru a fi prezentate în cadrul ședințelor CRD Sud. Comisia are drept atribuții examinarea și aprobarea priorităților dezvoltării regionale în sectorul AAC, promovarea proiectelor regionale în rândul donatorilor și investitorilor, examinarea, cu suportul experților independenți specializați, a portofoliului de proiecte, a diferitor studii, analize și recomandări pentru cristalizarea unei viziuni regionale privind dezvoltarea sectorului respectiv.

CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiple solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

Ce este SOMAS?

□ Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

□ Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEAI, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și

consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

Scopurile serviciului

• Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

• Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

• Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

• Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

• Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Serviciul are următoarele sarcini:

• Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesaje fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență/forum creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

• Identificarea soluției optime de prestare a serviciului, prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

• Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

• Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Operatorii mici (rurali);

□ Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

□ Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domenii funcționale specializate.

Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

□ Cadru legal și aspecte juridice;

□ Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

□ Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

□ Tariful (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

□ Relația APL-operator;

□ Relația APL – consumatori;

□ Relația operator – consumatori;

□ Asigurarea și monitorizarea calității apei;

□ Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

□ Instruirea și consultarea personalului operatorului;

□ Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandru.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

□ Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

□ Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Birou Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEAI este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

✓ Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

✓ Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

✓ Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

✓ Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Domeniile de prestare a serviciilor

□ Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

□ Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

□ Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

□ Consultarea proiectelor ce urmează a fi plasate pe platforma națională de Crowdfunding GUVERN.24

□ Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migranților;

□ Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Asociații de băștinași

□ ONG-uri locale

□ Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588442

Persona de contact - Irina LUNCAȘU

e-mail: irina.luncasu@calm.md

info@calm.md; www.calm.md

Serviciul de Asistență Juridică pentru Autoritățile Publice Locale din cadrul Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire al CALM

Luând în considerație complexitatea activității și multiplele aspecte de ordin juridic care reglementează activitatea actuală a APL, precum și lipsa acută de specialiști în domeniul juridic la nivel local, CALM în parteneriat cu IDIS Viitorul a decis să instituie un serviciu specializat în acordarea serviciilor juridice autorităților publice locale și aleșilor locali – Serviciul de Consultanță și Asistență Juridică Locală.

La solicitarea membrilor CALM, juriștii/avocații din componența Serviciului vor oferi suport juridic pentru autoritățile publice locale și aleșii locali, într-un mod neutru, competent, profesionist, fără discriminare de orice fel.

Astfel, CALM își propune să consolideze capacitățile autorităților publice locale, să întărească nivelul de cunoștințe juridice a funcționarilor publici și a aleșilor locali în ceea ce privește realizarea activităților și furnizarea serviciilor într-un mod eficient și calitativ, în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Se dorește ca aleșii locali să fie mai bine pregătiți pentru a se apăra și pentru a rezista eventualelor acțiuni ilegale și nejustificate ale organelor de drept.

SERVICIUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU ALEȘII LOCALI ACORDĂ:

- Consilierea juridică a autorităților publice locale și a aleșilor locali în ce privește activitatea administrației publice locale, conform prevederilor cadrului normativ în vigoare;
- Asistență în elaborarea proiectelor de decizii și dispoziții, precum și formularea de opinii privind legalitatea acestora;
- Oferirea răspunsurilor la întrebările adresate de către aleșii locali, ce se referă la instrumentele, practicile, normele prin care organele de drept pot efectua abuzuri și presiuni asupra aleșilor locali;
- Întocmirea proiectelor de cereri, demersuri, plângeri, petiții din partea autorităților publice locale și aleșilor locali în faza prejudiciară.

Domeniile de prestare a serviciilor sunt:

organizarea și funcționarea autorităților publice locale; descentralizarea serviciilor publice; achiziții publice; angajarea în serviciul public și relațiile de muncă; patrimoniu; procesul decizional; finanțe publice locale; abuzuri și presiuni din partea organelor de drept și altele.

Asistența juridică poate fi solicitată la telefon, prin fax, email sau direct la sediul CALM. Toate solicitările vor fi înregistrate de către secretariatul CALM și redirecționate consultanților.

Beneficiarii serviciilor sunt autoritățile publice locale de nivelul I (primari și viceprimari, consilieri locali, secretari ai consiliilor locale, contabili, ingineri funciari etc.) și autoritățile publice locale de nivelul II (președinții și vicepreședinții raioanelor, consilieri raionali, secretari ai consiliilor raionale, contabili etc.)

Serviciul este creat în cadrul unui parteneriat între CALM și IDIS "Viitorul", cu suportul și susținerea financiară a Ambasadei SUA în Republica Moldova.

CRJM
(Centrul de Resurse
Juridice
din Moldova)
va asista metodologic
la unele activități.

CONTACTE:

str. Columna 106A,
mun. Chișinău

Tel.: (022) 000 280
Fax: 022 22 35 29

Persoană de contact:
Alexandru PALII

e-mail: serviciul.juridic@calm.md

web: www.calm.md

La înălțime cu CALM!

„La Înălțime cu CALM” – o emisiune a Congresului Autorităților Locale destinată oamenilor și soluțiilor ce contribuie la dezvoltarea satelor!

„La Înălțime cu CALM” este emisiunea ce refectionează activitatea autorităților locale, dar și a oamenilor care contribuie la dezvoltarea comunităților. Activitatea CALM, modificările legislative, cât de mult avansăm sau regresăm la capitolul descentralizare, soluții ce ar permite dezvoltarea satelor noastre, oameni care sfințesc locul- toate acestea le aflați în fiecare zi de sâmbătă, între orele 10.00 și 12.00 fiind „La Înălțime cu CALM”. Vă invităm să ne ascultați la postul de radio Eco FM, pe frecvențele 97,6 MHz – Fălești, 100,2 MHz – Sângerei, 104,4 MHz – Anenii Noi, 98.5MHz – Ștefan Vodă sau online pe site-ul ecofm.md. Emisiunile înregistrare le găsiți accesând site-ul calm.md.

OAMENII INFORMAȚI SUNT PUTERNICI!

Redacția
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md